

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych

Raport z badań ankietowych przeprowadzonych na zlecenie Gminy Kętrzyn

2016

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
Położenie gminy, dane administracyjne i geograficzne	5
Metryka gminy	7
Skala problemów społecznych	7
Nadużywanie alkoholu i innych substancji psychoaktywnych	7
Rynek alkoholowy.....	9
Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	9
Zasoby w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	11
Programy zrealizowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:	11
Świetlice opiekuńczo-wychowawcze.....	14
Szkolenia dla pracowników GKRPA, GOPS, Świetlic.....	15
Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców	16
Grupa badana.....	16
Cel badania.....	17
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców Gminy	17
Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne	20
Przekonania dotyczące alkoholu.....	21
Ocena zmian kultury picia na przestrzeni 10 lat.....	24
Zachowania związane z alkoholem.....	25
Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze.....	27
Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych	30
Dostępność substancji psychoaktywnych.....	31
Wiedza dotycząca substancji psychoaktywnych.....	32
Badania sprzedawców napojów alkoholowych	34
Grupa badana.....	34
Cel badania.....	34
Wyniki badań.....	35
Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży	43
Badane placówki oświatowe	43
Metodologia.....	44
Cel badania.....	44
Wyniki badań.....	44
Wagary.....	44

Poczucie bezpieczeństwa w szkole	46
Środowisko rodzinne.....	51
Zachowanie w szkole	55
Wyroby tytoniowe	58
Alkohol.....	65
Narkotyki.....	73
Oddziaływania profilaktyczne	77
Wnioski i rekomendacje.....	79
Oddziaływania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży - rekomendacje oparte na modelu profilaktyki pozytywnej:	83

WSTĘP

Raport ma na celu przedstawienie wyników badań diagnostycznych przeprowadzonych w 2016 roku, obejmujących następujące zagadnienia:

- Skalę problemów społecznych w gminie
- Alkohol i narkotyki w życiu młodzieży (poglądy, faktyczna wiedza i zachowania)
- Alkohol i narkotyki w życiu dorosłych (poglądy, faktyczna wiedza i zachowania)
- Źródła i dostępność środków psychoaktywnych w gminie (w tym dostępność alkoholu dla osób nieletnich)
- Alkohol w pracy sprzedawców, podejście do zagadnienia
- Dostępność do informacji o szkodliwości używania środków psychoaktywnych (w gminie, w GOPS, w szkołach - programy profilaktyczne)
- Bezpieczeństwo w środowisku lokalnym (społeczne poczucie bezpieczeństwa).

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w gminie Kętrzyn wśród trzech grup reprezentujących lokalne środowiska:

- 1) dorośli mieszkańcy gminy
- 2) dzieci i młodzież szkolna z terenu gminy
- 3) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

Dane pochodzące z badań ankietowych uzupełniono o dane na temat funkcjonowania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Urzędu Gminy.

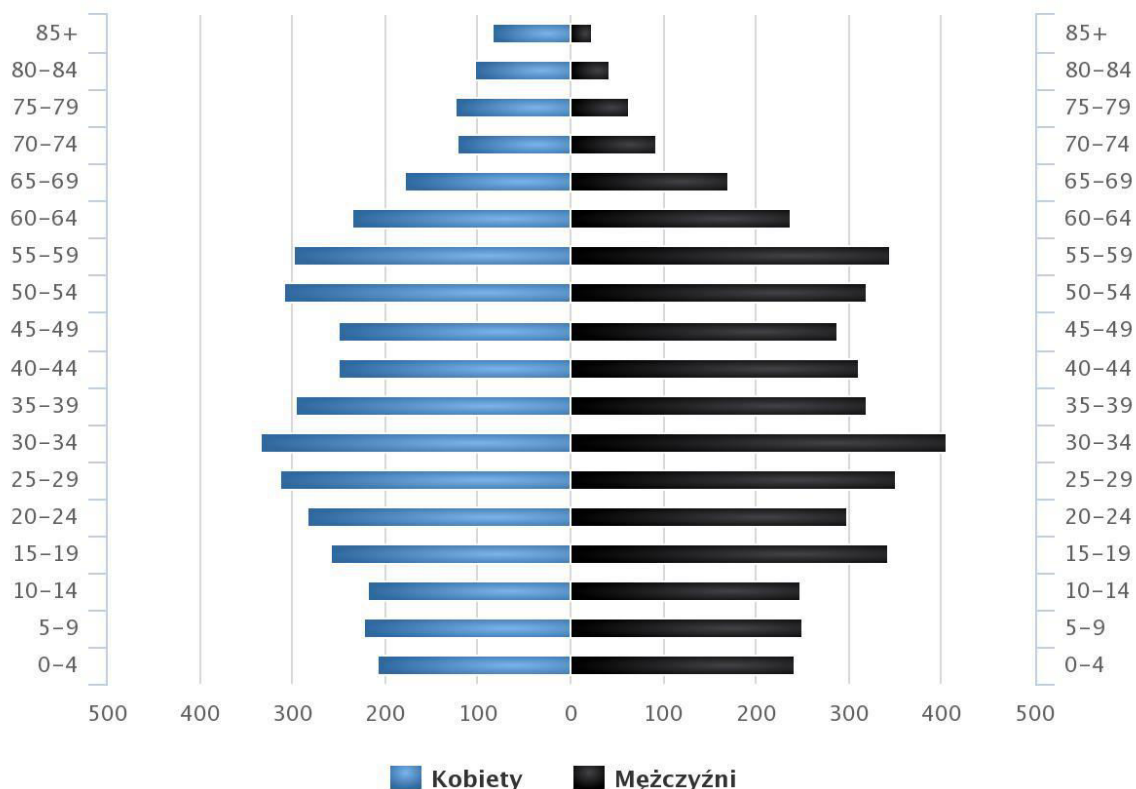
POŁOŻENIE GMINY, DANE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE

Gmina Kętrzyn jest gminą wiejską położoną wokół miasta Kętrzyn. Należy do województwa warmińsko-mazurskiego, powiatu kętrzyńskiego. Ogółem gmina liczy 8439 mieszkańców, czyli zamieszkuje ją 13,1% ludności powiatu. Gmina stanowi 23,5% powierzchni powiatu.

W populacji gminy Kętrzyn 48,5% stanowią kobiety, a 51,5% mężczyźni. Średni wiek mieszkańców wynosi 37,9 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

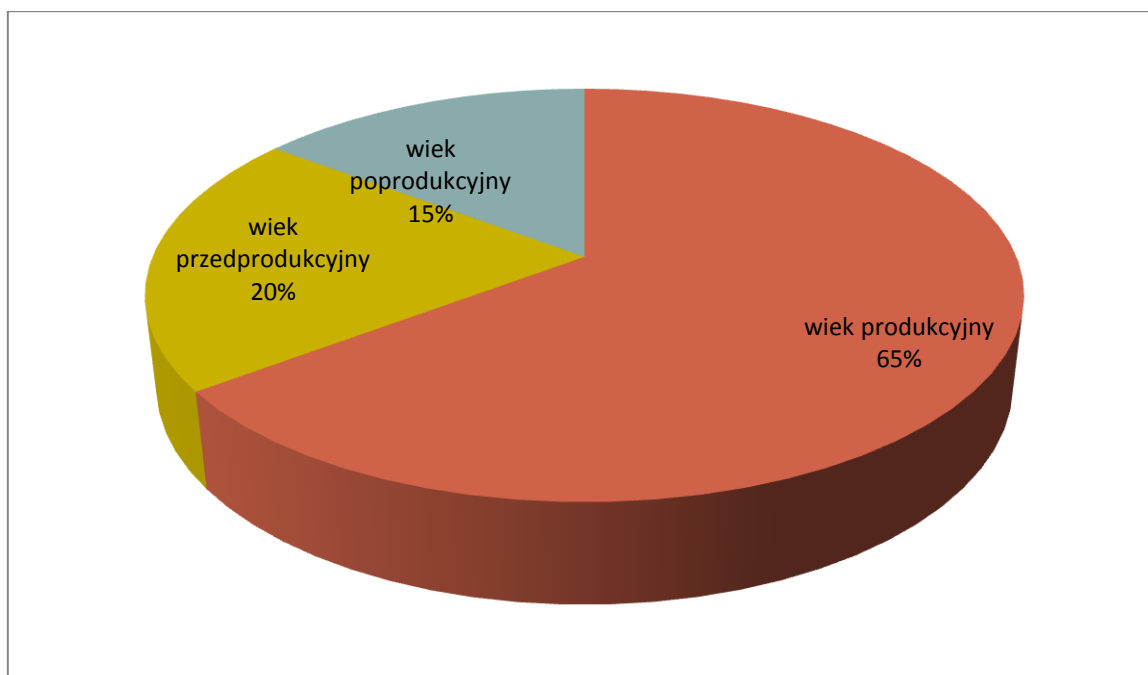
Piramida wieku mieszkańców gminy Kętrzyn, 2015

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

64,8% mieszkańców gminy Kętrzyn jest w wieku produkcyjnym, 20,6% w wieku przedprodukcyjnym, a 14,7% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.¹

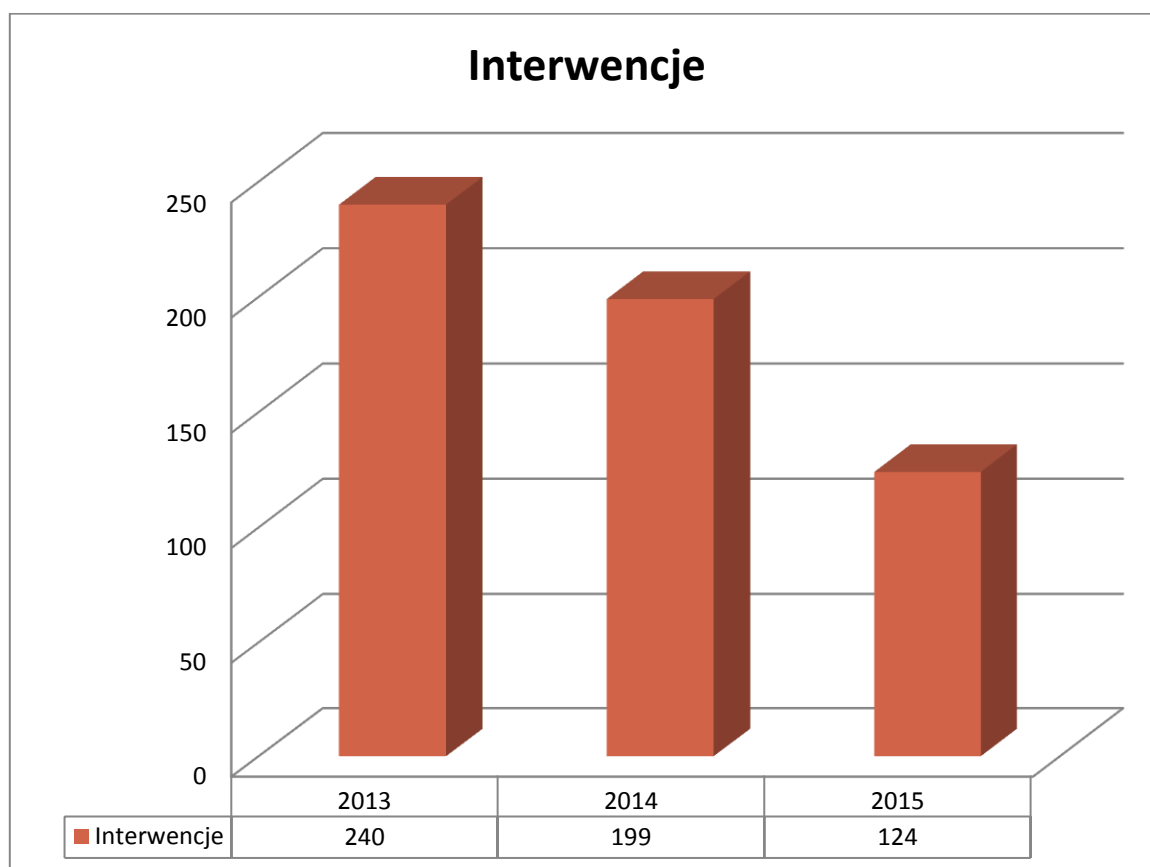
¹www.polskawliczbach.pl

METRYKA GMINY

SKALA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

NADUŻYWANIE ALKOHOLU I INNYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Wykres przedstawia ilość interwencji Policji związanych z nadużywaniem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych.

Poniższe tabele przedstawiają dane pozyskane od Policji dotyczące problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych.

Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem środków odurzających

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	12	22	16
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po użyciu alkoholu	2	2	1
Zakłócanie porządku publicznego	9	11	17
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	1	0	0
Liczba wypadków pod wpływem alkoholu	3	2	1
Przestępstwa popełnione przez nieletnich pod wpływem alkoholu	1	0	0
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	99	92	80

RYNEK ALKOHOLOWY

Obecnie na terenie gminy działają 32 punkty sprzedaży napojów alkoholowych, w tym zarówno punkty sprzedaży alkoholu do spożycia poza miejscem sprzedaży, jak i w miejscu sprzedaży.

- Ilość podmiotów gospodarczych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży:
 - do 4,5%: **21**
 - od 4,5% do 18%: **21**
 - powyżej 18%: **10**
- Ilość podmiotów gospodarczych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży:
 - do 4,5%: **9**
 - od 4,5% do 18%: **2**
 - powyżej 18%: **3**

DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

W gminie działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, będąca organem pomocniczym gminy w zakresie prowadzenia działań związanych z profilaktyką i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu.

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Ogólne posiedzenia komisji	7	5	5
Posiedzenia podkomisji interwencyjno-motywującej	7	5	5
Przeprowadzone rozmowy	24	35	31
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	0	0	0
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych	12	18	16
Dot. jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	3	2	4
Dot. zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży	9	16	12

Działalność podkomisji interwencyjno-motywującej

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Liczba wniosków o leczenie odwykowe	28	24	21
Liczba obecnie rozpoczętych spraw	28	24	21
Liczba zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	24	14	12
Liczba wniosków do sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	15	8	7

ZASOBY W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

PROGRAMY ZREALIZOWANE PRZEZ GMINNĄ KOMISJĘ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH:

W 2013 r.:

- warsztat „Nałóg – koniec marzeń”
- warsztat „Warto rozmawiać o...”
- program „Promyk”
- warsztat „Buntownicy”.

W 2014 r.:

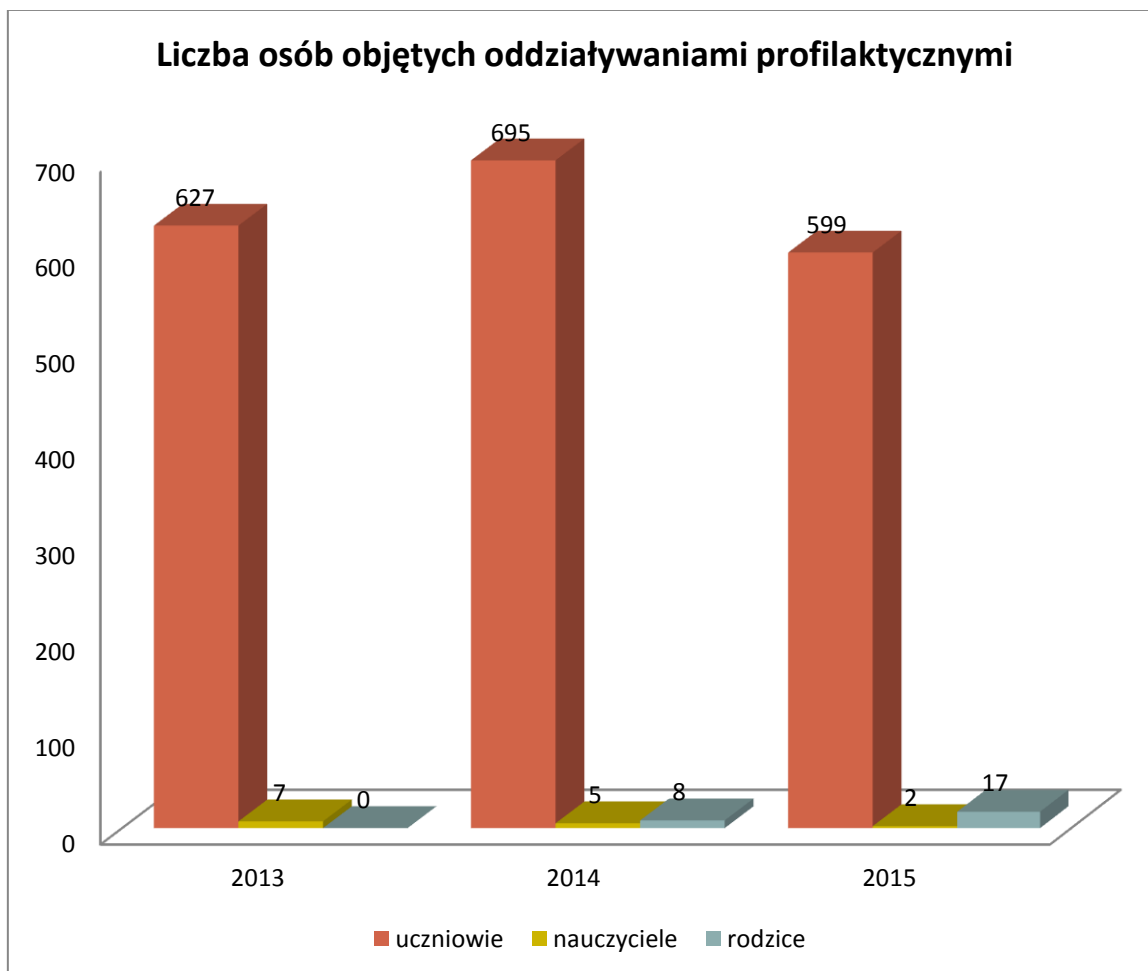
- warsztat „Uśpieni”
- warsztat „Magiczna podróż”
- warsztat „Kiedy słowa ranią”
- warsztat „Porozmawiajmy o...”
- program „Szkoła dla rodziców i wychowawców”.

W 2015 r.:

- warsztat „Opanowuję agresję – stop cyberprzemocy”
- warsztat „Nałóg – przegrane życie”
- program „Szkoła dla rodziców i wychowawców”
- program socjoterapeutyczny dla rodziców i wychowawców.

Na przestrzeni lat 2013 – 2015 obejmowano oddziaływaniami porównywalną liczbę uczniów. Biorąc pod uwagę, że w roku 2015 r. szkoły w gminie Kętrzyn kształci się 1082 uczniów, programy objęły większość populacji.

Wykres przedstawia ilość beneficjentów programów profilaktycznych realizowanych na przestrzeni lat 2013 - 2015.

Istotą oddziaływań profilaktycznych jest kształtowanie postaw, wzmocnienie umiejętności społecznych oraz zmiana zachowań. Zarówno w przypadku dzieci, jak i dorosłych te cele można osiągnąć dzięki odpowiednio zaprojektowanym warsztatom oraz szkoleniom zakładającym czynny udział.

Warty zauważenia jest fakt, że oddziaływania profilaktyczne powinny być prowadzone w sposób systemowy, tzn. obejmować dzieci i młodzież, a także nauczycieli i rodziców. Jest to szczególnie istotne, ponieważ dom rodzinny oraz środowisko szkolne to dwa systemy najsilniej wpływające na rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży.

Inne działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży

	2013	2014	2015
Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych	147	159	166
Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp.	78	71	0
Inne	677	610	555

ŚWIETLICE OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE

Na terenie gminy Kętrzyn funkcjonuje 18 świetlic opiekuńczo-wychowawczych, które we współpracy z GKRPA organizują czas wolny dla dzieci i młodzieży. W roku 2015 pod opieką świetlicy znajdowało się około 220 dzieci, w tym około 45² z rodzin alkoholowych. W świetlicach na terenie gminy pracuje 18 wychowawców.

² Dane szacunkowe

SZKOLENIA DLA PRACOWNIKÓW GKRPA, GOPS, ŚWIETLIC

W 2013 r.:

- *Szkolenie dla członków gminnych komisji – postępowanie w kierunku zobowiązania do leczenia odwykowego – 3 uczestników*
- *Szkolenie dla pedagogów – „Bezpieczna szkoła: możliwości i ograniczenia” – 2 uczestników.*

W 2014 r.:

- *Szkolenie dla przedsiębiorców – zasady kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych – 9 uczestników*
- *Szkolenie dla członków gminnych komisji - zasady kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych – 7 uczestników*
- *Szkolenie dla pedagogów – Kurs pomocy socjoterapeutycznej – 1 uczestnik*
- *Szkolenie ogólne dla koordynatorów RPA – 1 uczestnik.*

Biorąc pod uwagę wciąż zmieniający się stan wiedzy dotyczącej profilaktyki i interwencji wobec osób uzależnionych oraz rodzin, w których występuje przemoc zalecane byłoby regularne badanie potrzeb szkoleniowych członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ze względu na pomocowy charakter zadań, które realizują te zespoły specjalistów, są one szczególnie narażone na zjawisko wypalenia zawodowego. Efektywnym sposobem radzenia sobie ze stresem zawodowym są regularne superwizje lub szkolenia konsultacyjne, ukierunkowane nie tylko na nabywanie nowej wiedzy, ale także na usprawnianie współpracy i wypracowywanie wewnętrznych procedur zapobiegających nadmiernemu obciążeniu emocjonalnemu.

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

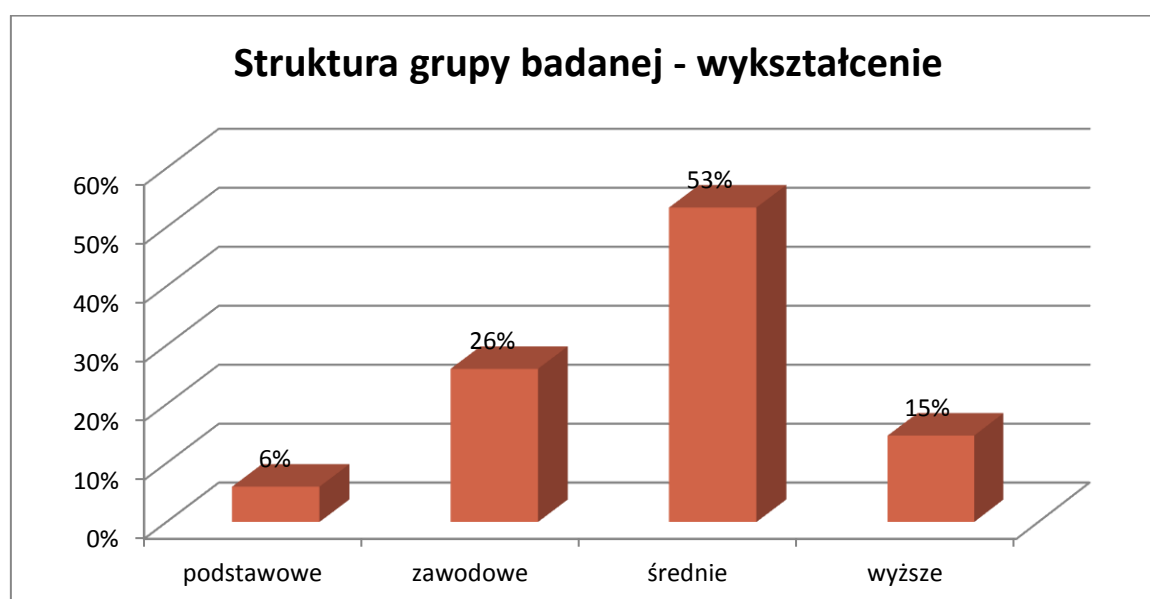
GRUPA BADANA

Badania miały charakter ulicznej ankiety w formie papier-ołówek i obejmowały mieszkańców gminy Kętrzyn, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci byli informowali o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięły udział 150 osób, w tym 62 mężczyźn oraz 88 kobiet. Średnia wieku respondentów wyniosła 42,5 roku.

Porównanie charakterystyk próby badawczej oraz danych GUS dotyczących populacji gminy Kętrzyn:

% kobiet w próbie	% kobiet w populacji
59	48,5
Średni wiek w próbie	Średni wiek w populacji
42,5	37,9

CEL BADANIA

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów.

PODSTAWOWE PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY

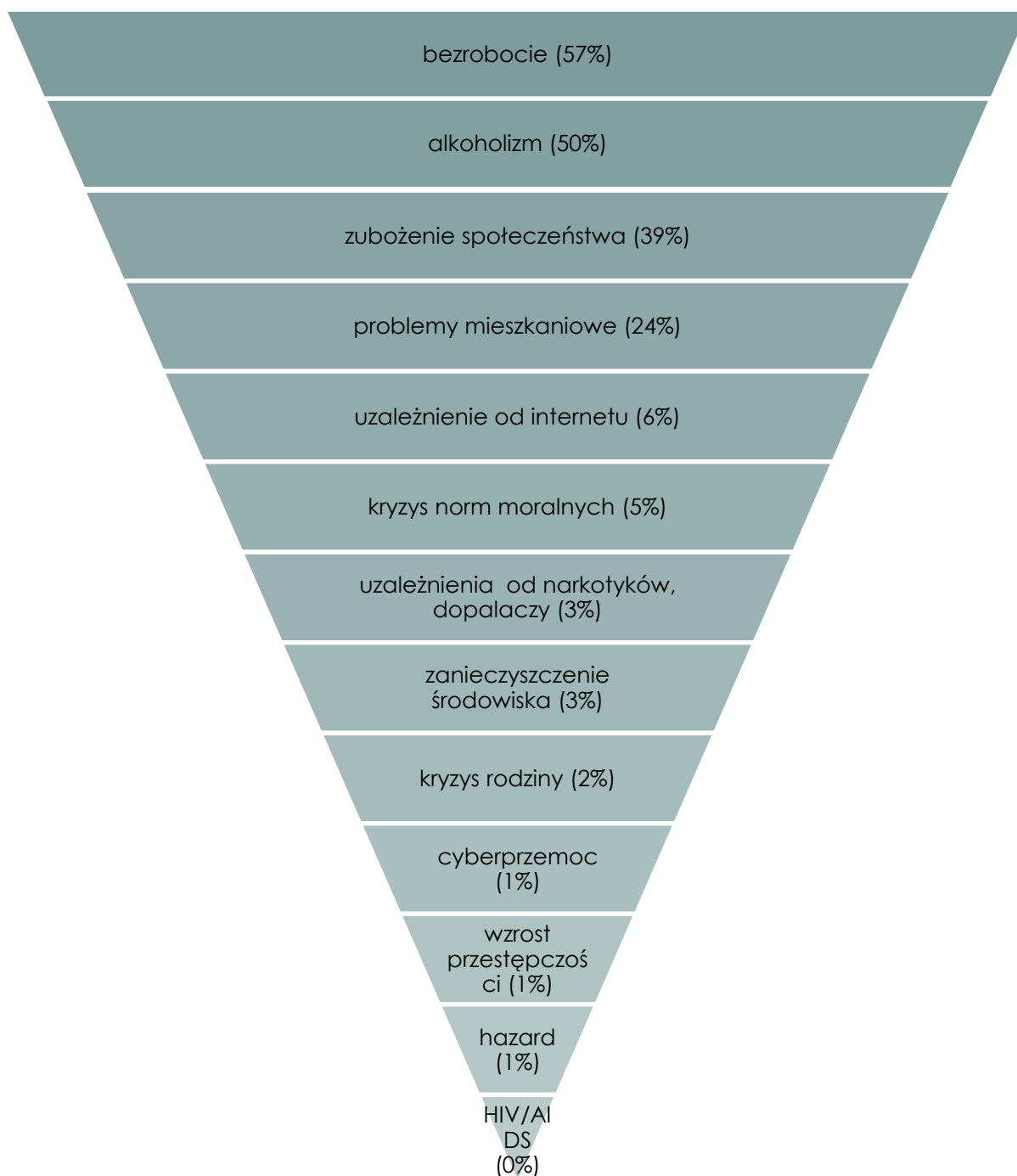
W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców gminy Kętrzyn.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców

Problem	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Istotny</i>	<i>Przeciętny</i>	<i>Mało istotny</i>	<i>Nieistotny</i>
Bezrobocie	57%	43%	1%	0%	0%
Alkoholizm	50%	45%	2%	2%	1%

Cyberprzemoc	1%	9%	19%	51%	21%
Uzależnienie od Internetu	6%	44%	40%	9%	1%
Zubożenie społeczeństwa	39%	53%	7%	1%	1%
Kryzys rodziny	2%	44%	49%	4%	1%
Wzrost przestępczości	1%	19%	72%	5%	2%
Uzależnienia od substancji odurzających: narkotyków, dopalaczy	3%	18%	68%	9%	3%
Kryzys norm moralnych	5%	48%	43%	2%	1%
Problemy mieszkaniowe	24%	63%	9%	3%	1%
Zanieczyszczenie środowiska	3%	55%	29%	7%	5%
HIV/AIDS	0%	1%	3%	51%	45%
Hazard	1%	4%	5%	43%	47%

Diagram: Uszeregowanie problemów społecznych gminy przez mieszkańców wraz z ilością osób określających problem jako bardzo istotny

Za najpoważniejsze problemy społeczne w opinii mieszkańców można uznać bezrobocie (57%) oraz alkoholizm (aż 50% mieszkańców uważa ten problem za bardzo istotny). Kolejne ważne problemy według mieszkańców to ubóstwo społeczeństwa (39%) oraz problemy mieszkaniowe (24%). Są to czynniki, które bardzo wyraźnie wyróżniły się na tle pozostałych. W kontekście celu badania warty zauważenia jest fakt, że problem uzależnienia od narkotyków i/lub dopalaczy jest uznawany za bardzo istotny przez zaledwie 3% respondentów. Oznacza to, że w świadomości ogółu uzależnienie od narkotyków i/lub dopalaczy nie jest tak szeroko rozpowszechnione w społeczności lokalnej jak alkoholizm.

Wyniki badań są podobne do tych przeprowadzonych w 2012 roku. Wtedy także alkoholizm okazał się najpoważniejszym zagrożeniem społecznym w oczach mieszkańców (aż 70% uznało go za istotny lub bardzo istotny, w 2016 – 95%). Podobne rysuje się porównanie oceny uzależnienia od narkotyków jak zagrożenia dla lokalnej społeczności (w 2012 r. 26% uznało go za istotny lub bardzo istotny, w 2016 – 21%).

SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

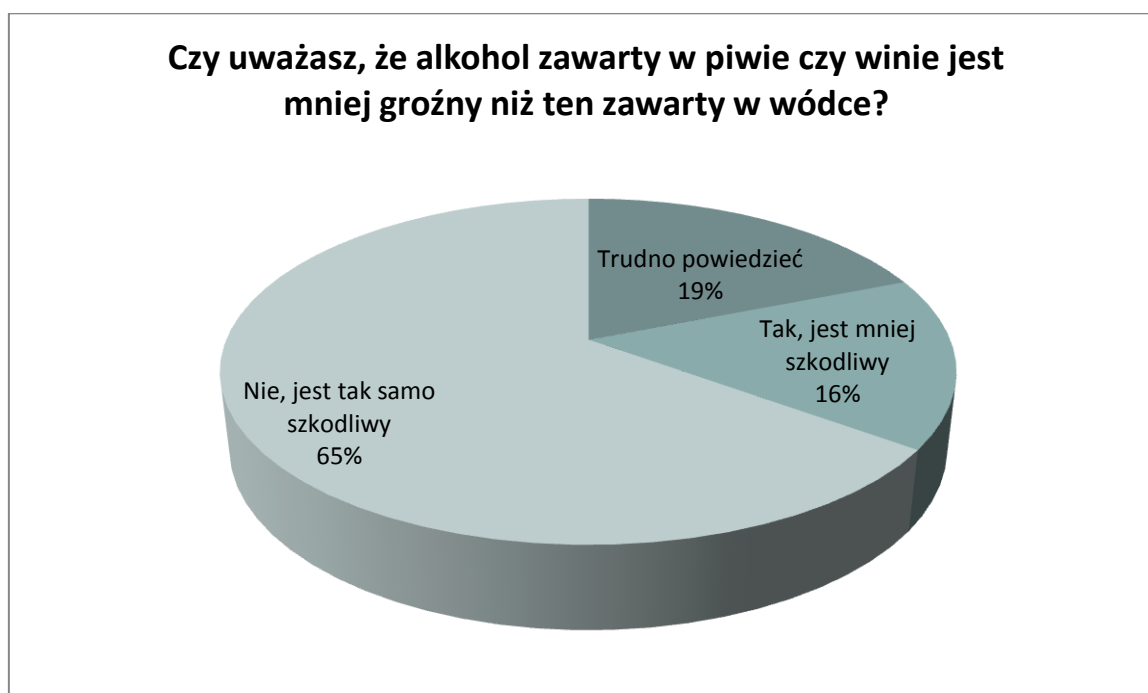
„Przyjęto się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania. Jednak nie potwierdza tego rozkład deklaracji, jaki uzyskaliśmy w trakcie badania. Ponad połowa Polaków (53%) twierdzi, że pije alkohol, ale tylko od czasu do czasu i mając ku temu dobrą okazję. Można to nazwać umiarkowanym stylem picia. Niewielkie grupy badanych deklarują częste (4%) i dosyć częste (7%) wykorzystywanie różnych okazji do napicia się alkoholem. Co szósty respondent (16%) przyznaje, że unika okazji do tego, żeby pić alkohol, a prawie co piąty (19%) deklaruje abstynencję. Warto

zauważyć, że pewien normatywny styl picia nie zmienił się od dziesięciu lat, gdyż w badaniu z 1997 roku respondenci odpowiadali bardzo podobnie.”³

PRZEKONANIA DOTYCZĄCE ALKOHOLU

W gminie Kętrzyn problem alkoholizmu pojawia się na wśród problemów społecznych uznawanych wśród mieszkańców za najistotniejsze. W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu.

Pierwsze z pytań dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w słabszych napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie funkcjonuje wśród dorosłej społeczności gminy Kętrzyn, ponieważ **65% mieszkańców udzieliło poprawnej odpowiedzi.**

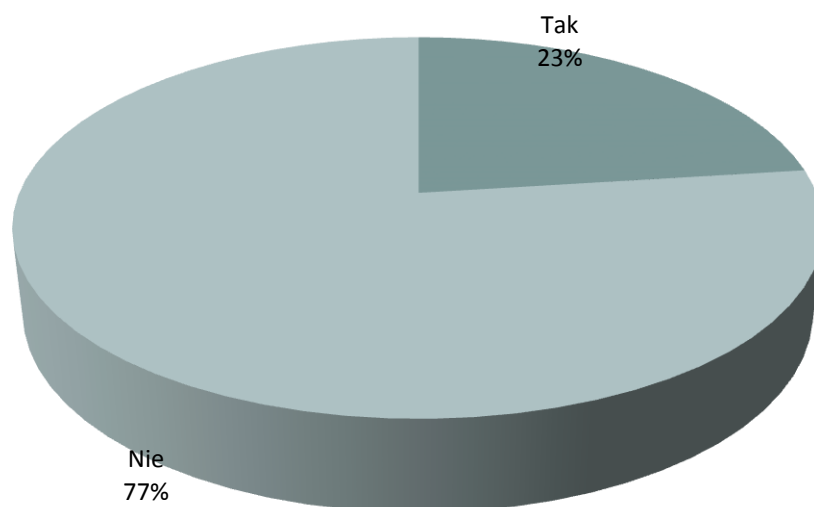
³ CBOS „Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych”, 2007

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. Aż **89% mieszkańców uważa, że należy ograniczyć dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.**

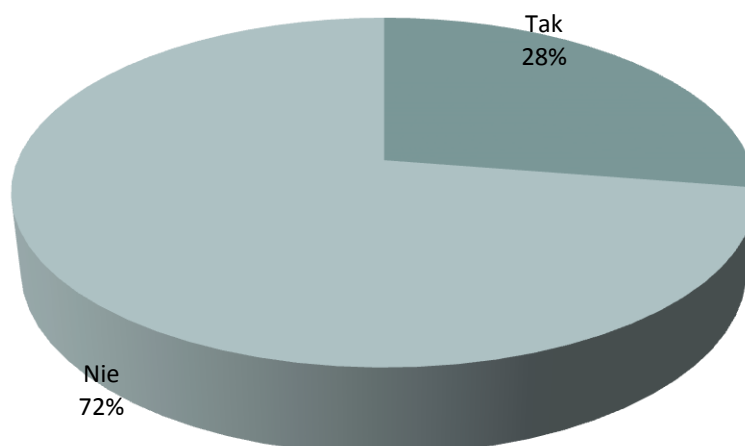
W następnym punkcie zapytano o to, czy należy przenieść granicę wieku sprzedaży alkoholu do 21 lat. Tu jednak jedynie 23% mieszkańców popiera przeniesienie wieku, od którego dozwolone jest kupowanie i spożywanie napojów alkoholowych.

Czy alkohol powinien być dostępny od 21 roku życia?

W ocenie 28% badanych pijący alkohol stanowią potencjalne zagrożenie bezpieczeństwa w środowisku lokalnym, neguje takie zagrożenie 72% badanych. Są to porównywalne, jednak nieco bardziej pozytywnie rokujące wyniki niż te w badaniach z 2012 roku, kiedy 38% oceniło osoby spożywające alkohol jako stanowiące zagrożenie bezpieczeństwa.

Czy osoby pijące alkohol w miejscu Twojego zamieszkania stanowią szczególne zagrożenie dla bezpieczeństwa?

OCENA ZMIAN KULTURY PICIA NA PRZESTRZENI 10 LAT

	<i>Częstszy/e</i>	<i>Podobny/e</i>	<i>Rzadszy/e</i>
Widok osób pijących alkohol w miejscach publicznych jest:	13%	61%	26%
Widok osób pijanych lub awanturujących się pod wpływem alkoholu jest:	34%	59%	7%
Przypadki rozstrzygnięcia spraw poprzez alkohol ("płacenie alkoholem", "opijanie spraw") są:	26%	69%	5%
	<i>Więcej</i>	<i>Podobnie</i>	<i>Mniej</i>
Obecnie dorośli i nieletni piją:	40%	57%	3%

Interesująca z punktu widzenia percepcji problemów alkoholowych w środowisku jest ocena mieszkańców pewnych zjawisk społecznych związanych z piciem alkoholu. Należą do nich kulturowo warunkowane zjawiska takie jak: „załatwianie” różnych spraw „przez alkohol”, kultura picia alkoholu, oraz tzw. widoczność osób pijących w środowisku.

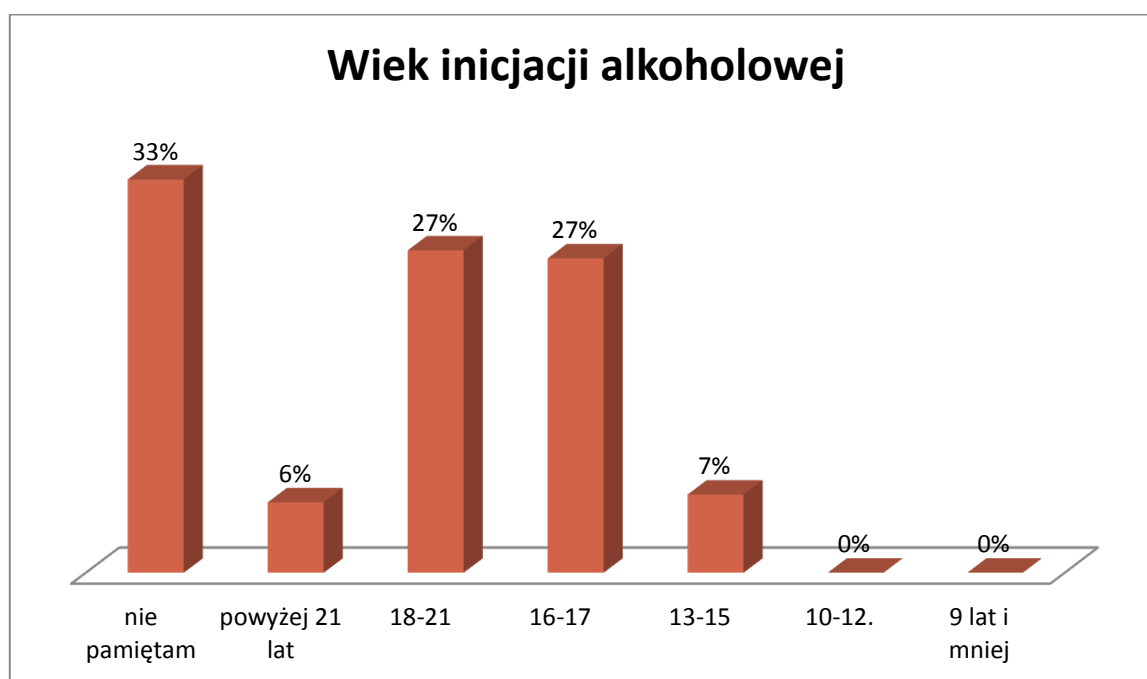
W zakresie subiektywnej oceny ilości osób pijących w miejscach publicznych większość respondentów, bo aż 61% uważa, że nie zmieniła się ona na przestrzeni 10 lat. Niepokojący jest jednak fakt, że **34% mieszkańców gminy Kętrzyn uważa, że widok osób awanturujących się pod wpływem alkoholu jest częstszy.**

Aż 69% badanych zauważa, zwyczaj rozstrzygnięcia ważnych spraw z wykorzystaniem alkoholu tzw. „załatwianie” spraw przez alkohol jest podobny jak w przeszłości. Tylko 5% badanych jest zdania, że sytuacja w tym zakresie jest lepsza.

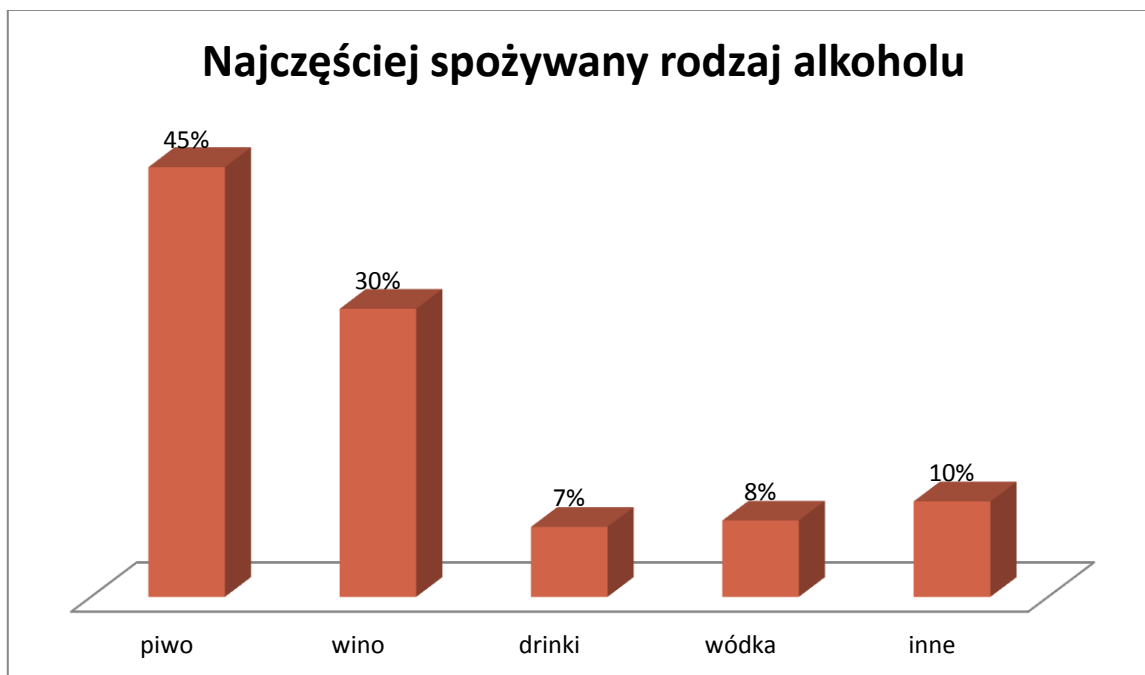
Zdaniem 57% badanych, spożycie alkoholu nie zmieniło się na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat, a 40% uważa, że obecnie dorośli i młodzież piją więcej.

ZACHOWANIA ZWIĄZANE Z ALKOHOLEM

Kolejne pytanie dotyczyło wieku inicjacji alkoholowej. Okazuje się, że **największa ilość mieszkańców miała styczność z alkoholem po raz pierwszy pomiędzy 16. a 17. rokiem życia (27%) lub pomiędzy 18. a 21. rokiem życia (również 27%).**

W kolejnym punkcie zapytaliśmy respondentów o najczęściej spożywany przez nich rodzaj alkoholu, pozostawiając możliwość wielokrotnego wyboru. **Najczęściej spożywanym przez mieszkańców gminy Kętrzyn rodzajem alkoholu jest piwo,** które wybrało aż 45% respondentów. Na drugim miejscu znajduje się wino, po które najczęściej sięga 30% mieszkańców.

Kolejne pytanie badające zachowania związane z alkoholem dotyczyło czasu, który upłynął od ostatniego spożycia alkoholu. Wyniki dają pogląd na częstotliwość picia. **Największy odsetek osób deklarował, że pił w ostatnio ponad 3 miesiące temu (26%) lub 1-3 miesiące temu (17%).** Można wnioskować, że większość mieszkańców gminy Kętrzyn pije alkohol okazjonalnie. Niepokojący jest fakt, że aż 10% osób piło alkohol w dniu badania, a 7% w ciągu ostatnich 2 dni.

Dla porównania, w 2012 r. wyniki wskazywały na znacznie częstsze spożywanie alkoholu. Wtedy w ciągu ostatnich trzech tygodni alkohol piło 54% mieszkańców gminy, przy czym w ciągu ostatniego tygodnia – 38%. Wśród badanych było 13% abstynentów lub osób, które nie spożywały alkoholu w ciągu ostatnich kilku lat. Jedynie 15% badanych deklarowało, że nie pije dłużej niż 3 miesiące.

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Badanie rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego (niebudzącego oporu oraz motywacji do kłamstwa), dotyczącego osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki.

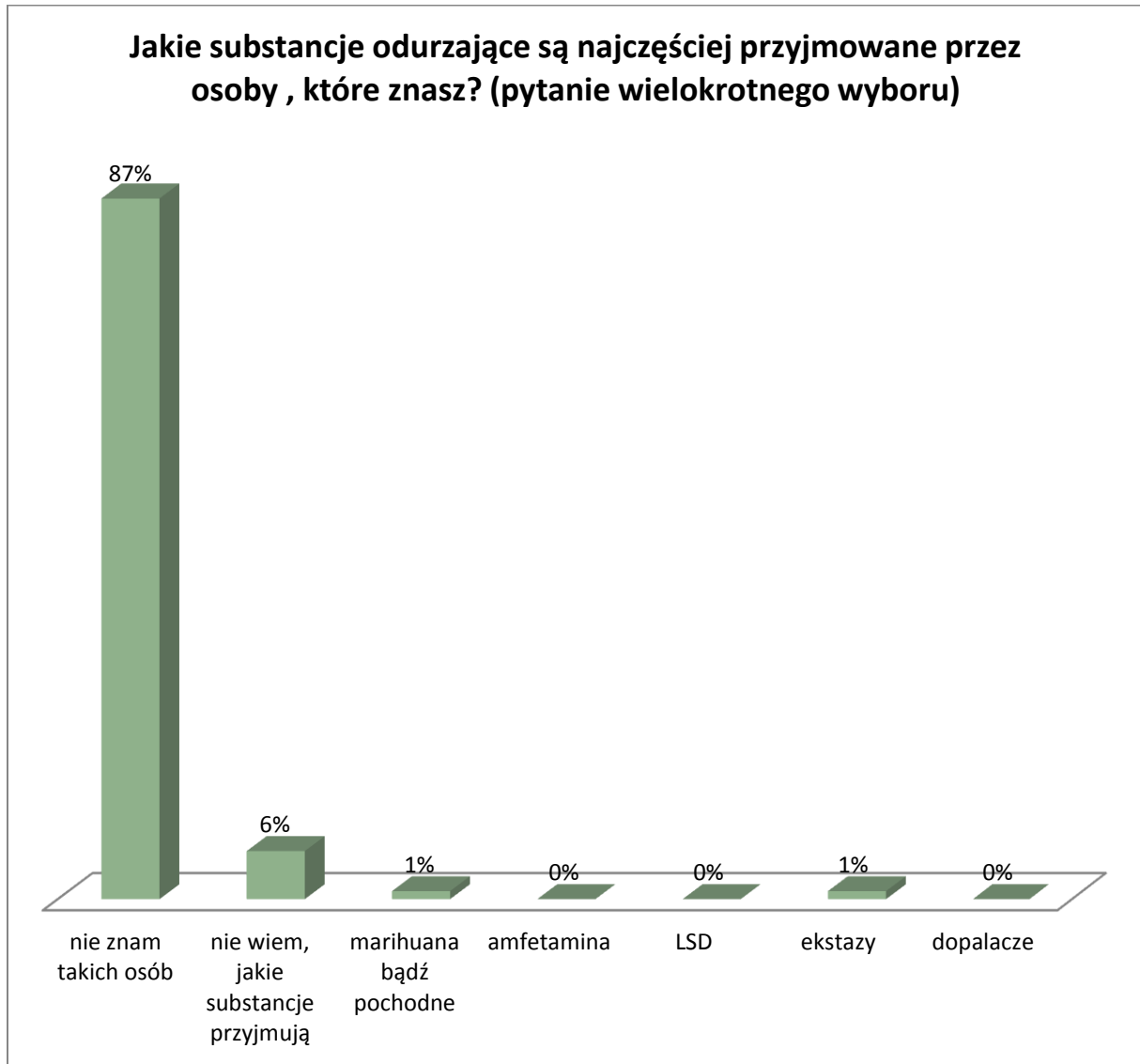
Aż 87% respondentów nie zna ani jednej osoby która używa narkotyków, dopalaczy bądź innych substancji odurzających. 8% zna do 5 takich osób, a 2% - do 10 osób. Zaledwie 3% badanych deklaruje, że zna więcej niż 10 takich osób.

Wyniki te są porównywalne, a nawet korzystniejsze niż te z 2012 roku. Wtedy 80% respondentów zadeklarowało brak osób używających substancji odurzających w swoim otoczeniu.

Z deklaracji badanych można wnioskować, że w gminie zjawisko używania narkotyków nie jest znaczącym problemem w środowisku osób dorosłych.

Wśród osób, które znają osoby zażywające substancje psychoaktywne zadaliśmy pytanie dotyczące rodzaju tych środków. 6% nie wiedziało, jakie to substancje, 1% zadeklarowało marihuanę oraz jej pochodne, 1% - ekstazy.

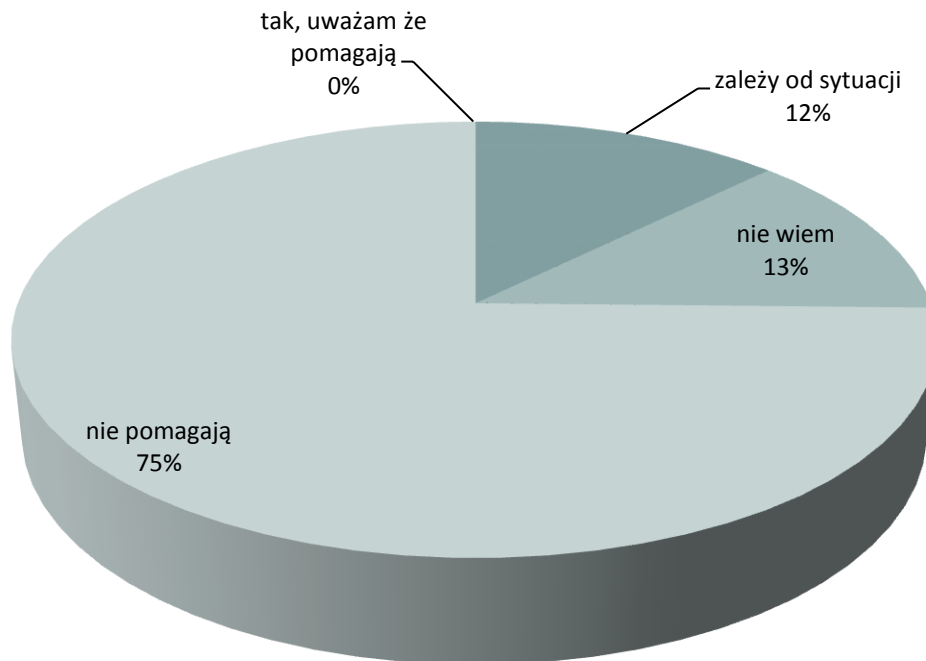
PRZEKONANIA DOTYCZĄCE SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Mieszkańcy Gminy Kętrzyn są świadomi, że dopalacze są substancjami, które mogą być równie szkodliwe jak narkotyki (**97% respondentów przyznaje, że tak jest**).

O konstruktywnych przekonaniach dorosłych mieszkańców gminy świadczy także fakt, że aż **75% z nich uważa, że substancje psychoaktywne nie pomagają w sytuacjach kryzysowych**. Żaden z respondentów nie zaprezentował przekonania, że używki mogą być pomocne w trudnej sytuacji życiowej.

Czy uważasz, że alkohol lub substancje odurzające (narkotyki, dopalacze, inne) pomagają w sytuacji kryzysowej?

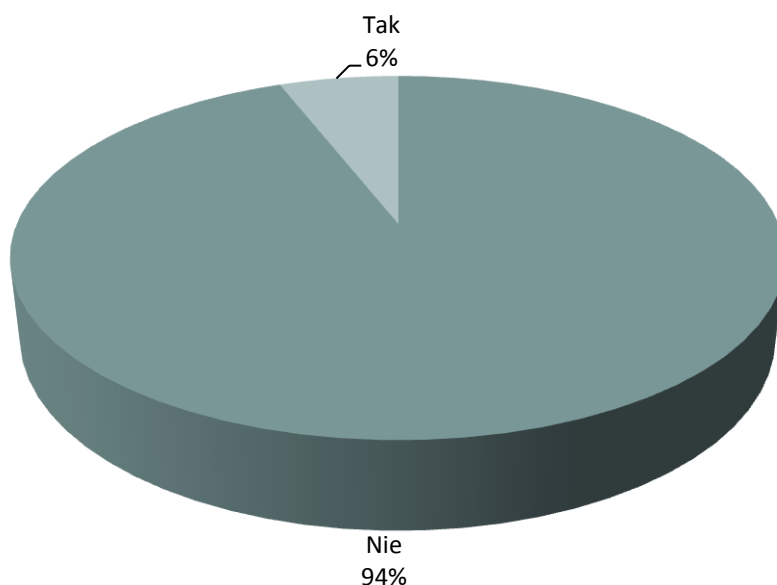

Również w 2012 r. badani mieszkańcy gminy nie byli skłonni traktować narkotyków jako dobry sposób na radzenie sobie ze stresem. Od tego czasu opinie mieszkańców stały się jednak bardziej zdecydowane. Wtedy ok. 61% osób uważało, że nie pomagają one w kryzysie, a 3% przyznało, że uważa te substancje za dobry sposób pomagania sobie w trudnych chwilach.

DOSTĘPNOŚĆ SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Zaledwie 6% respondentów wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie jak narkotyki czy dopalacze.

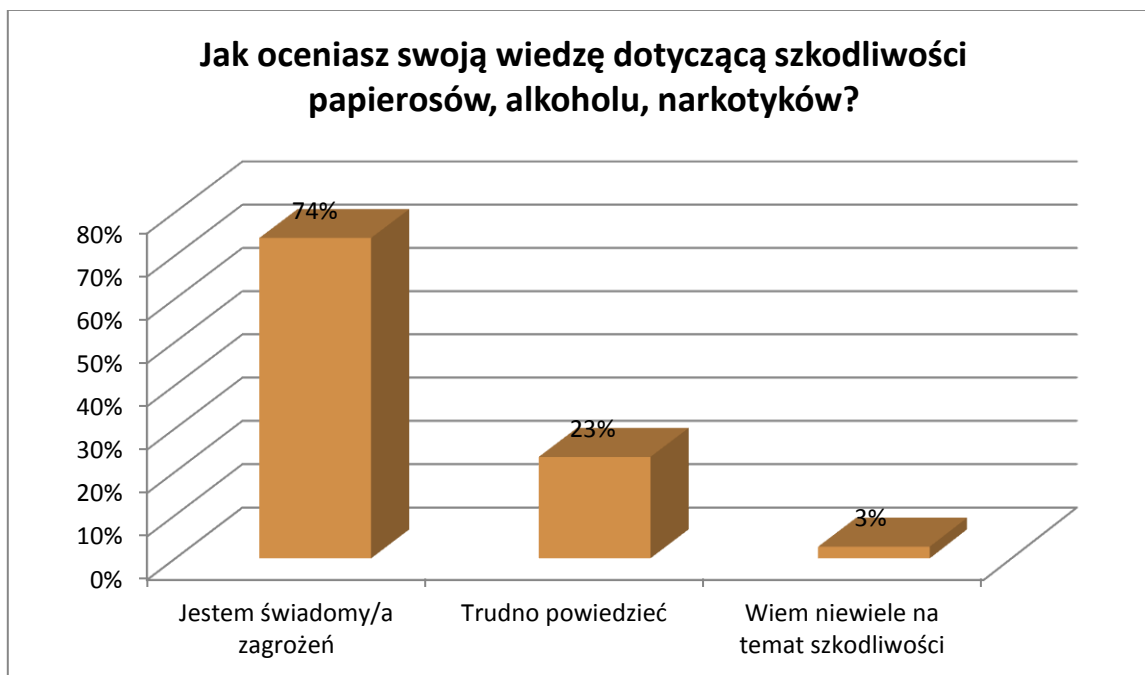
Czy wiesz gdzie i u kogo można kupić substancje odurzające (narkotyki, dopalacze, inne)?

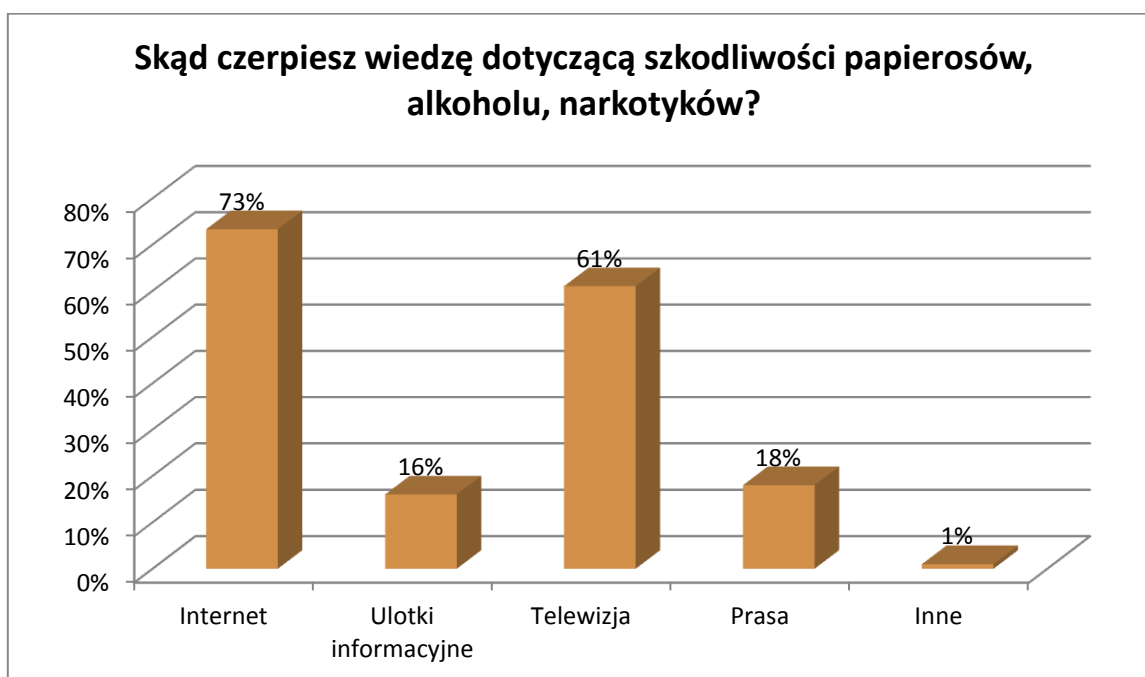
Zapytaliśmy dorosłych mieszkańców gminy, gdzie osoba uzależniona od alkoholu i/lub substancji psychoaktywnych (narkotyków, dopalaczy, innych) mogłaby uzyskać pomoc. Pytanie miało charakter otwarty, więc respondenci musieli sami wygenerować propozycje, co pozwoliło na zbadanie, czy są w stanie samodzielnie wskazać te miejsca. Najwięcej osób, bo aż **39% wskazało poradnię zdrowia psychicznego lub kluby AA**, pozostałe odpowiedzi były znacznie rzadziej reprezentowane. Co ważne, mieszkańcy są świadomi funkcjonowania takich instytucji jak KRPA, grupy wsparcia oraz klub AA w społeczności lokalnej, co niewątpliwie jest zasobem w przeciwdziałaniu uzależnieniom w środowisku.

WIEDZA DOTYCZĄCA SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Niemal trzy czwarte respondentów deklaruje świadomość zagrożeń związanych ze szkodliwością substancji psychoaktywnych. To dobry znak, jednak pozostałe 26% odpowiedzi sugeruje, że warto podejmować działania informacyjne na terenie gminy.

Odpowiedzi mieszkańców dotyczące źródeł wiedzy o substancjach psychoaktywnych sugerują, że najlepszymi kanałami informacji są Internet, telewizja oraz ulotki informacyjne.

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie, są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

GRUPA BADANA

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie gminy Kętrzyn. Grupa badana stanowiła 30 osób – 21 kobiet i 9 mężczyzn. Większość - 28 respondentów to pracownicy punktów, natomiast 2 to równocześnie ich właściciele. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 35,2 lat.

CEL BADANIA

Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

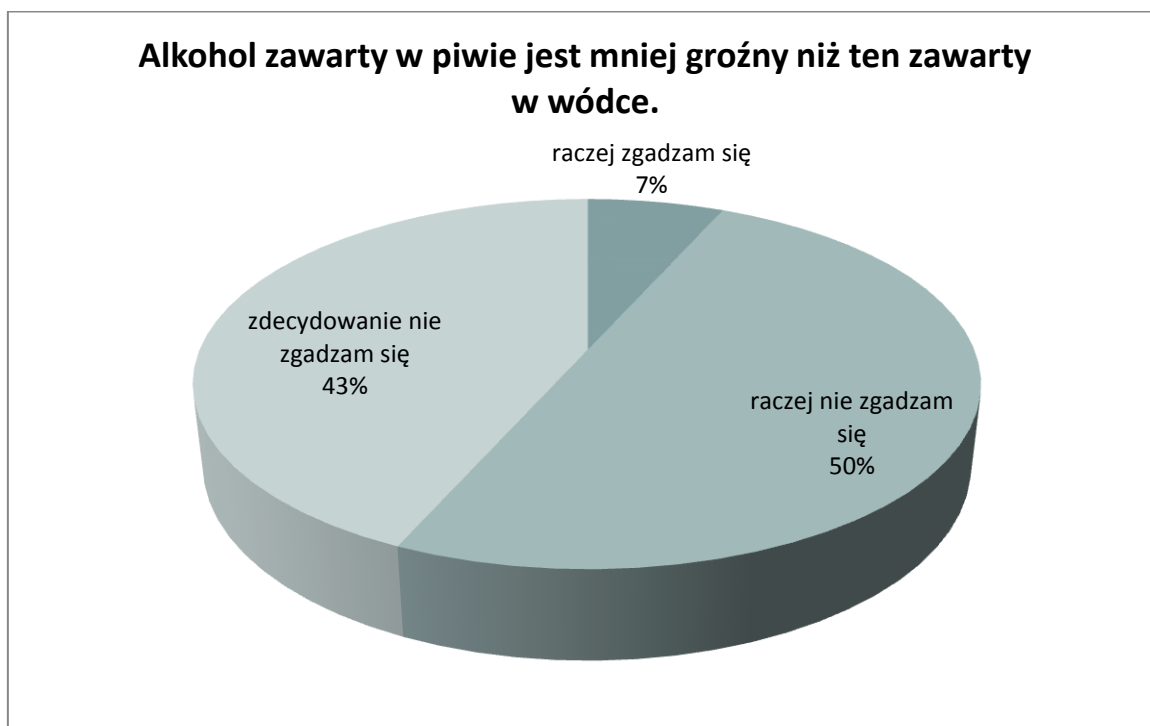
- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży

- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

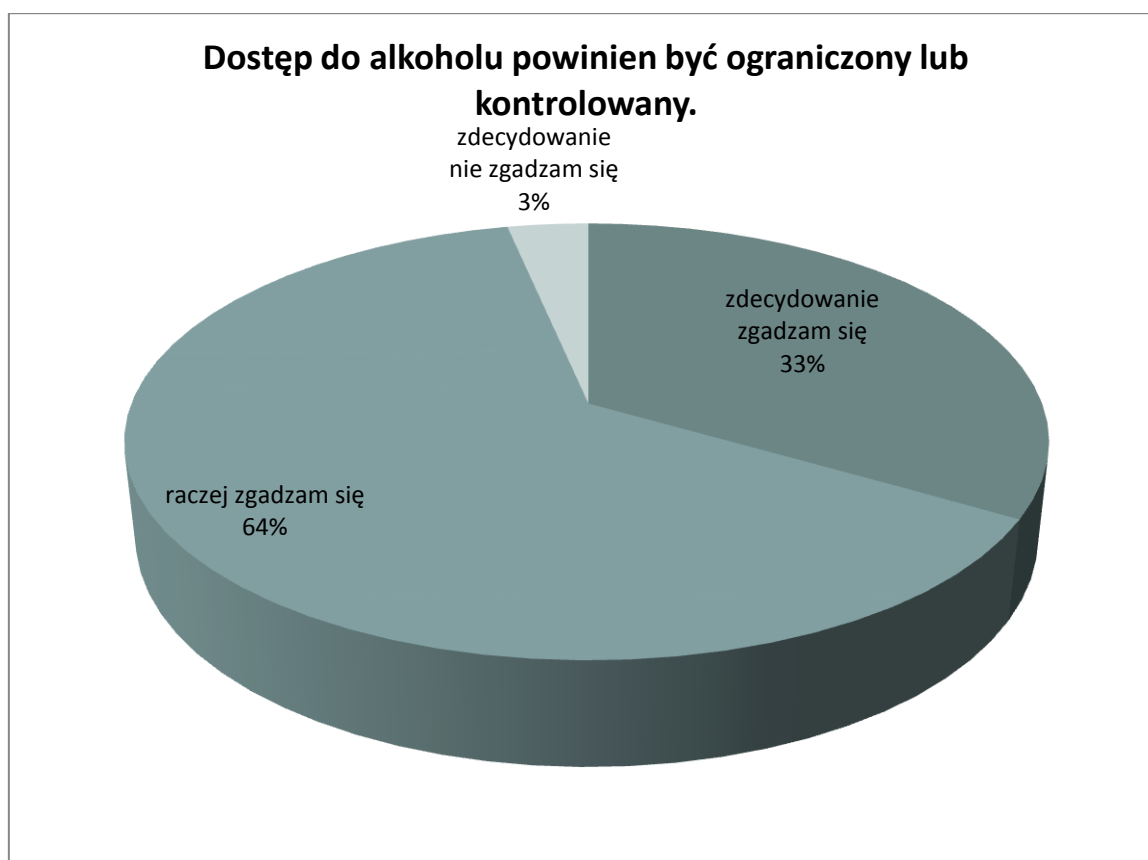
WYNIKI BADAŃ

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

Zaledwie 7% badanych sprzedawców napojów alkoholowych przyznało, że alkohol zawarty w piwie oraz winie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Świadczy to o niewielkim zasięgu mitu mówiącego, że napoje o niższej zawartości alkoholu nie są tak naprawdę "alkoholem" i można pić je bez konsekwencji zdrowotnych oraz uzależniania się.

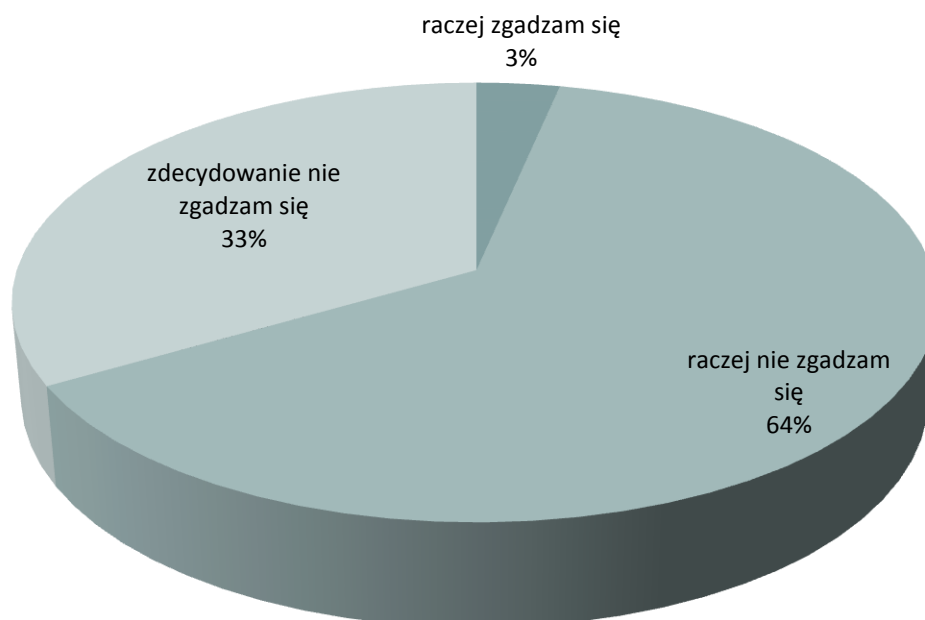

Aż 97% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany.

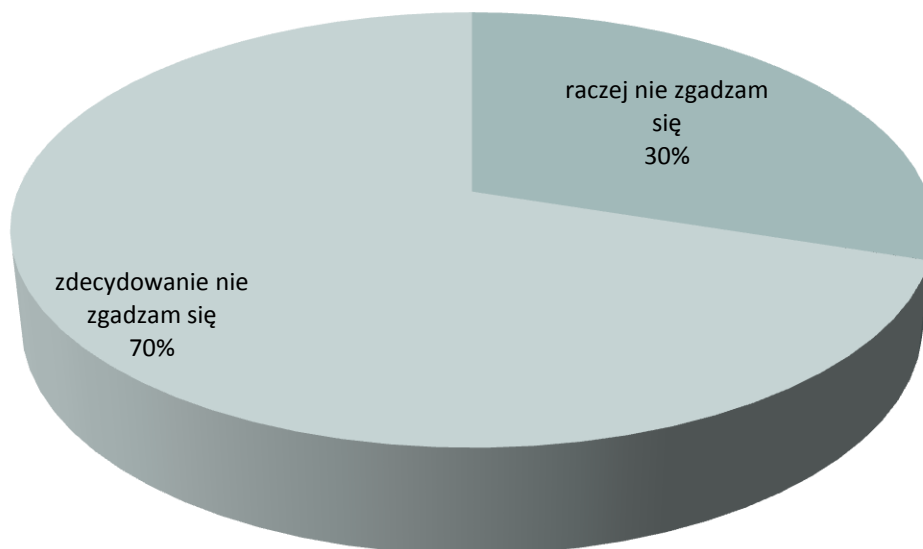
Kolejne pytania dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. Sprzedawcy oceniają, że raczej (63%) lub zdecydowanie (33%) nie jest łatwo kupić napój alkoholowy w lokalnych sklepach osobie poniżej 18 roku życia. Są to dane obiecujące.

Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

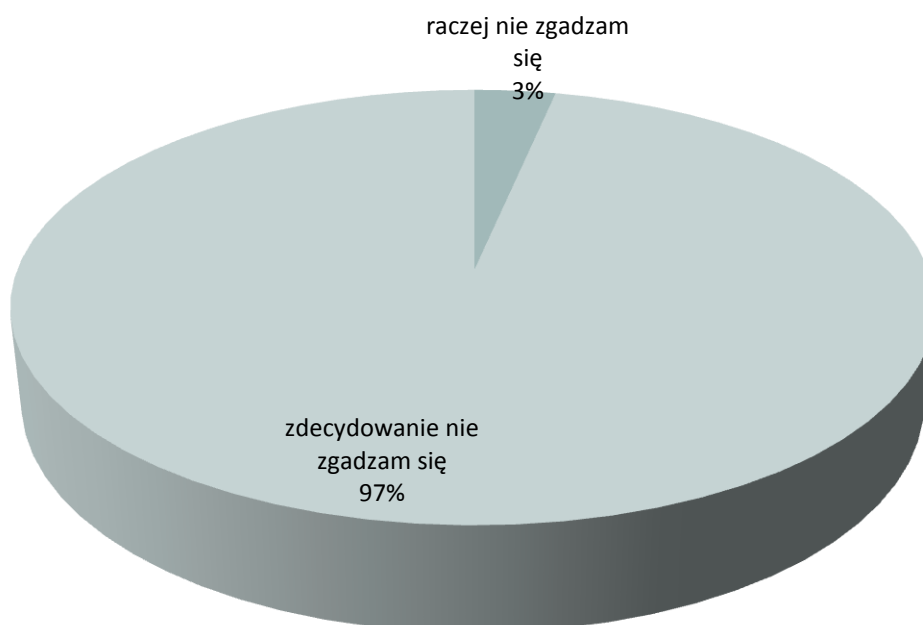

Podobnie jak w przypadku dorosłych mieszkańców, sprzedawcy reprezentują konstruktywne postawy dotyczące alkoholu: uważają, że picie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych, a także że nie powinno się pić nawet niewielkich ilości alkoholu w ciąży lub przed prowadzeniem samochodu.

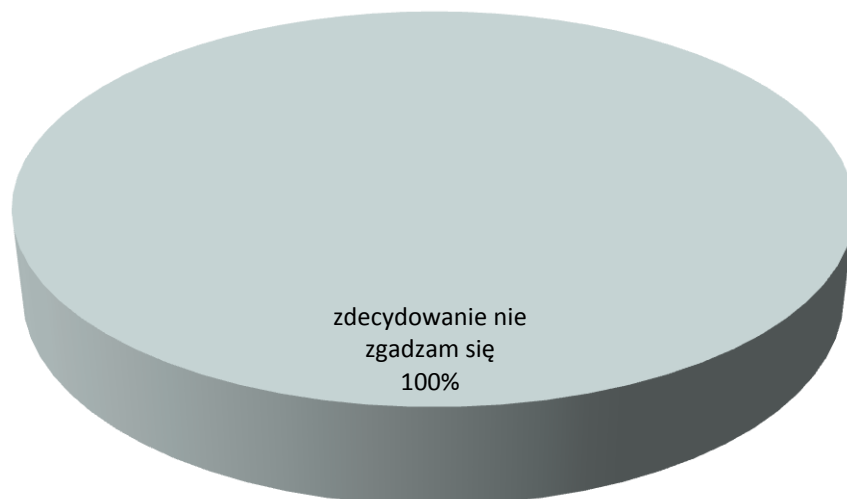
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.

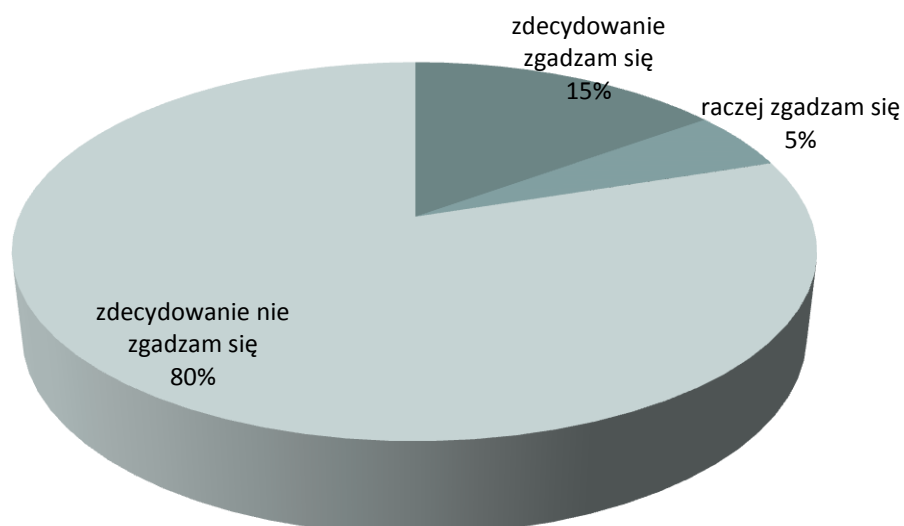

Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.

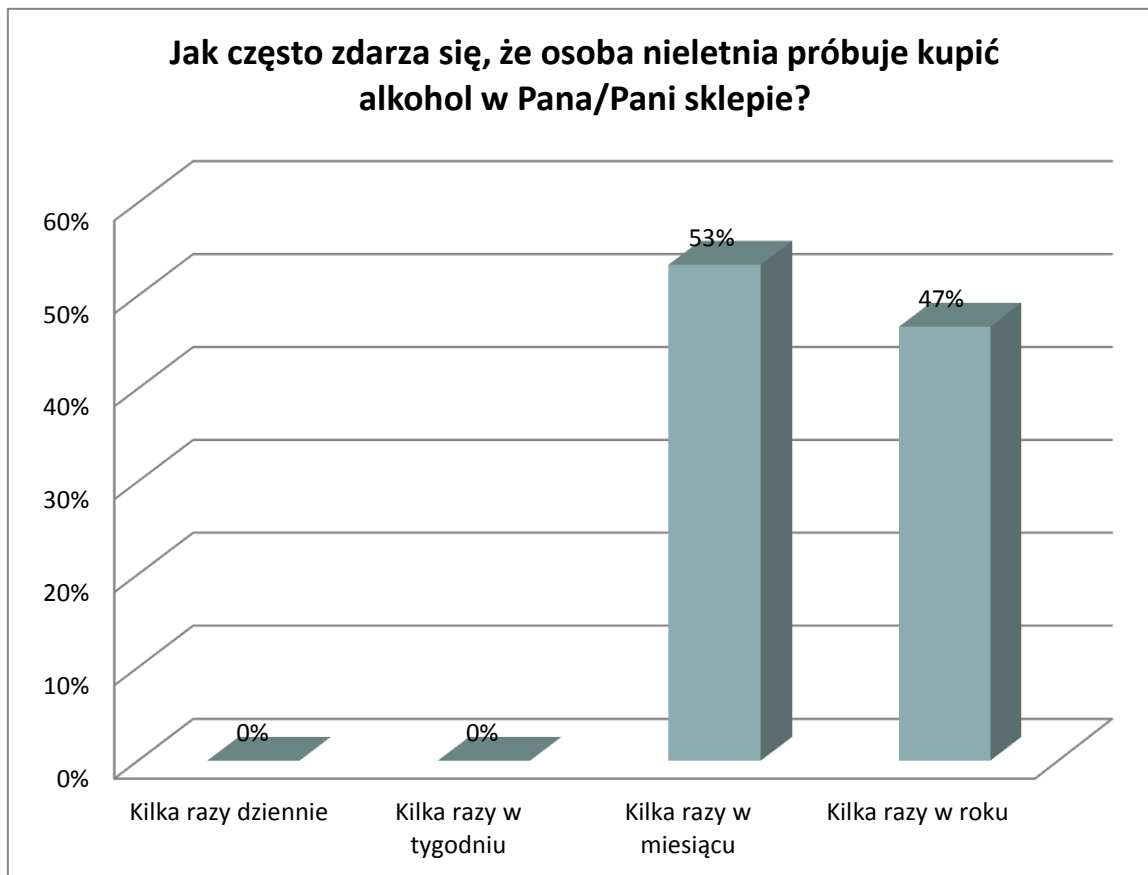

Sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie Kętrzyn niemal jednomyślnie uważają (80%), że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.

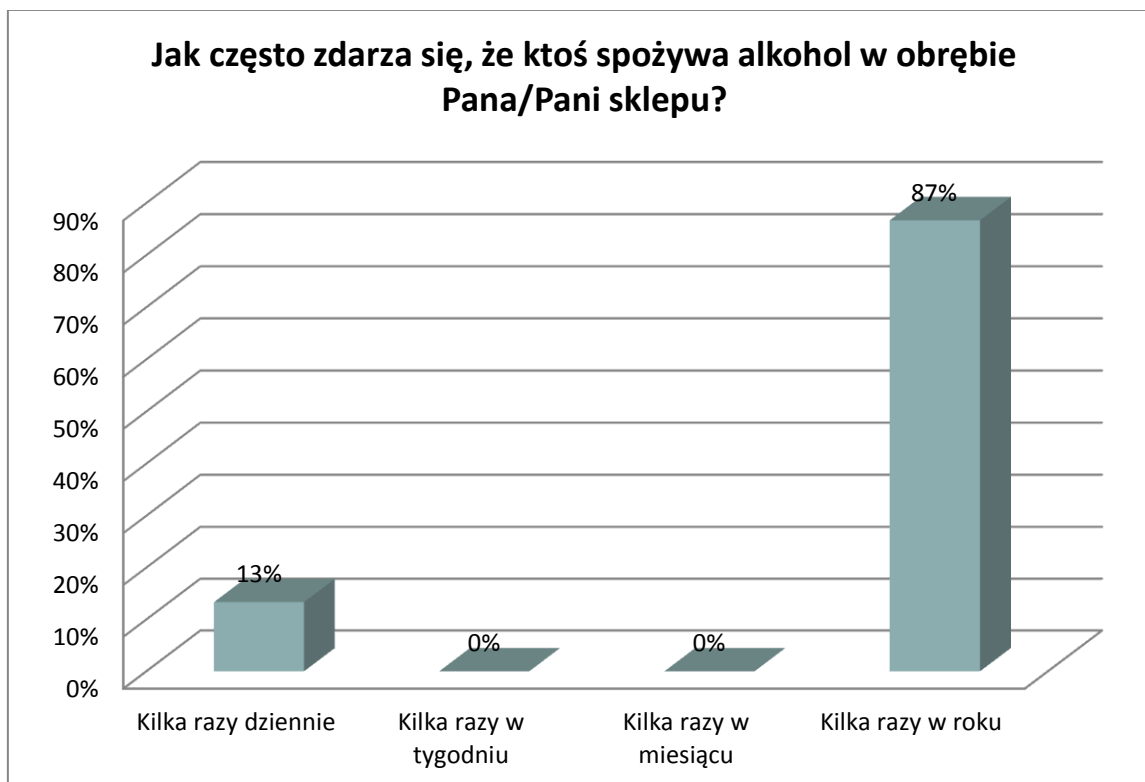
Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia.

Sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie Kętrzyn deklarują, że sytuacja próby zakupu alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarza się sporadycznie: kilka razy w miesiącu (53%) kilka razy w roku (47%).

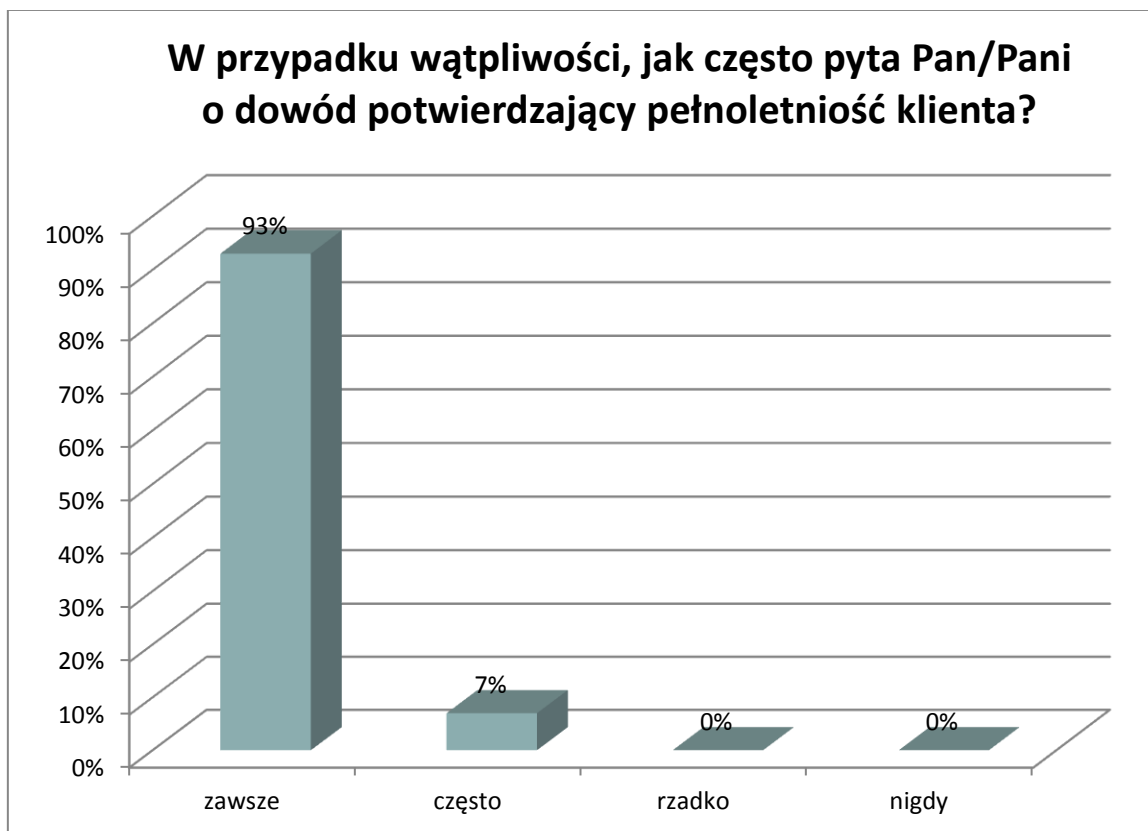

Częstszym zjawiskiem okazuje się być spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży. Ok. 13% przebadanych sprzedawców przyznaje, że takie incydenty zdarzają się nawet kilka razy dziennie.

1 z 30 przebadanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy miało miejsce nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu. Nikt jednak nie przyznał, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy trzeba było wezwać policję z prośbą o interwencję.

Nikt z badanych nie deklaruje sprzedaży alkoholu osobie niepełnoletniej. W przypadku wątpliwości do wieku, wszyscy badani sprawdzają dowody potwierdzające wiek. 93% sprzedawców robi to zawsze, a 7% - często.

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w gminie Kętrzyn. 60% osób oceniło jej funkcjonowanie bardzo dobrze, a 40% - raczej dobrze.

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

BADANE PLACÓWKI OŚWIATOWE

Badania zagrożeń społecznych wśród dzieci i młodzieży zostały przeprowadzone wśród sześciu placówek oświatowych na terenie gminy Kętrzyn:

- Szkoła Podstawowa w Biedaszkach
- Szkoła Podstawowa w Kruszewcu
- Szkoła Podstawowa w Nakomiadach
- Szkoła Podstawowa w Wilkowie
- Gimnazjum w Karolewie
- Gimnazjum w Wilkowie.

W badaniach udział wzięli uczniowie klas V - VI szkół podstawowych oraz wszystkich klas gimnazjalnych.

Łącznie badaniem objęto 298 uczniów. Poniższe tabele przedstawiają rozkład liczebności uczniów, którzy wzięli udział w badaniach.

Liczebność uczniów z poszczególnych placówek oświatowych

Szkoła Podstawowa w Biedaszkach	40
Szkoła Podstawowa w Kruszewcu	47
Szkoła Podstawowa w Nakomiadach	23
Szkoła Podstawowa w Wilkowie	49
Gimnazjum w Karolewie	109
Gimnazjum w Wilkowie	30

METODOLOGIA

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

CEL BADANIA

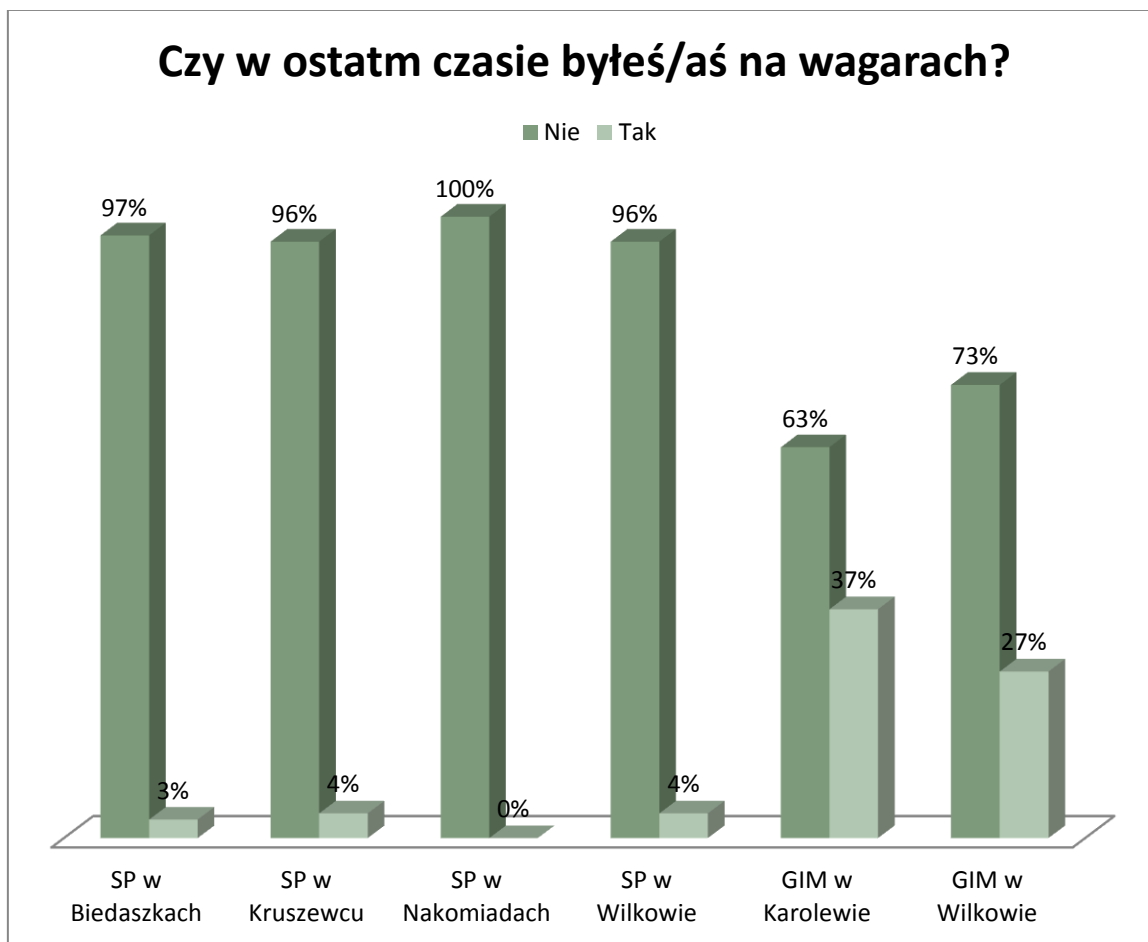
Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza następujących problemów społecznych:

- używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia alkoholu
- palenia papierosów
- używania narkotyków i dopalaczy.

WYNIKI BADAŃ

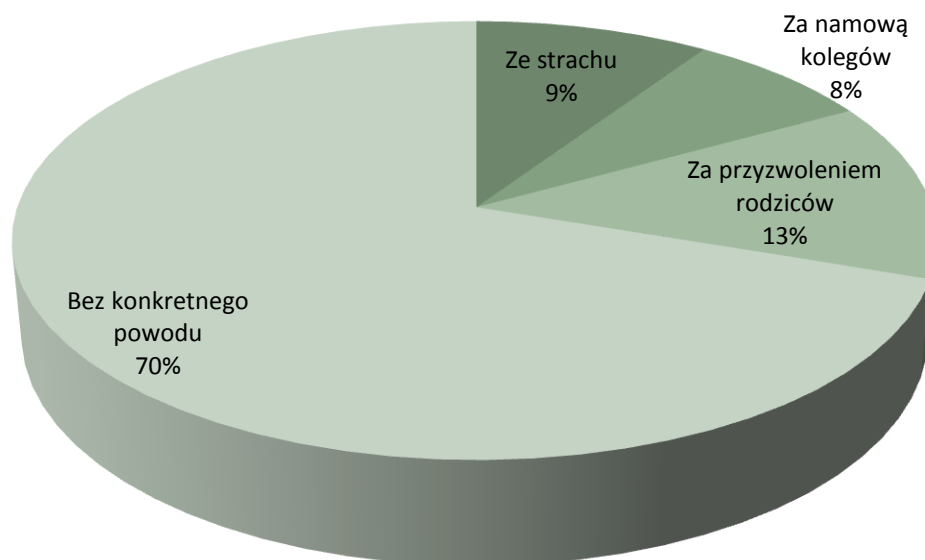
Zapytaliśmy uczniów szkół w gminie Kętrzyn o opuszczanie zajęć lekcyjnych, ponieważ jest to niejednokrotnie okoliczność sprzyjająca eksperymentom z alkoholem lub substancjami psychoaktywnymi.

Wyniki pokazują generalną tendencję - **im starsi uczniowie, tym częściej zdarzają się im wagary.**

W kolejnym punkcie zapytaliśmy się o powód wagarowania. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi tych uczniów, którzy zadeklarowali wagarowanie w ostatnim czasie. Większość uczniów nie podała konkretnego powodu opuszczania lekcji.

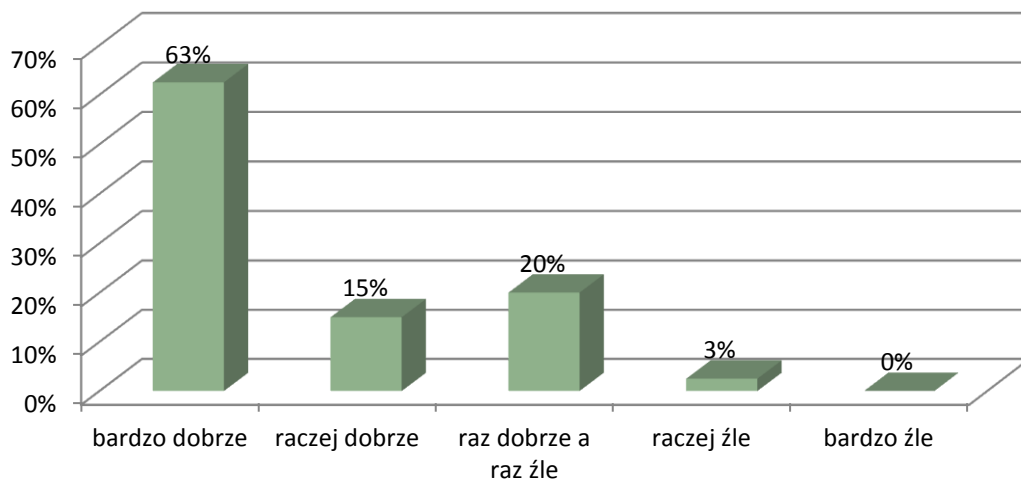
Powody opuszczania lekcji

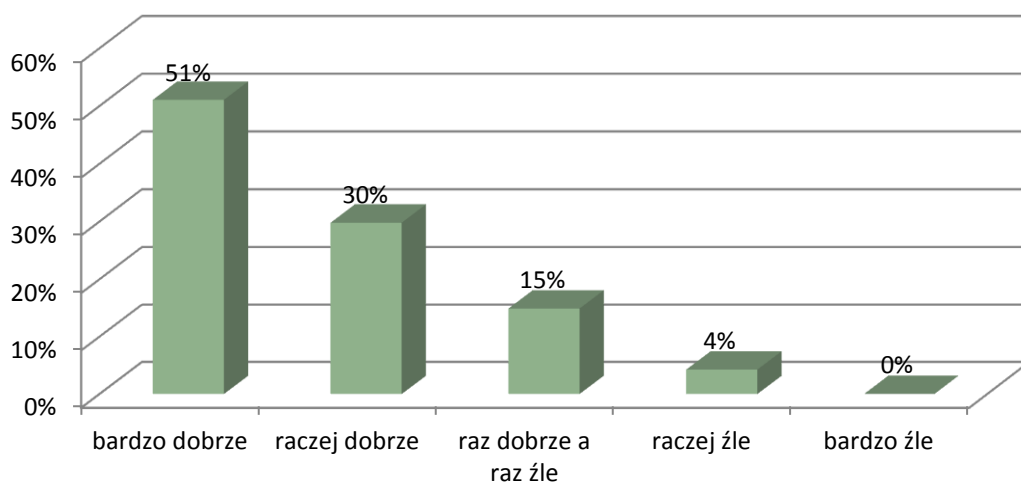
POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA W SZKOLE

Zapytaliśmy się uczniów o to, jak czują się w swojej szkole. Badania wykazały, że **uczniowie generalnie czują się bezpieczni w szkole**. Niestety, istnieje grupa uczniów, którzy zdecydowanie nie czują się bezpiecznie. Znow można zaobserwować tendencję korzystną dla uczniów w młodszym wieku - lepiej oceniają oni swoje samopoczucie w szkole. Gorsze wyniki uzyskali gimnazjaliści - znaczna ich część przyznaje, że czasami czuje się w szkole dobrze, a czasami źle. Być może są to młodzi ludzie, którzy pełnią rolę tzw. kozłów ofiarnych. Ten problem wymaga dalszej analizy, np. przeprowadzenia przez pedagoga lub psychologa szkolnego badań socjometrycznych w każdej klasie i identyfikację uczniów skupiających agresję grupy.

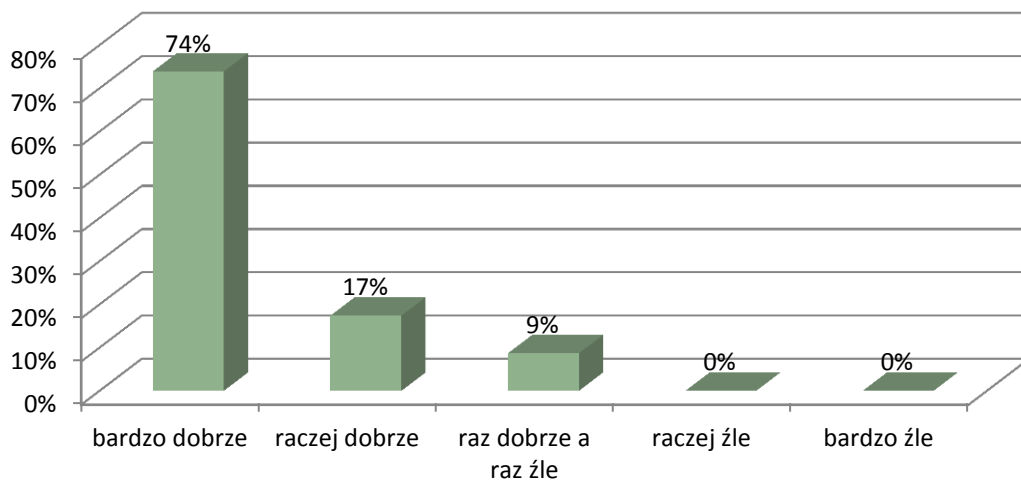
Jak czujesz się w swojej szkole? - SP w Biedaszkach

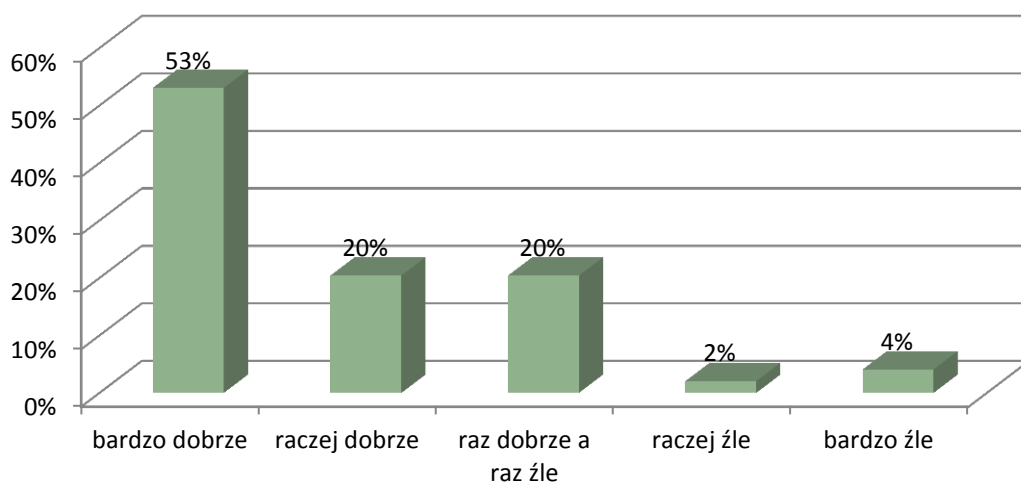
Jak czujesz się w swojej szkole? - SP w Kruszewcu

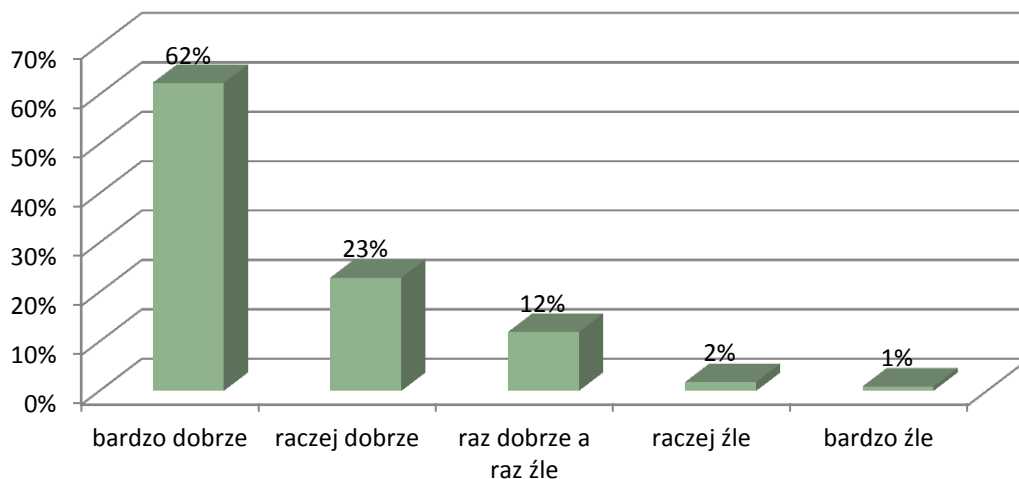
Jak czujesz się w swojej szkole? - SP w Nakomiadach

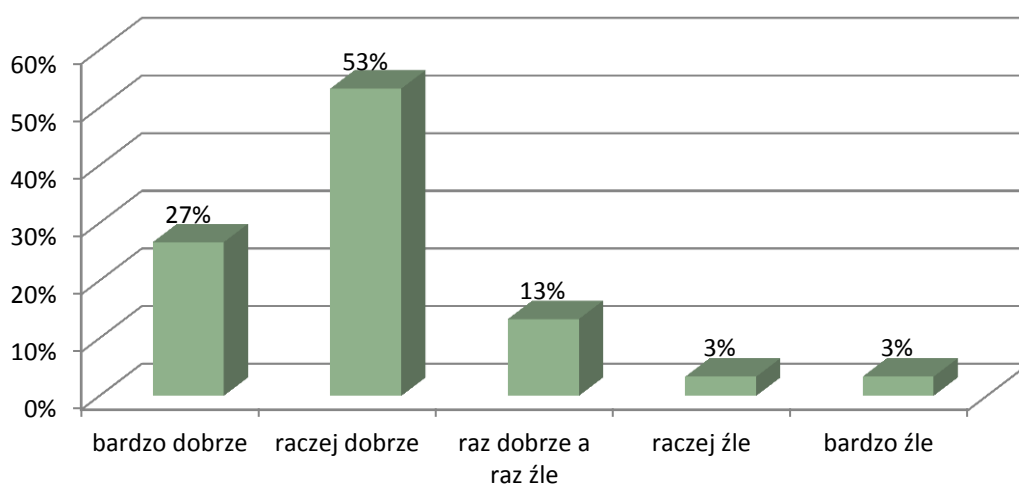
Jak czujesz się w swojej szkole? - SP w Wilkowie

Jak czujesz się w swojej szkole? - Gimnazjum w Karolewie

Jak czujesz się w swojej szkole? - Gimnazjum w Wilkowie

Ważnym zagadnieniem jest kontakt z pedagogiem szkolnym. Poniższa tabela pokazuje, jak często uczniowie poszczególnych szkół mają z nim styczność. Niestety, okazuje się że **we wszystkich szkołach część uczniów w ogóle nie ma kontaktu z pedagogiem bądź ma kontakt zaledwie jeden raz w semestrze.**

Jak często masz kontakt z Pedagogiem w szkole?

	Raz w tygodniu lub częściej	Co najmniej raz w miesiącu	Raz na dwa/trzy miesiące	Raz na semestr szkolny	Nigdy
Szkoła Podstawowa w Biedaszkach	35%	10%	8%	5%	43%
Szkoła Podstawowa w Kruszewcu	9%	19%	19%	28%	26%
Szkoła Podstawowa w Nakomiadach	100%	0%	0%	0%	0%
Szkoła Podstawowa w Wilkowie	14%	14%	2%	23%	45%
Gimnazjum w Karolewie	9%	11%	7%	17%	56%
Gimnazjum w Wilkowie	23%	13%	23%	13%	27%

Postawy rodzicielskie i zainteresowanie wynikami edukacyjnymi i rozwojem psychospołecznym dziecka wiążą się z utrzymywaniem stałego kontaktu ze szkołą. Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące częstotliwości kontaktowania się opiekunów dzieci i młodzieży ze szkołą.

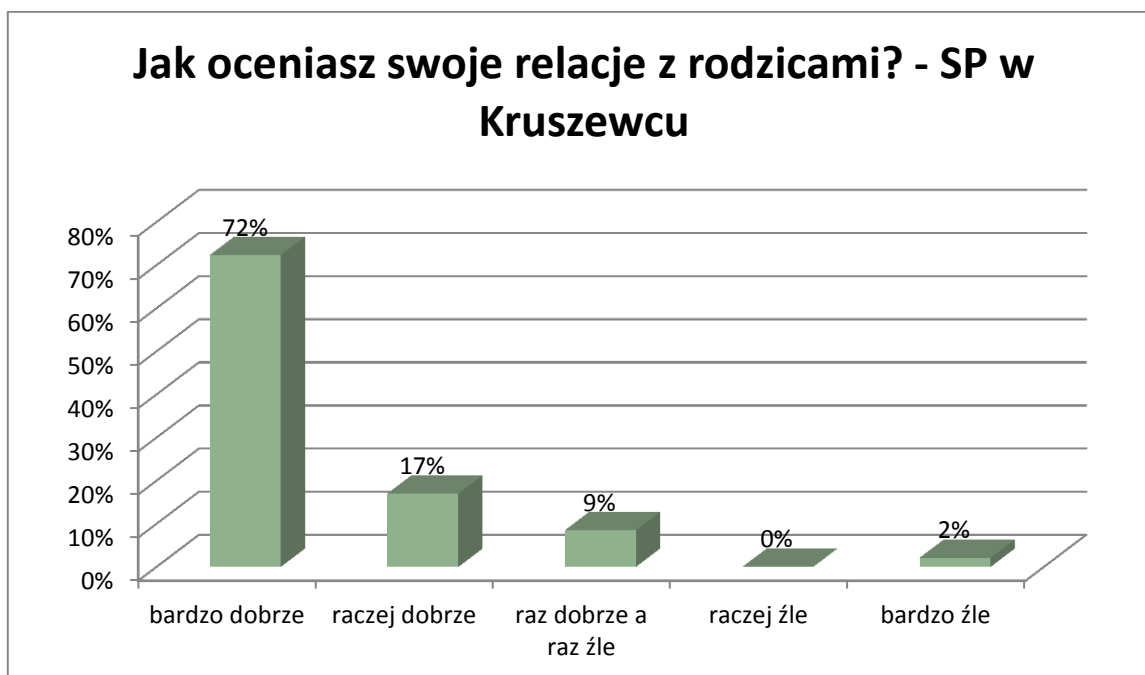
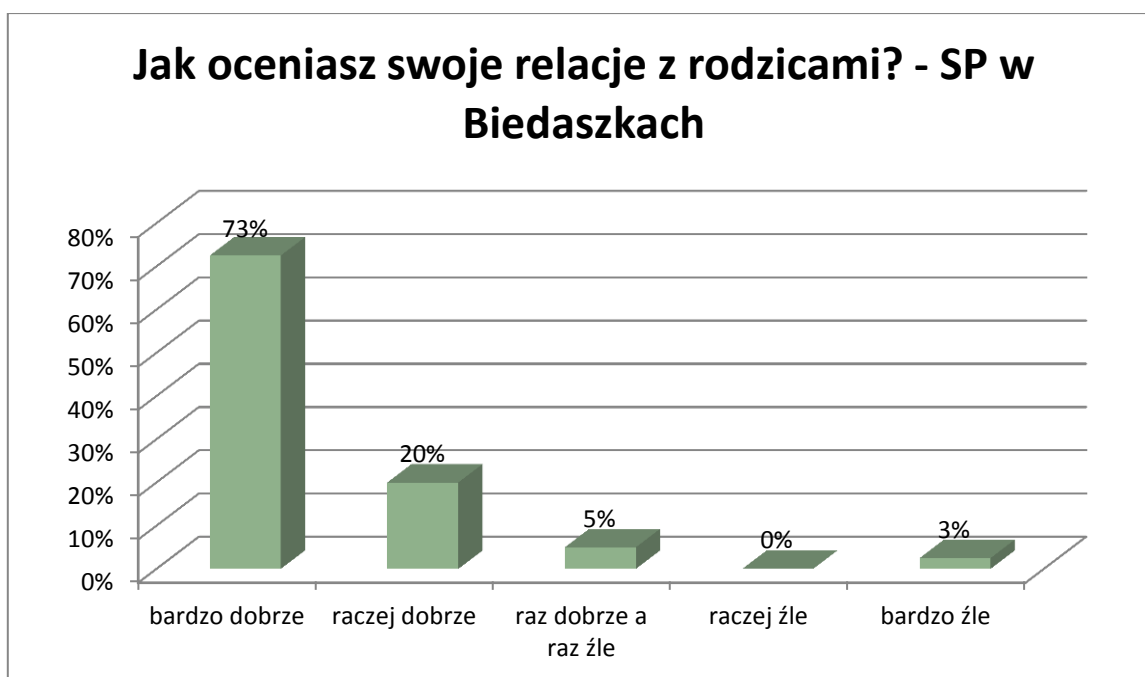
Moi rodzice/opiekunowie kontaktują się ze szkołą średnio...

	Raz w miesiącu	Kilka razy w semestrze	Kilka razy w roku	Raz w roku	W ogóle się nie kontaktują
Szkoła Podstawowa w Biedaszkach	28%	28%	35%	5%	5%
Szkoła Podstawowa w Kruszewcu	43%	26%	15%	6%	11%
Szkoła Podstawowa w Nakomiadach	100%	0%	0%	0%	0%
Szkoła Podstawowa w Wilkowie	35%	24%	12%	10%	18%
Gimnazjum w Karolewie	31%	33%	21%	2%	13%
Gimnazjum w Wilkowie	30%	37%	20%	3%	10%

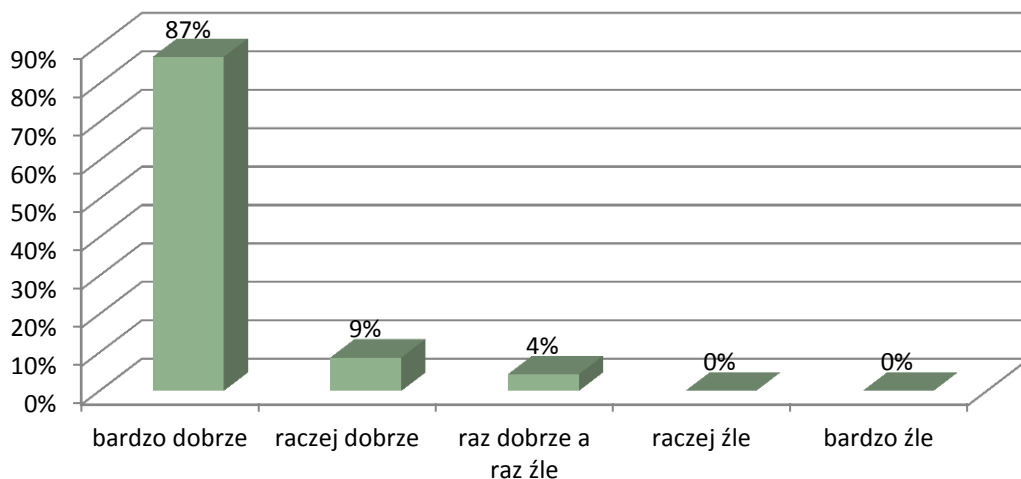
ŚRODOWISKO RODZINNE

Środowisko rodzinne oraz szkolne mają najsilniejszy wpływ na psychospołeczny rozwój dziecka. Zapytaliśmy się uczniów szkół w gminie Kętrzyn, jak oceniają swoje relacje z rodzicami bądź opiekunami. Wyniki świadczą o tym, że większość uczniów ma bardzo dobre lub dobre relacje w rodzicami. Niemal wszyscy uczniowie szkół podstawowych ocenili relacje jako bardzo dobre. **Wśród populacji uczniów szkół gimnazjalnych najczęściej wybierano odpowiedź "bardzo dobre" lub "dobre".** Jest

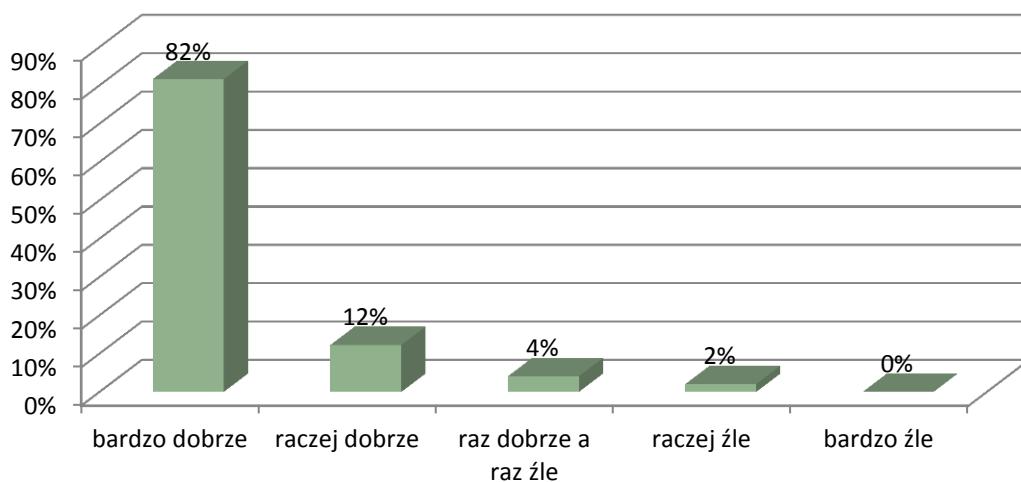
to niewątpliwie zasób chroniący, który może zostać wykorzystany w planowaniu oddziaływań profilaktycznych poprzez tworzenie sojuszu rodzic-nauczyciel w przeciwdziałaniu uzależnieniom i przemocy m.in. poprzez uzupełniającą się edukację dotyczącą zagrożeń, a także kształtowanie konstruktywnych postaw i budowanie sieci wsparcia.

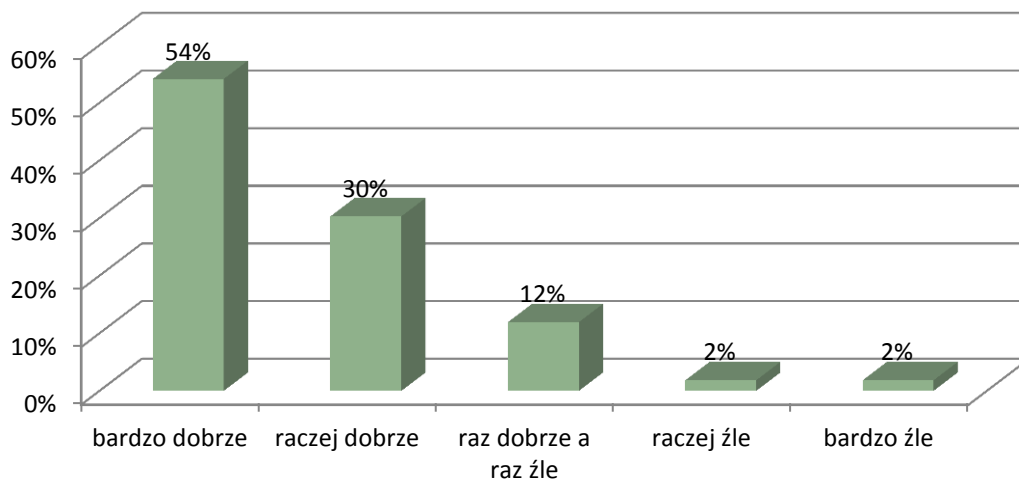
Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami? - SP w Nakomiadach

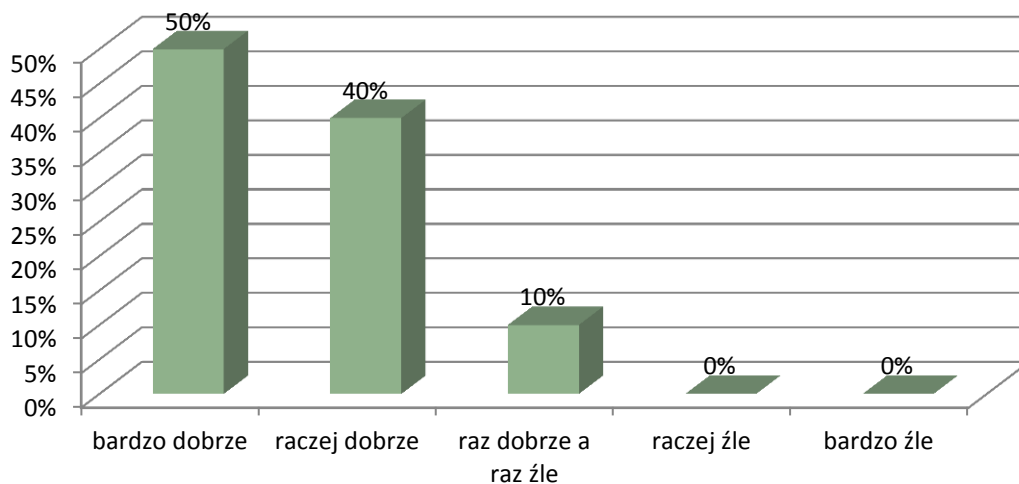
Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami? - SP w Wilkowie

Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami? - GIM w Karolewie

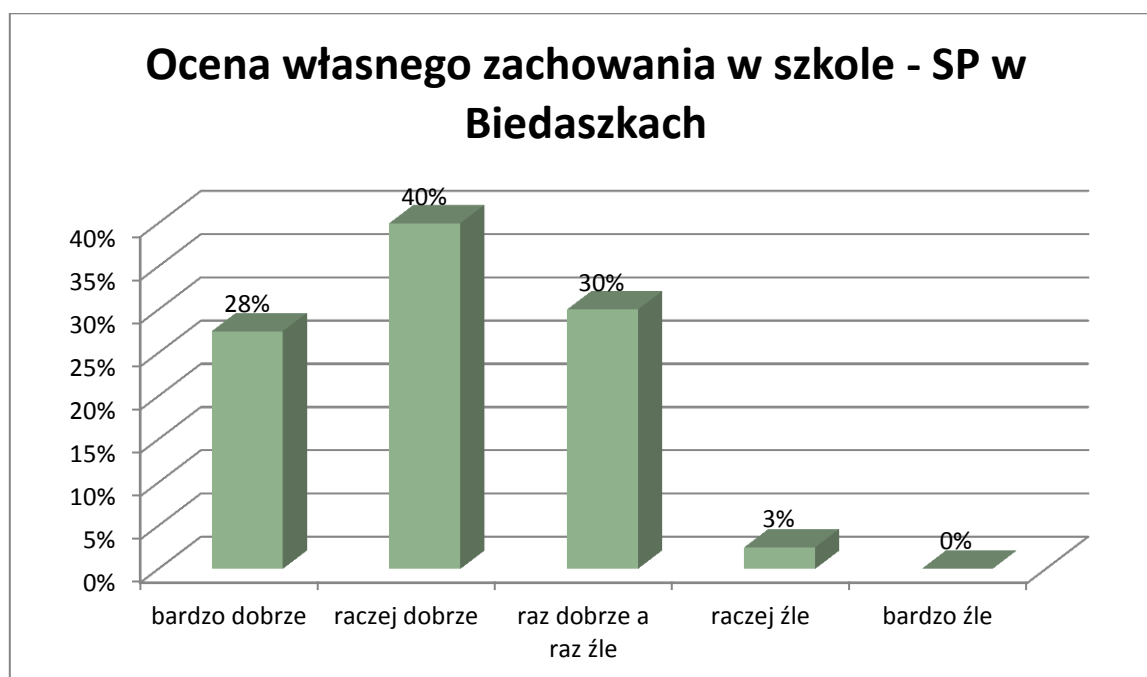

Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami? - GIM w Wilkowie

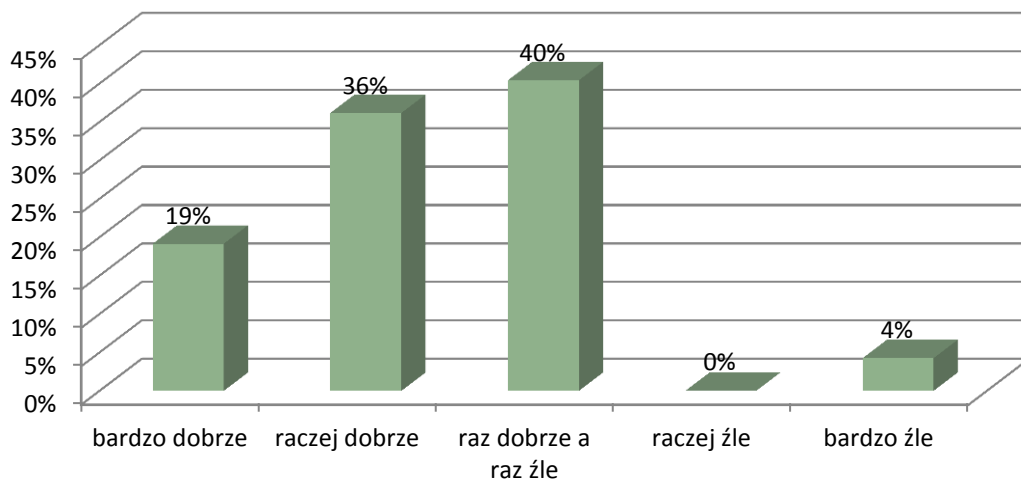

ZACHOWANIE W SZKOLE

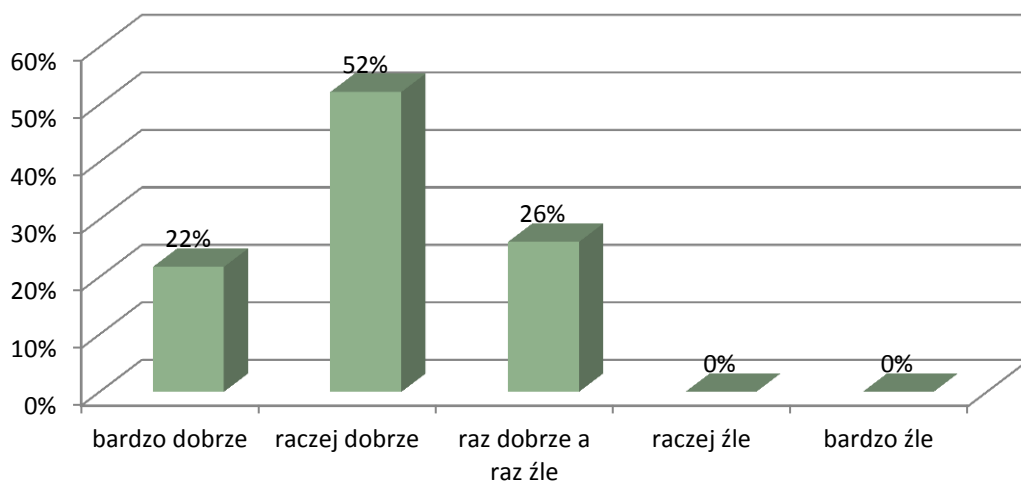
Poprosiliśmy uczniów o dokonanie samooceny w zakresie zachowania w szkole. **W odpowiedziach przeważały oceny "bardzo dobre" i "dobre"**. Można zaobserwować tendencję do niższej samooceny starszych uczniów.

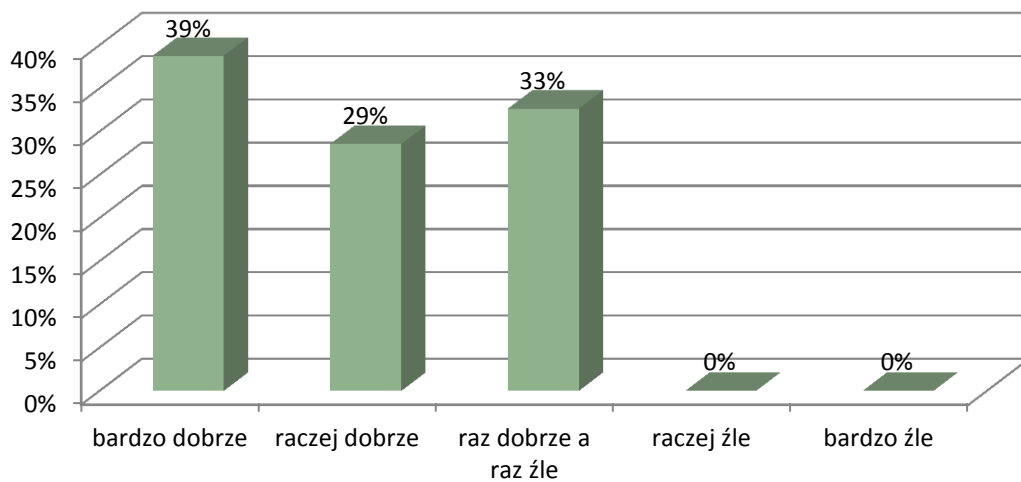
Ocena własnego zachowania w szkole - SP w Kruszewcu

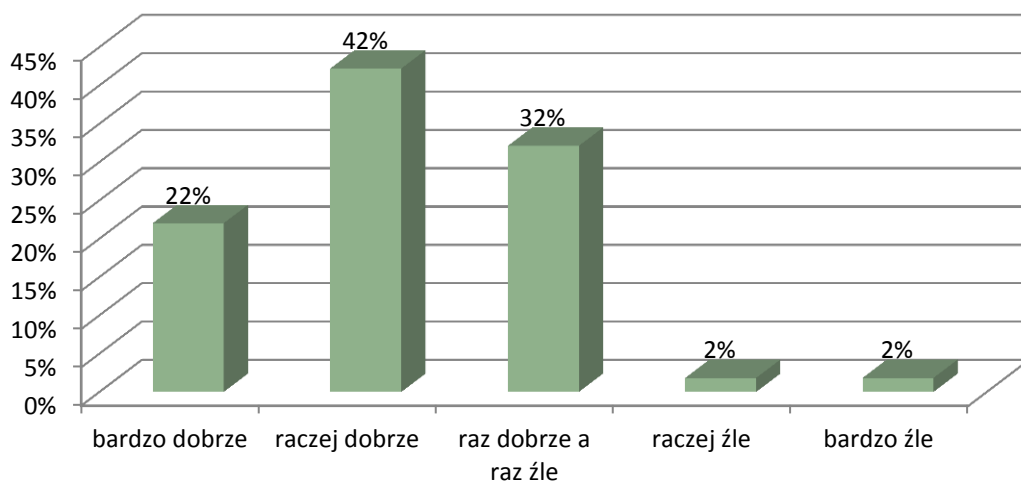
Ocena własnego zachowania w szkole - SP w Nakomiadach

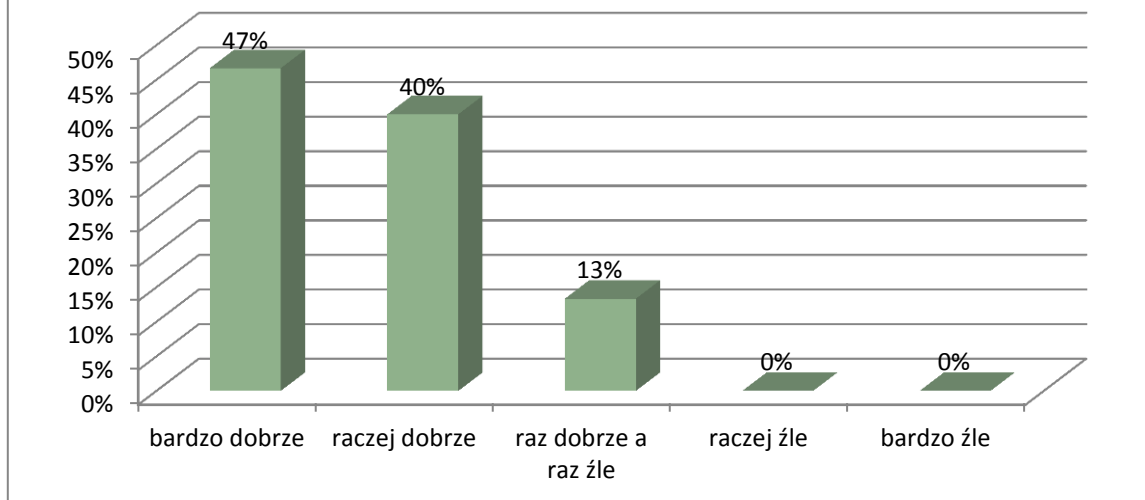
Ocena własnego zachowania w szkole - SP w Wilkowie

Ocena własnego zachowania w szkole - GIM w Karolewie

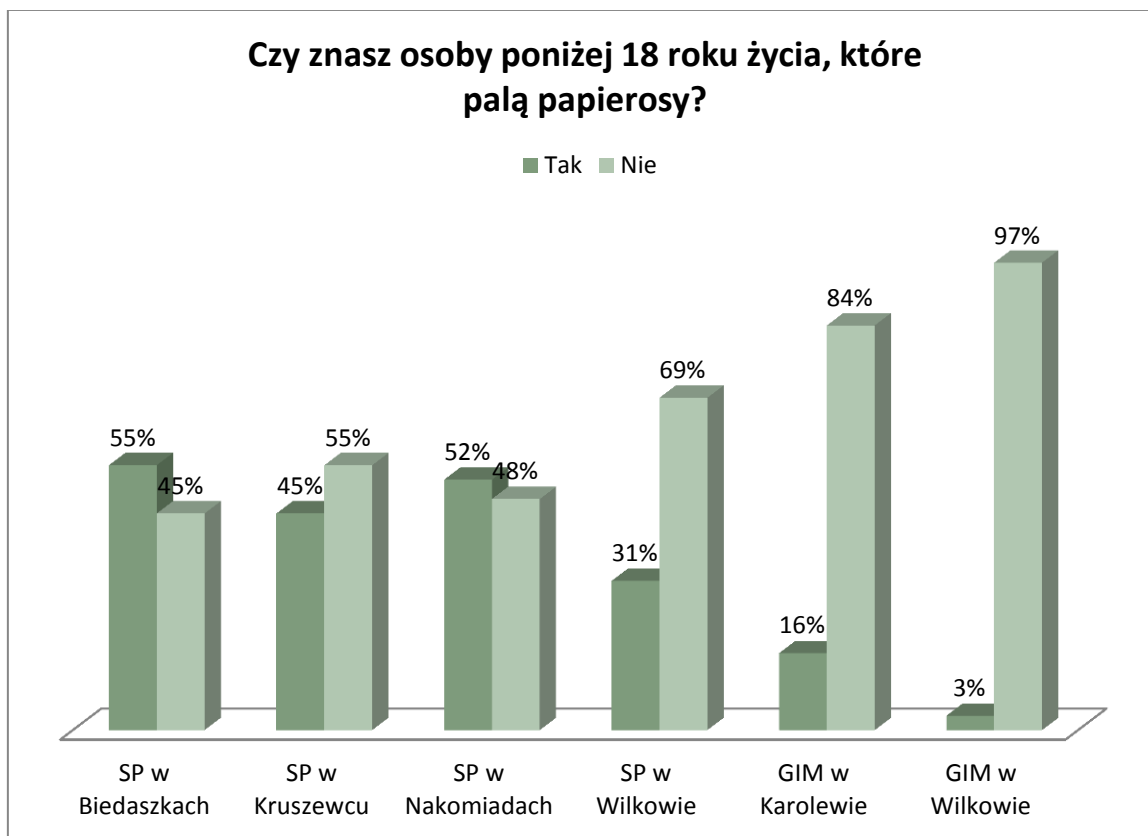

Ocena własnego zachowania w szkole - GIM w Wilkowie

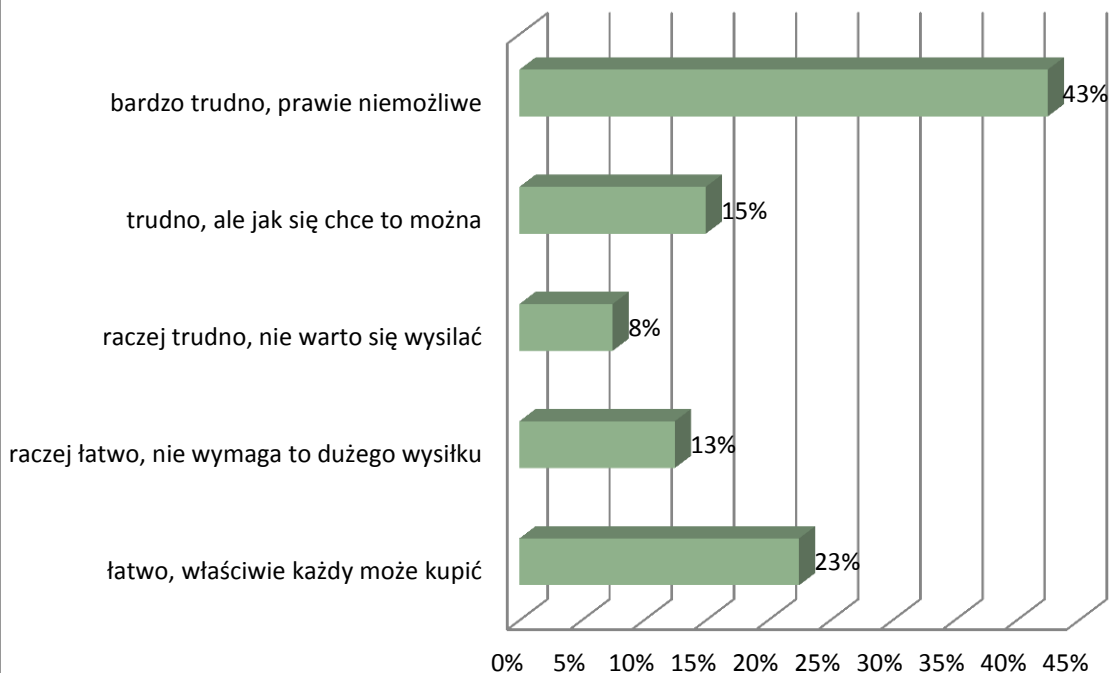
WYROBY TYTONIOWE

Mimo słabnącej popularności papierosów w naszym społeczeństwie są one wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytaliśmy uczniów, czy znają osoby niepełnoletnie, które palą papierosy. **Wyniki wskazują na wyraźny przeskok między szkołami podstawowymi, gdzie większość uczniów nie zna takich osób, a szkołami gimnazjalnymi, gdzie tylko nieliczni nie mają w swoim otoczeniu nieletnich palaczy.**

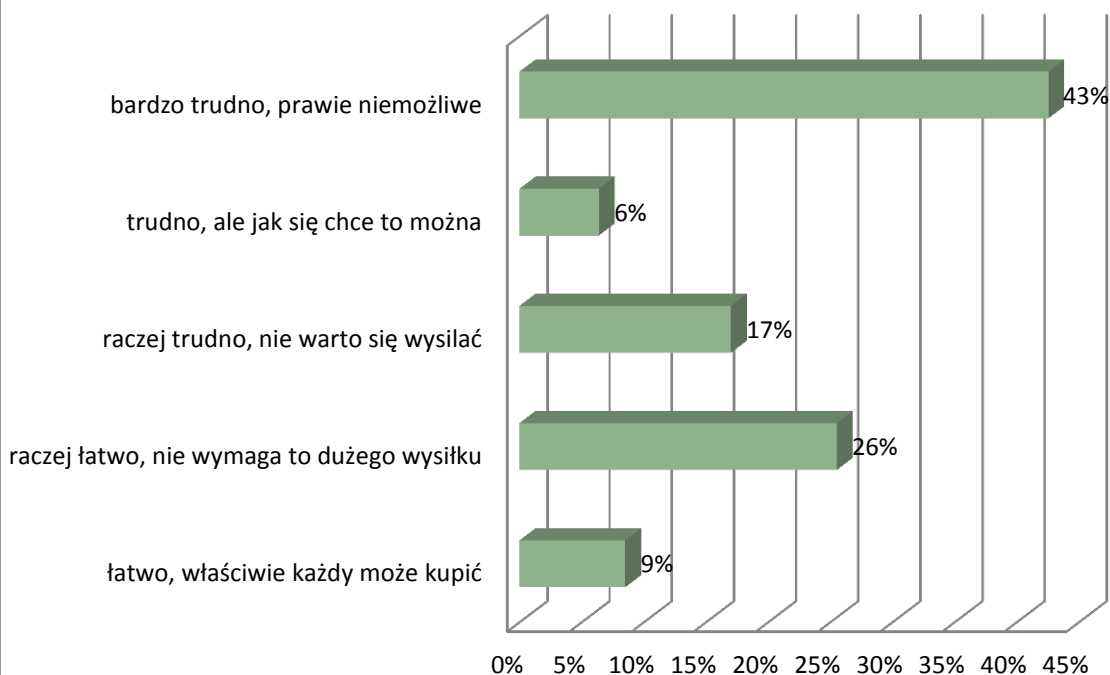

Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności wyrobów tytoniowych dla osób poniżej 18 roku życia. Niestety, pokazane poniżej wyniki sugerują, że **osoby niepełnoletnie mogą kupić papierosy.**

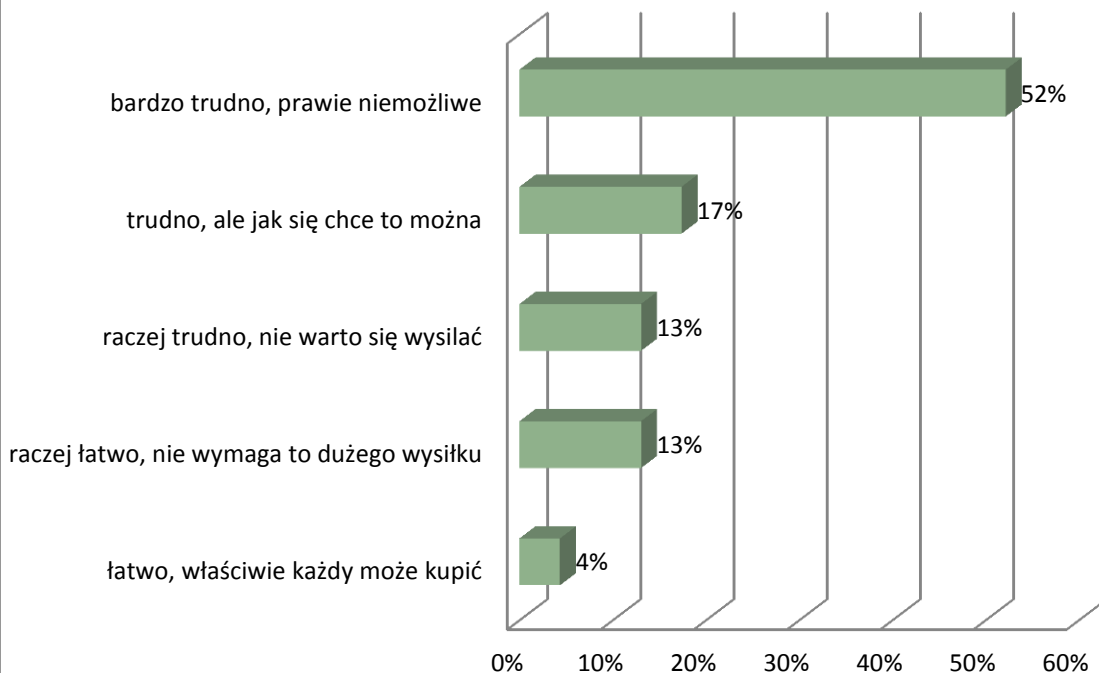
Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić papierosy jest: - SP w Biedraszkach

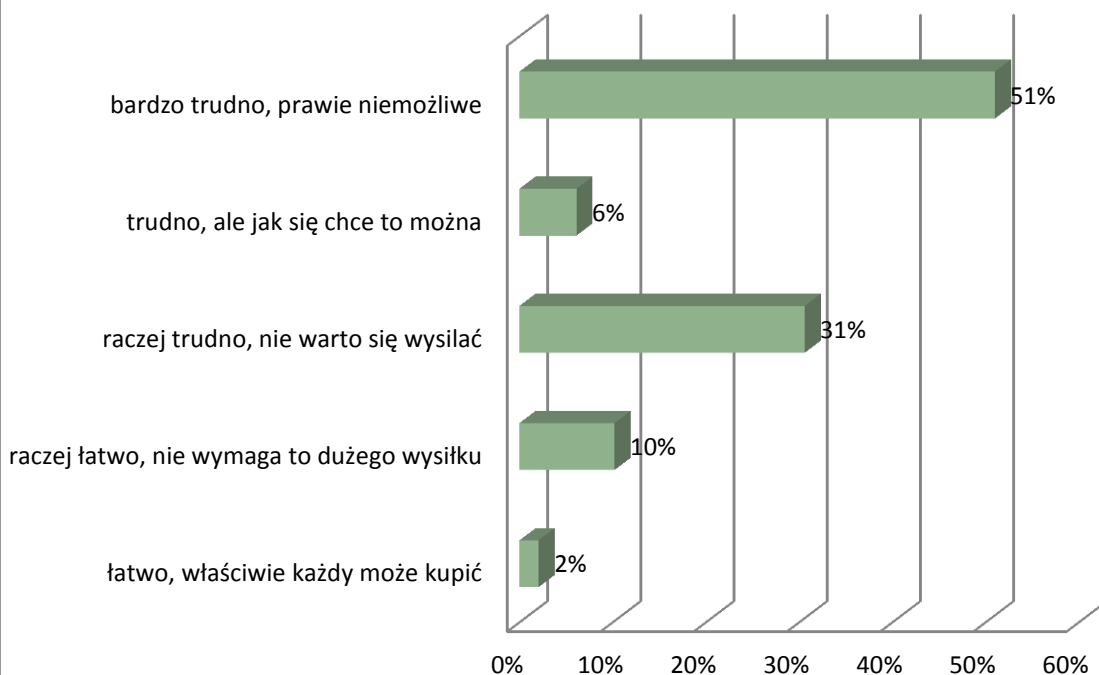
Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić papierosy jest: - SP w Kruszewcu

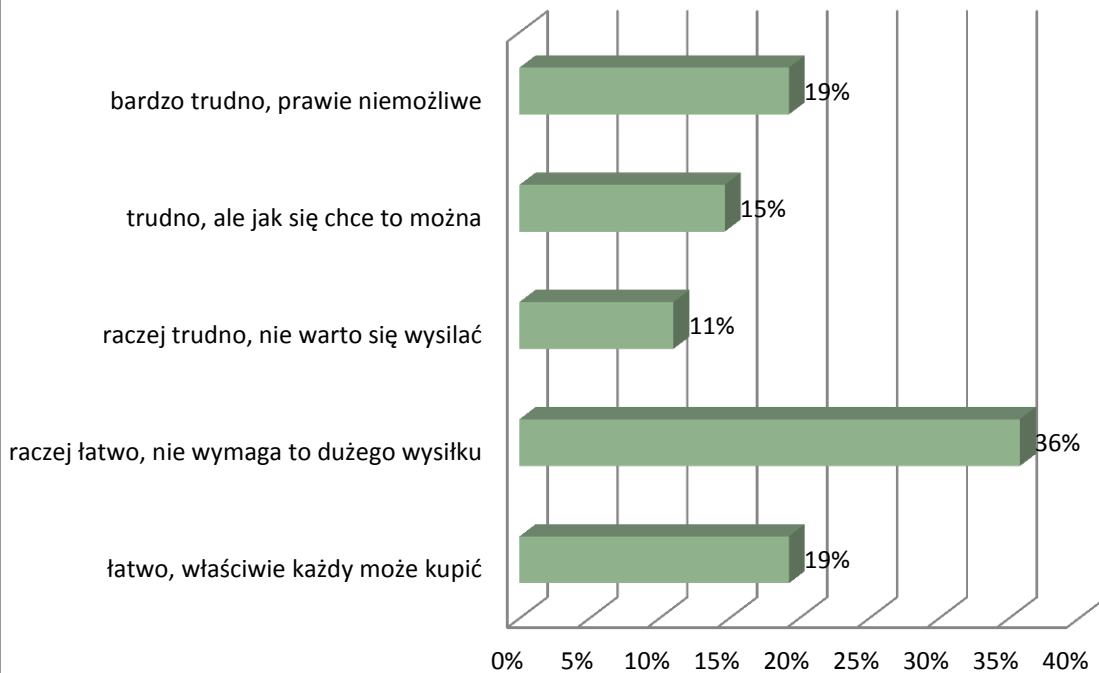
Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić papierosy jest: - SP w Nakomiadach

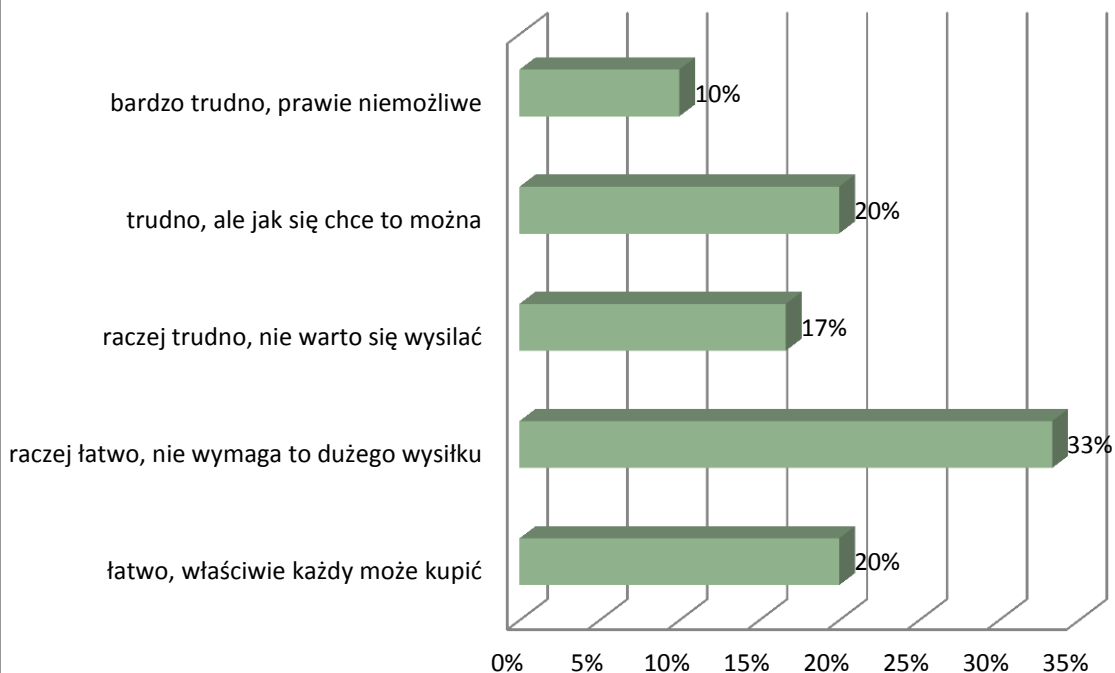
Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić papierosy jest: - SP w Wilkowie

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić papierosy jest: - GIM w Karolewie

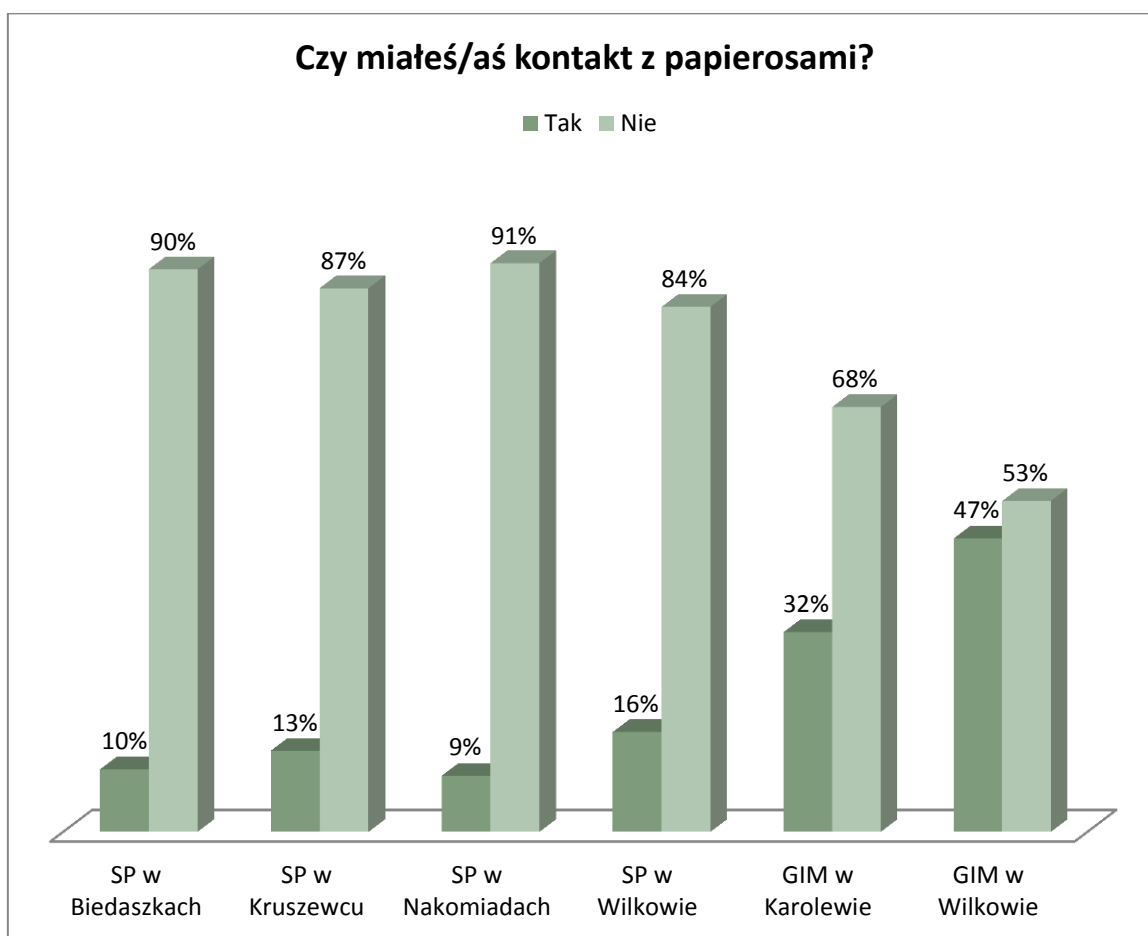

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić papierosy jest: - GIM w Wilkowie

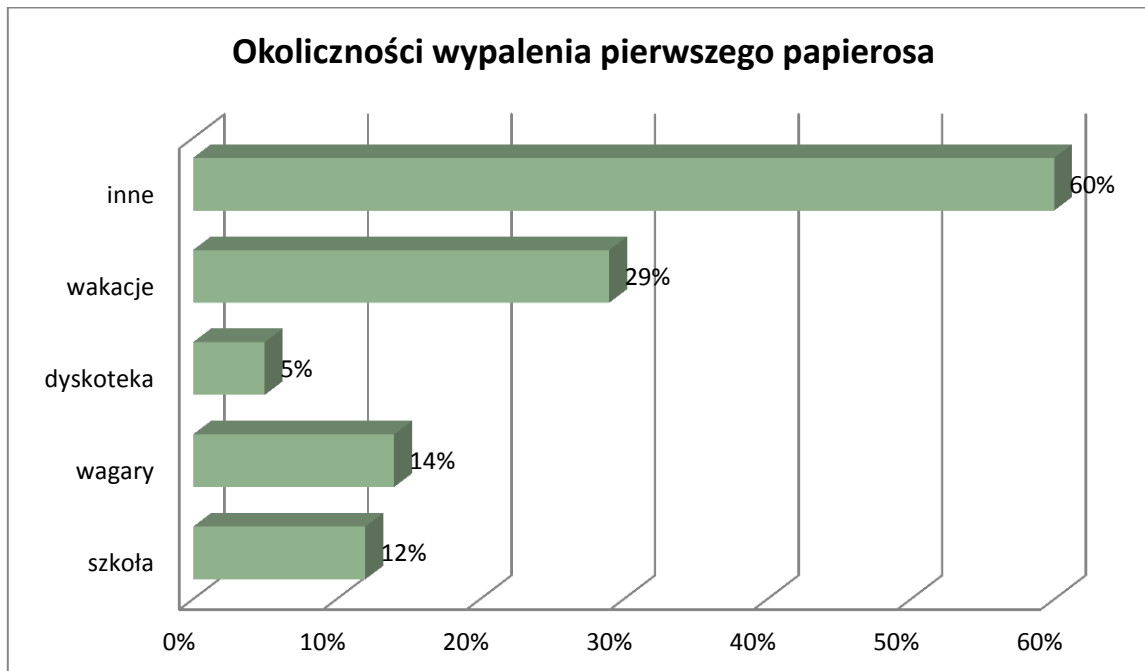
Dla porównania, w 2012 r. 35% uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych twierdziło, że zakup papierosów jest łatwy dla osób poniżej 18 roku życia. Jedynie dla 20% uczniów gminnych szkół kupno papierosów leżało poza zasięgiem możliwości

Kolejne pytanie dotyczyło tego, czy uczniowie kiedykolwiek zapalili papierosa. Oczywiście im starsi uczniowie, tym więcej z nich miało już za sobą doświadczenie związane z zapaleniem pierwszego papierosa. W Gimnazjum w Karolewie inicjację nikotynową ma za sobą 32% uczniów, a w Gimnazjum w Wilkowie – 47%.

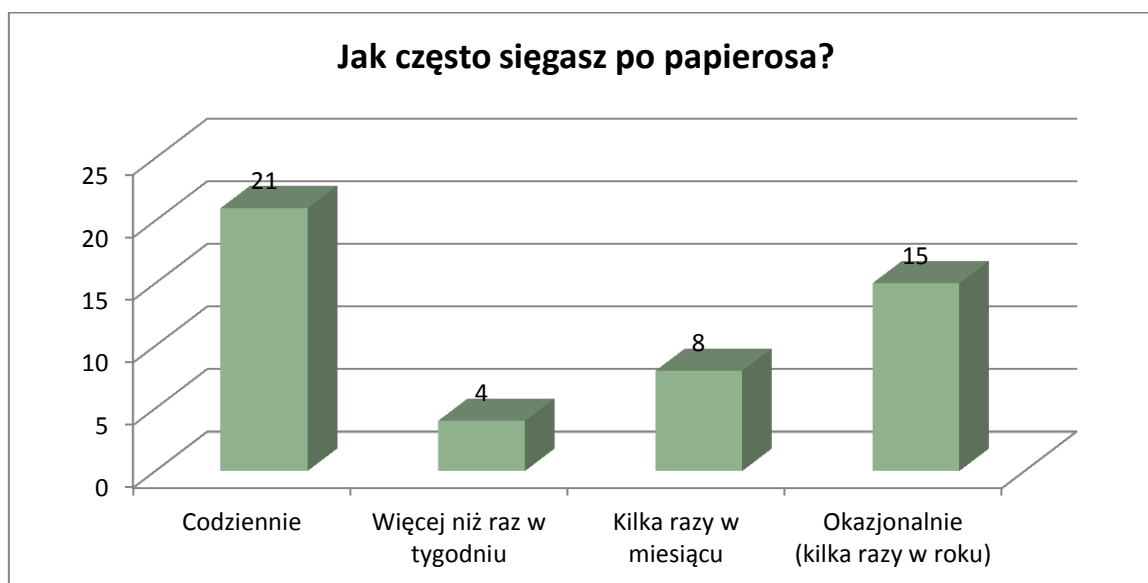

W badaniach przeprowadzonych w 2012 roku kontakt z papierosami zadeklarowało 34% uczniów, przy czym był to wynik wspólny dla szkół podstawowych oraz gimnazjalnych.

Okoliczności wypalenia pierwszego papierosa ze względu na stosunkowo niewielką liczbę uczniów, którzy palili zanalizowano łącznie. Ze znanych okoliczności najczęstszą okazały się **wakacje**, często wybierane były również **wagary** oraz **szkoła**.

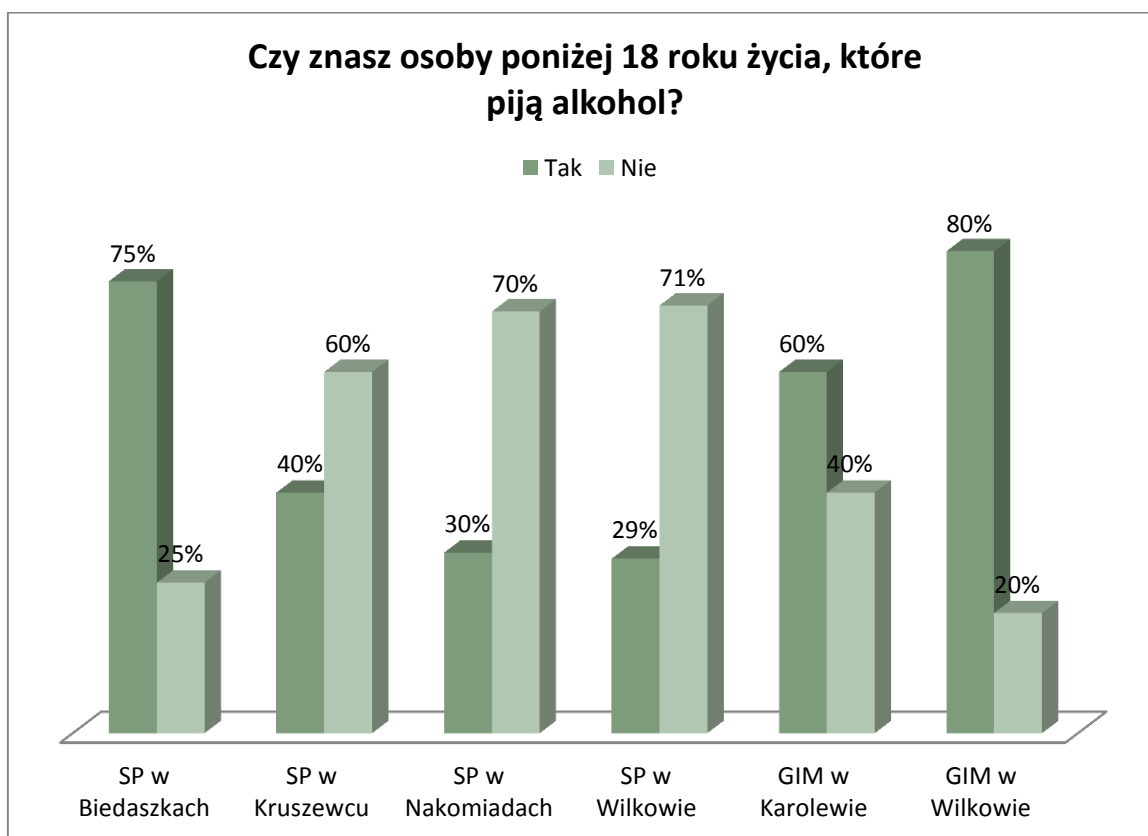

Poniżej przedstawione są dane dotyczące nawyków związanych z paleniem wśród tych uczniów, którzy przyznali się do palenia papierosów. Wśród wszystkich przebadanych uczniów ze szkół w Kętrzynie 21 osób pali codziennie, 4 – więcej niż raz w tygodniu.

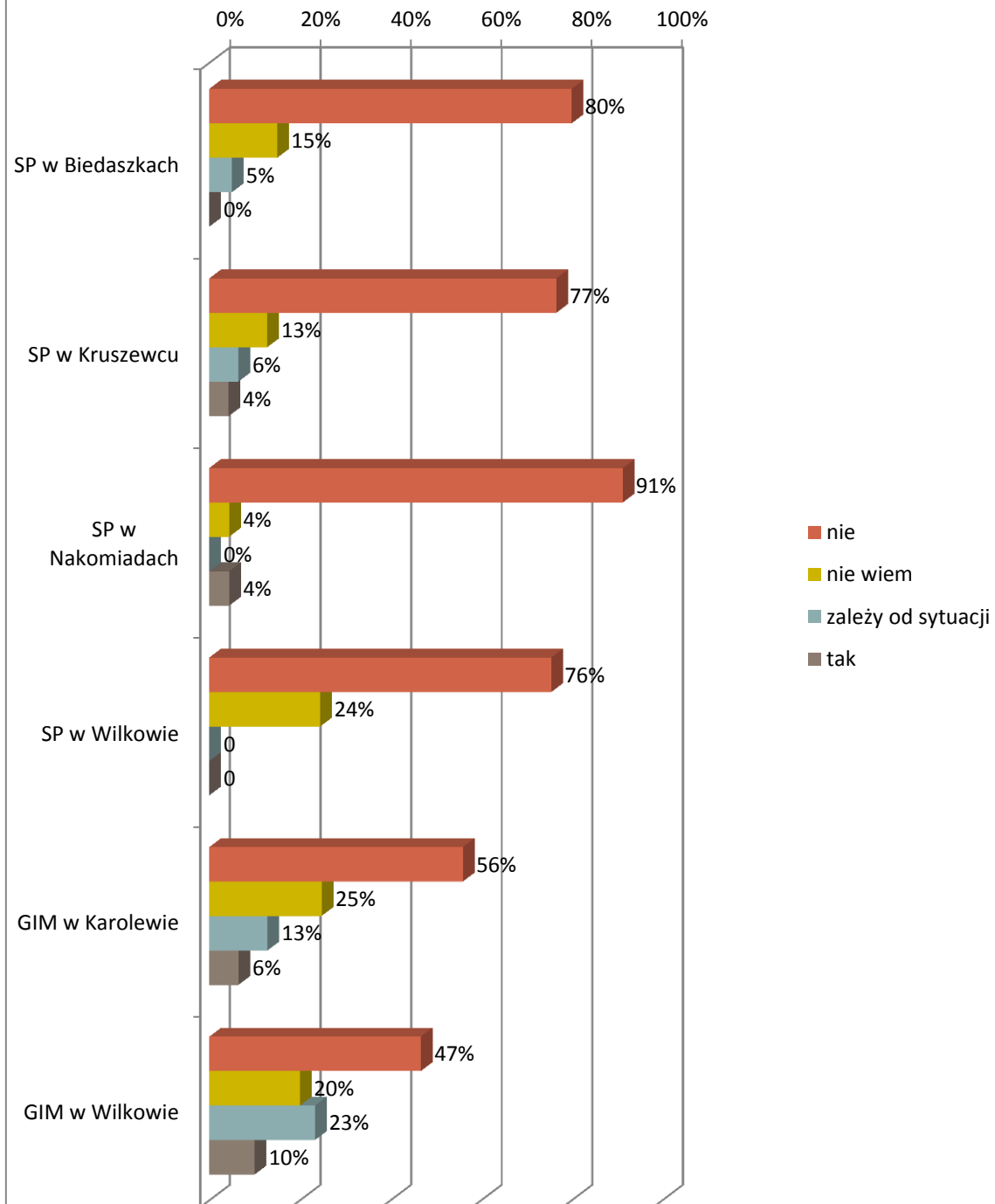
ALKOHOL

Podobnie jak w przypadku wyrobów tytoniowych, między szkołą podstawową a gimnazjum występuje przeskok, w którym diametralnie wzrasta odsetek młodzieży eksperymentującej z używkami.

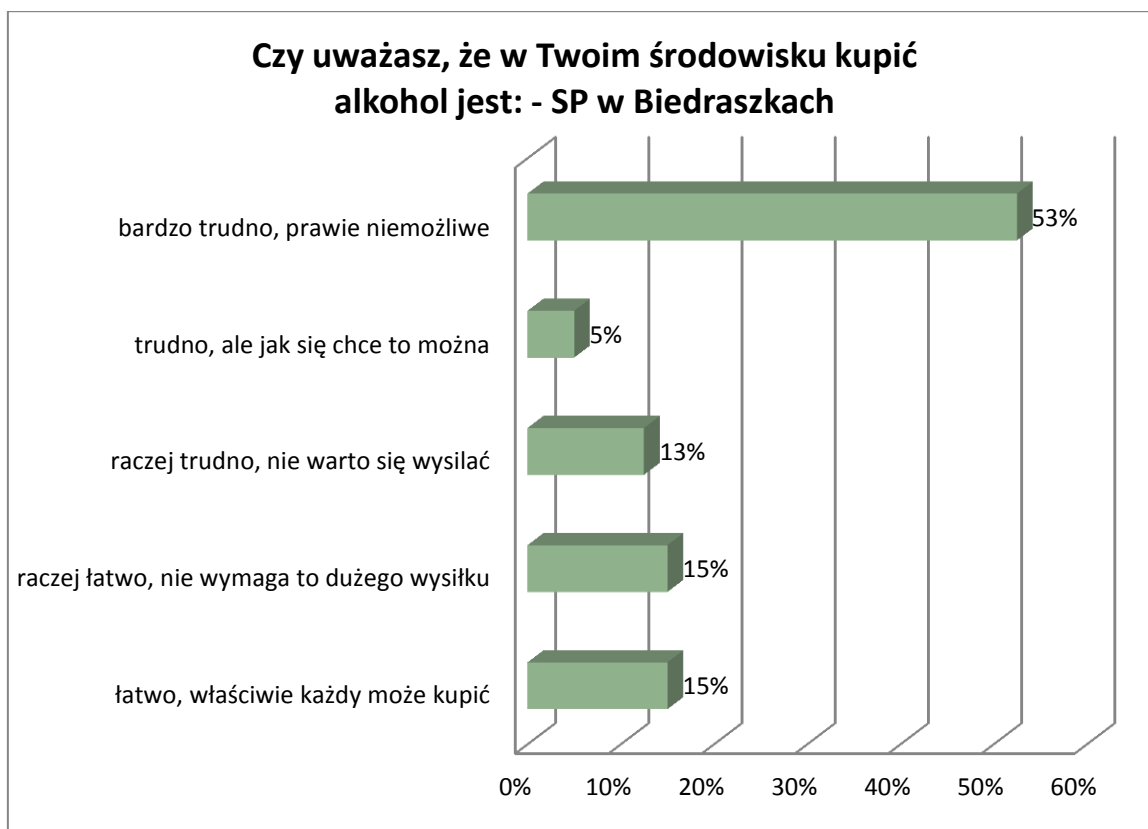

Korzystnym jest, że **większość uczniów reprezentuje przekonanie, że alkohol nie pomaga w sytuacji kryzysowej**. Jest to tendencja widoczna we wszystkich poziomach szkół. Podobnie wyniki uzyskano w 2012 r., kiedy łącznie 68% uczniów udzieliło odpowiedzi, że alkohol nie pomaga w sytuacjach kryzysowych.

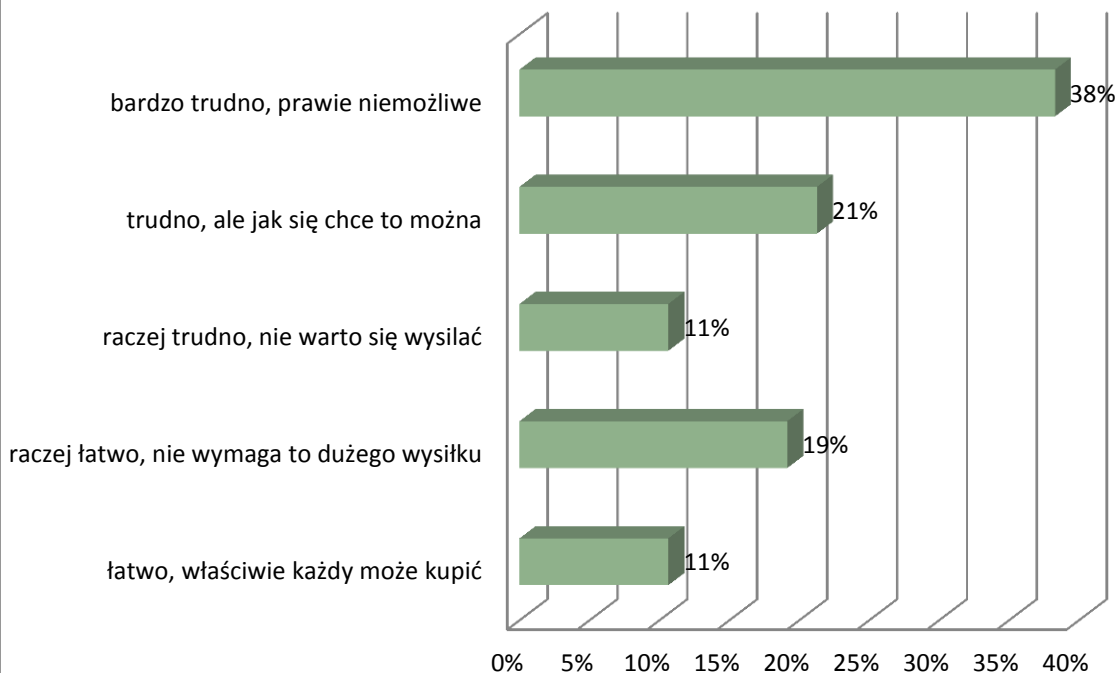
Czy uważasz, że alkohol pomaga w sytuacji kryzysowej?

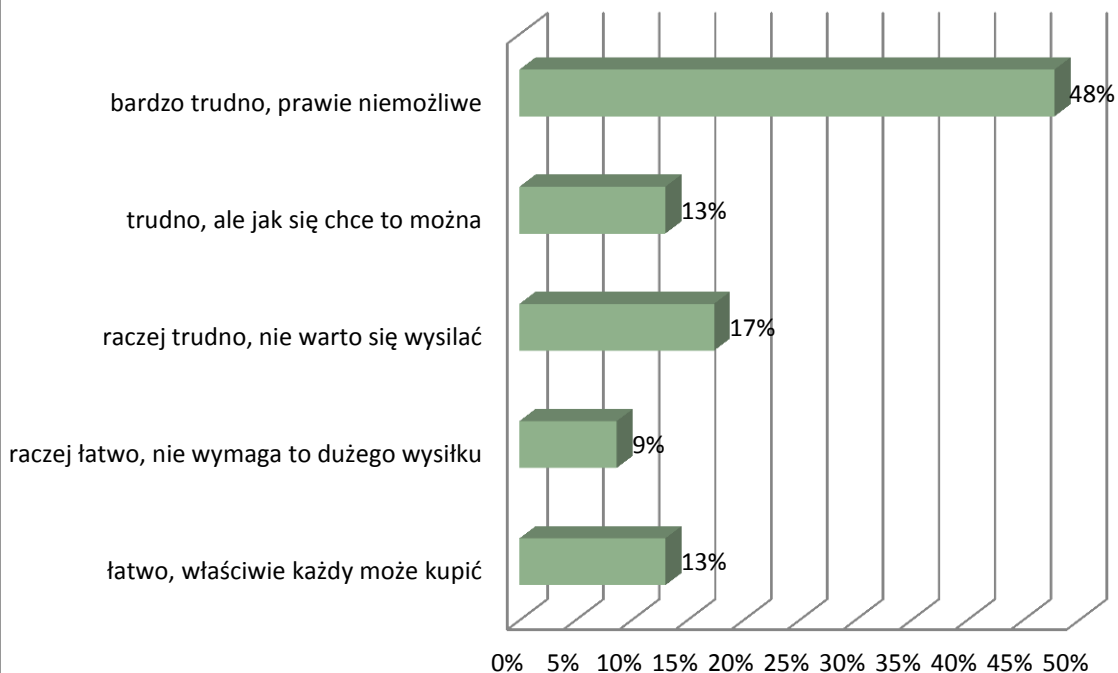
Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia.

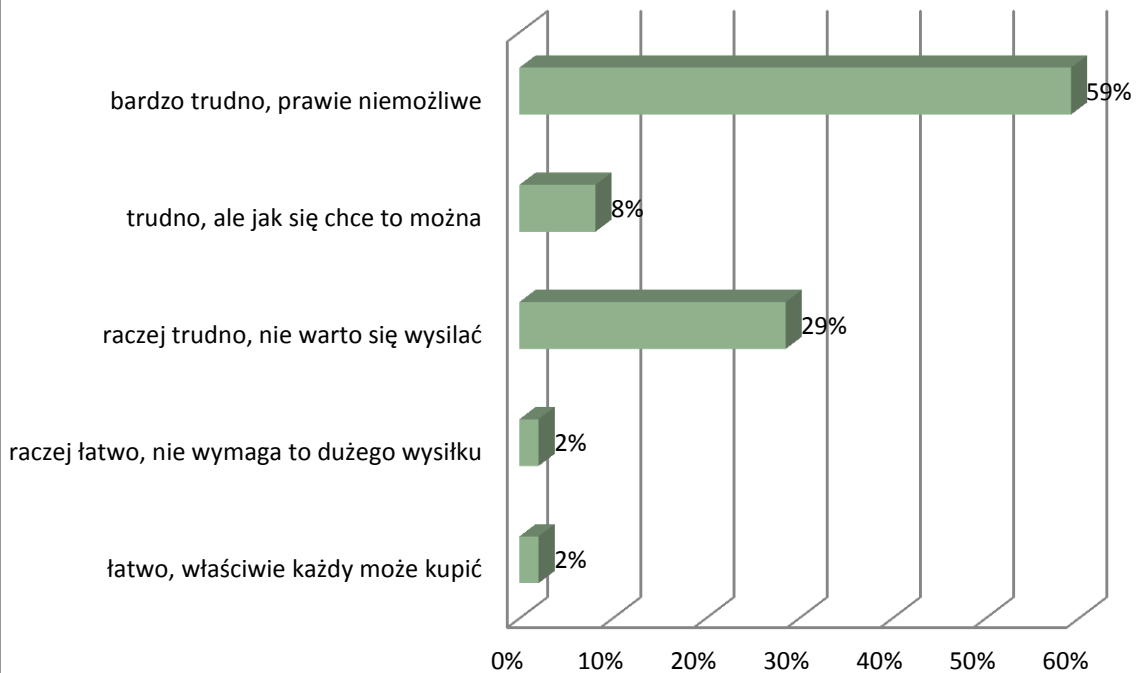
Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić alkohol jest: - SP w Kruszewcu

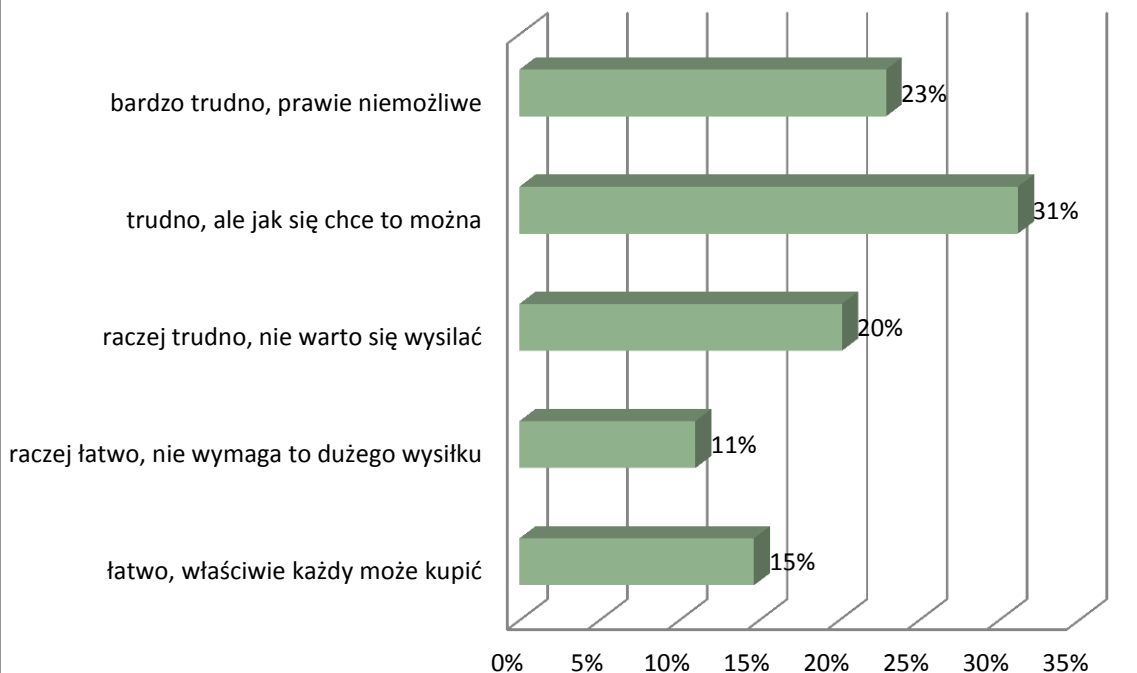
Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić papierosy jest: - SP w Nakomiadach

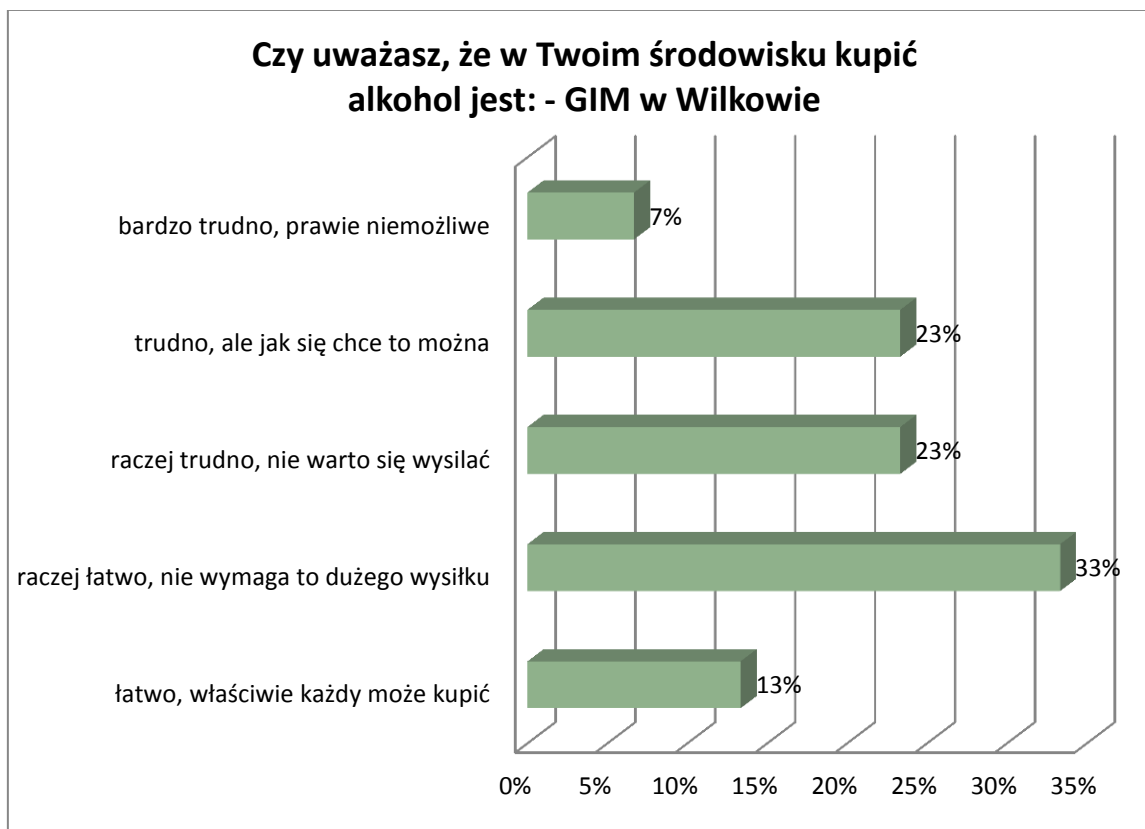

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić alkohol jest: - SP w Wilkowie

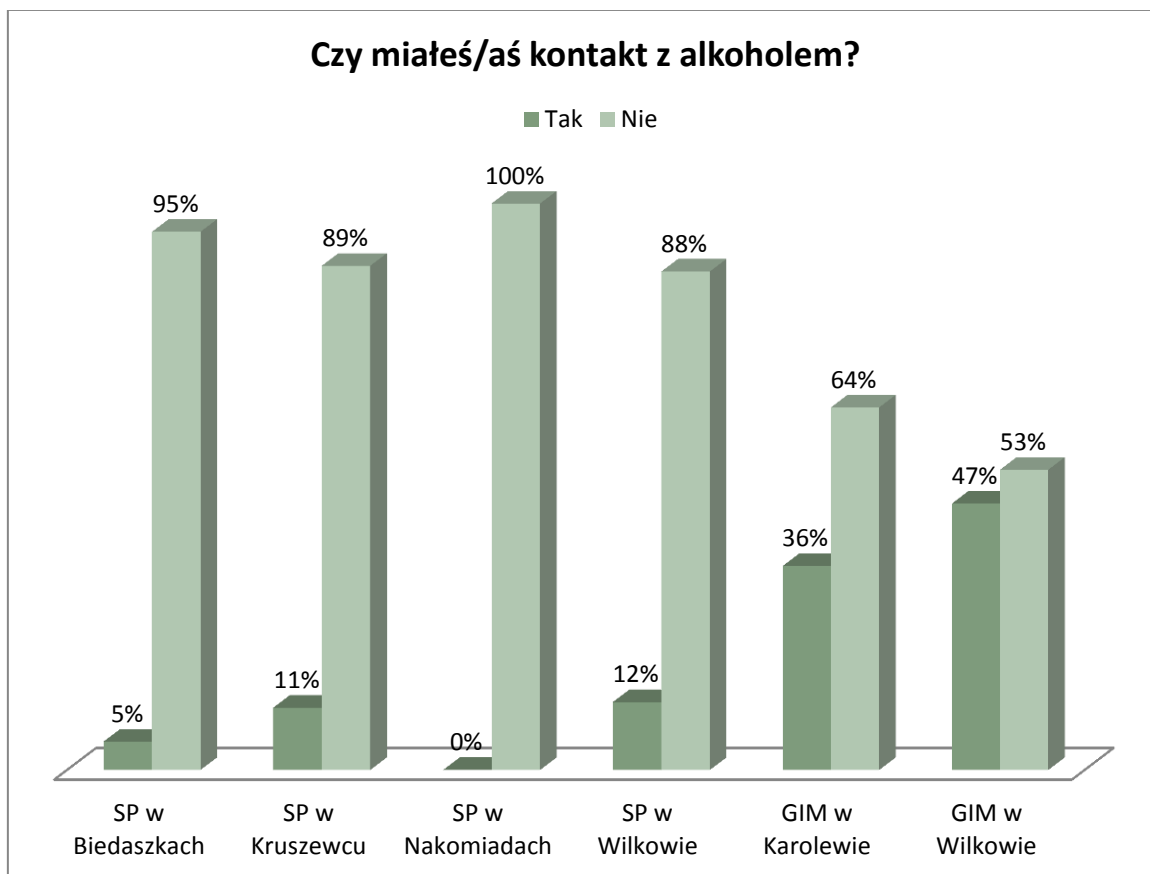

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić alkohol jest: - GIM w Karolewie

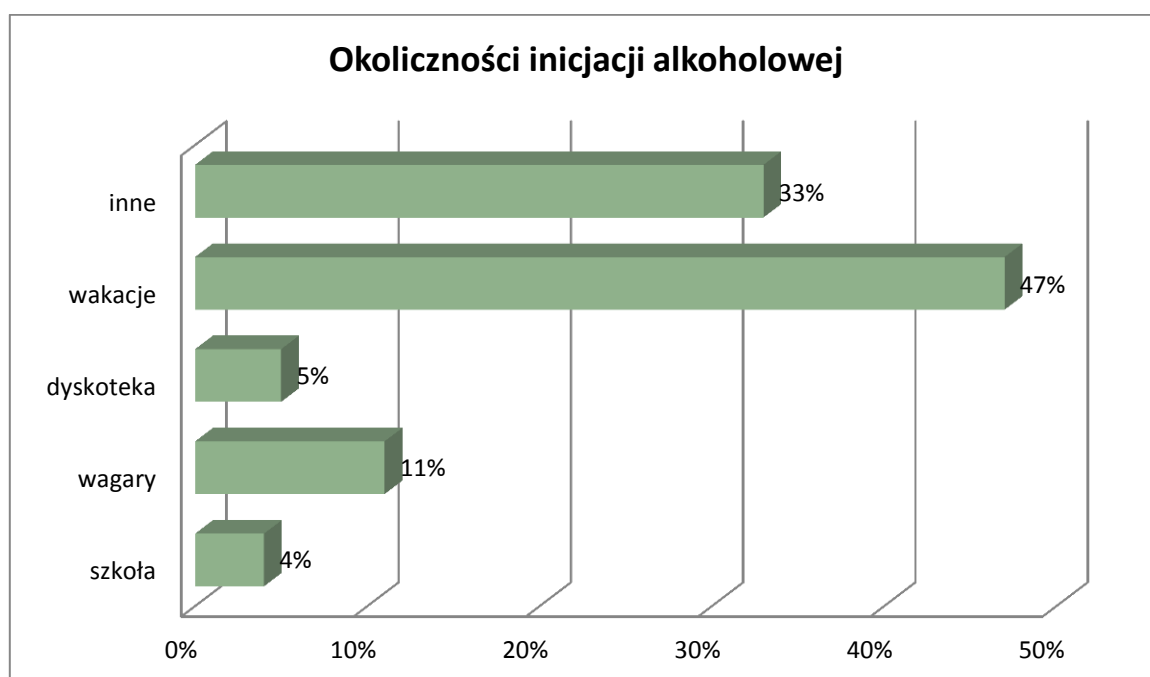

Kolejne pytanie dotyczyło tego, czy uczniowie kiedykolwiek próbowali alkoholu. Oczywiście im starsi uczniowie, tym więcej z nich miało już za sobą doświadczenia związane z piciem alkoholu. Ilość uczniów V – VI klas podstawowych mających za sobą inicjację alkoholową kształtuje się na poziomie 0 – 12%, natomiast ilość uczniów szkół gimnazjalnych: 36 – 47%. Dla porównania, w 2012 r. w gminie Kętrzyn kontakt z alkoholem deklarowało 36% uczniów.

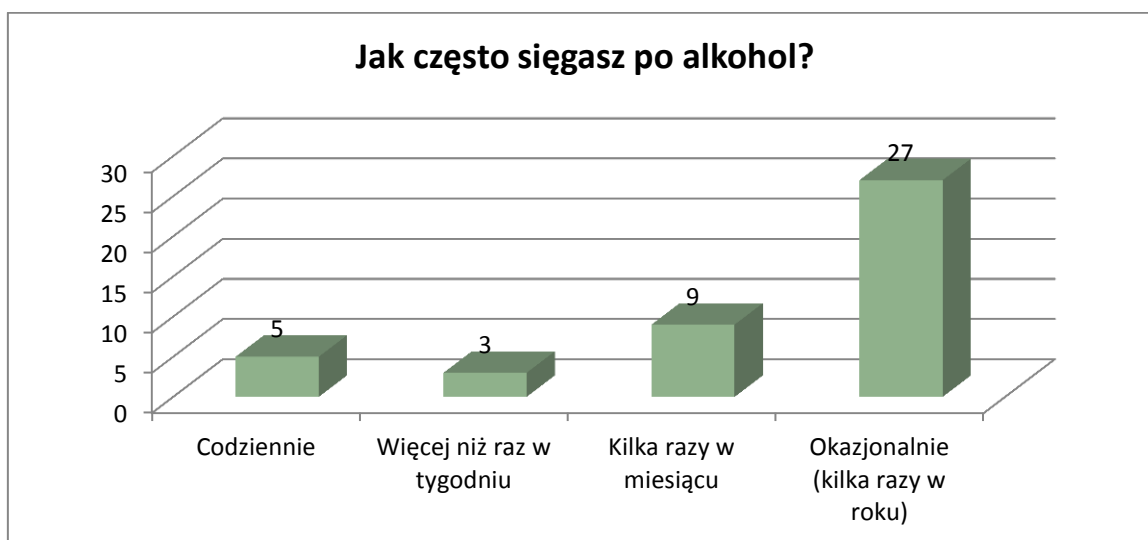

Najczęściej wymienianą okolicznością pierwszego kontaktu z alkoholem były zdecydowanie **wakacje**.

Poniżej przedstawione są dane dotyczące nawyków związanych z alkoholem uczniów, którzy przyznali się do picia.

Wśród wszystkich przebadanych uczniów ze szkół w Kętrzynie 37 osób deklaruje okazjonalne spożywanie alkoholu (kilka razy w roku), 9 uczniów pije kilka razy miesiącu. Niepokojące jest, że pojawili się uczniowie którzy piją regularnie (8 osób).

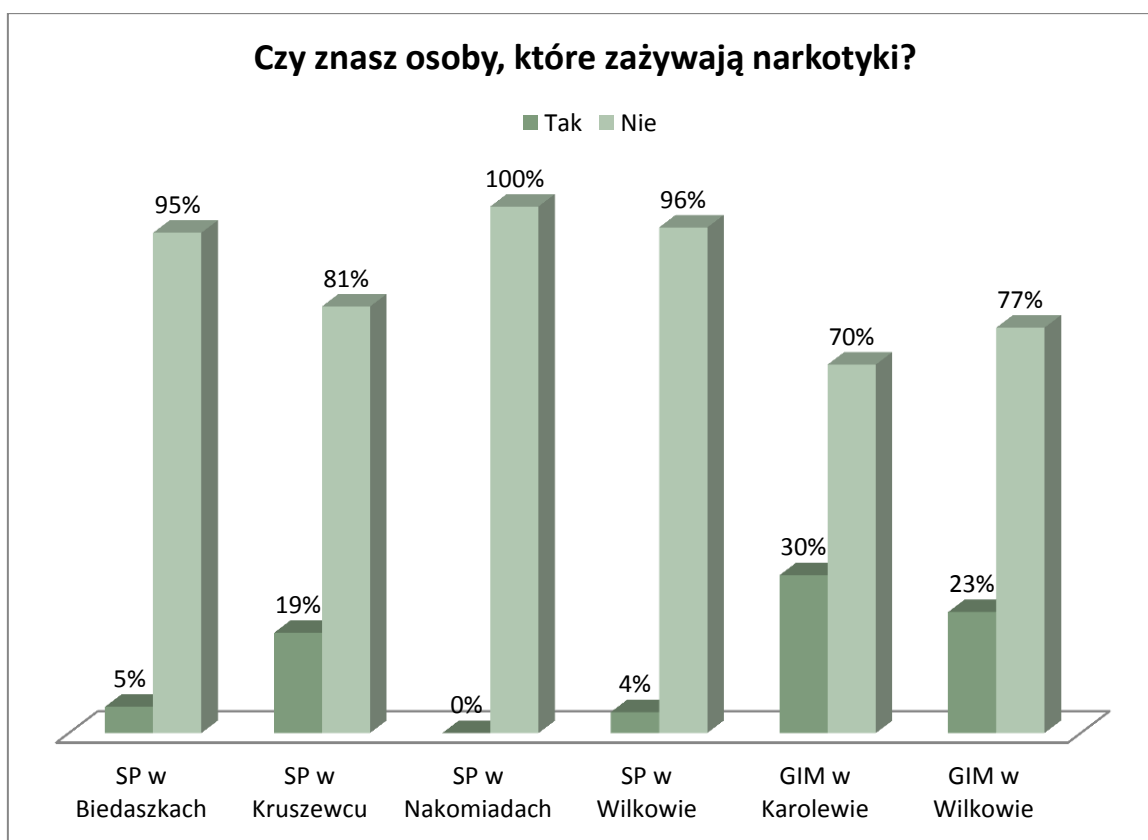

Najczęściej wybieranym alkoholem przez dzieci i młodzież w gminie Kętrzyn jest piwo.

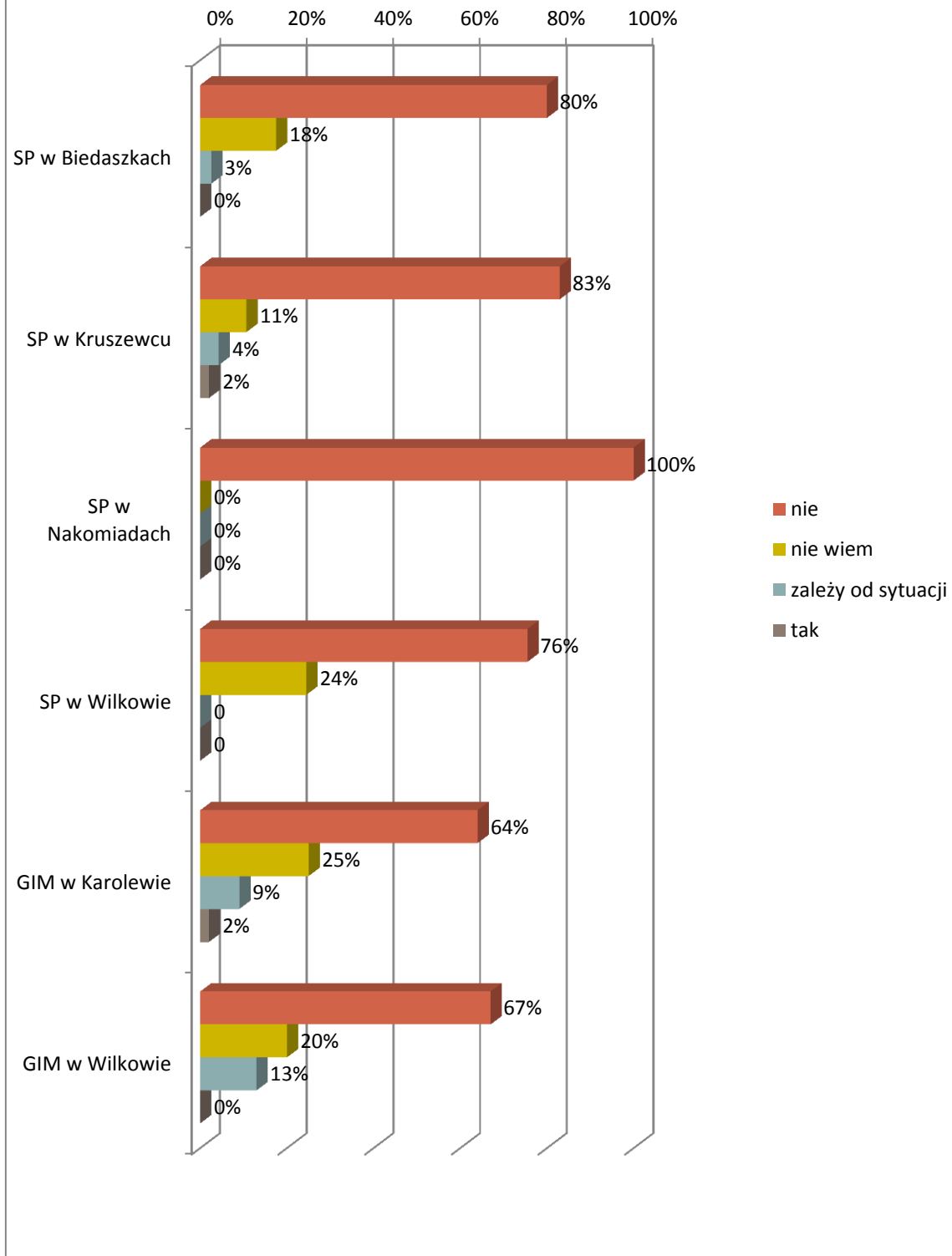
NARKOTYKI

W porównaniu do alkoholu, narkotyki są mniej rozpowszechnione wśród dzieci i młodzieży na terenie gminy Kętrzyn. Podobnie jak w przypadku innych substancji psychoaktywnych, większe ich rozpowszechnienie wiąże się z wiekiem badanych. Niepokojące jest, że od 23 do 30% uczniów gimnazjum ma w swoim otoczeniu osoby zażywające narkotyki.

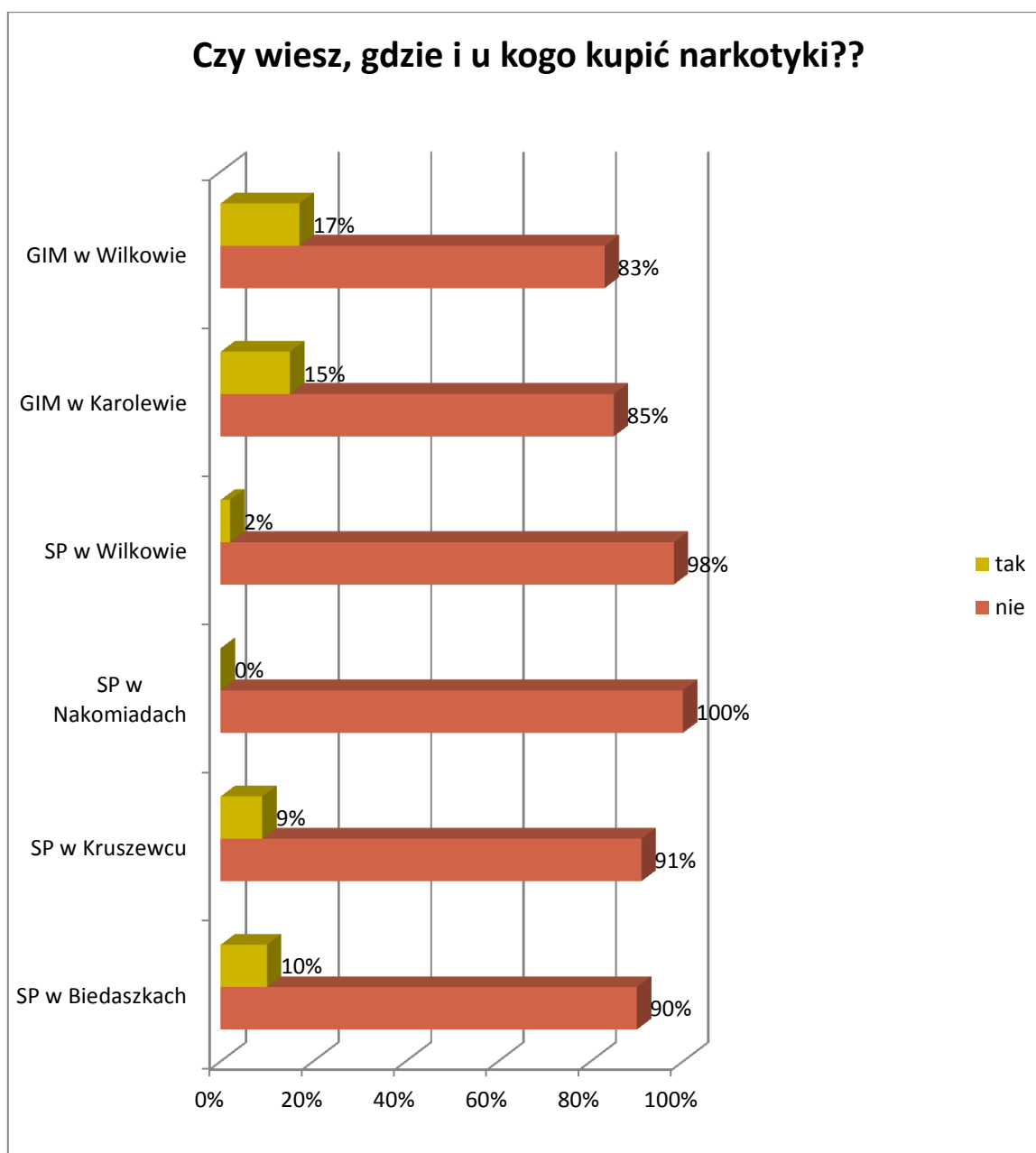

Korzystnym jest, że **większość uczniów reprezentuje przekonanie, że narkotyki nie pomagają w sytuacji kryzysowej**. Jest to tendencja widoczna we wszystkich poziomach szkół.

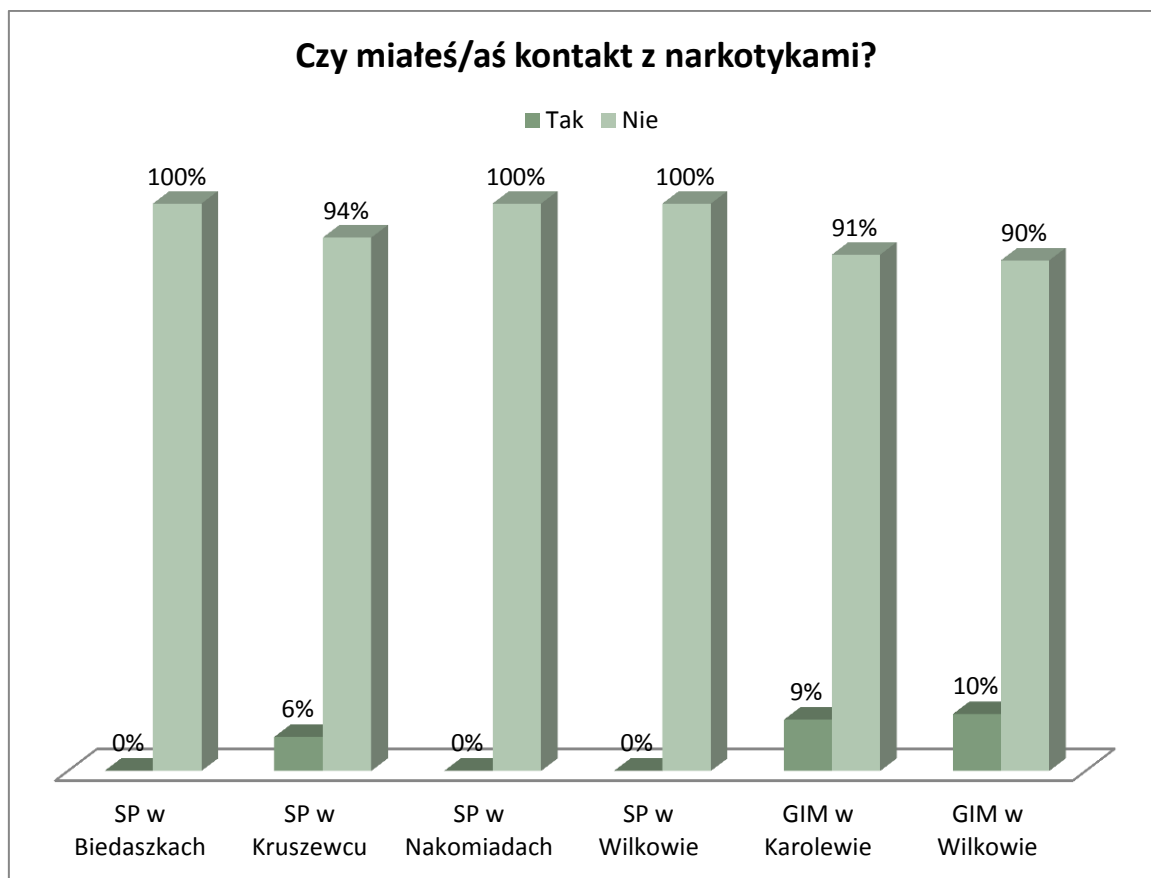
Czy uważasz, że narkotyki pomagają w sytuacji kryzysowej?

Niestety, aż 15-17% uczniów szkół gimnazjalnych zna źródło, w którym może kupić narkotyki.

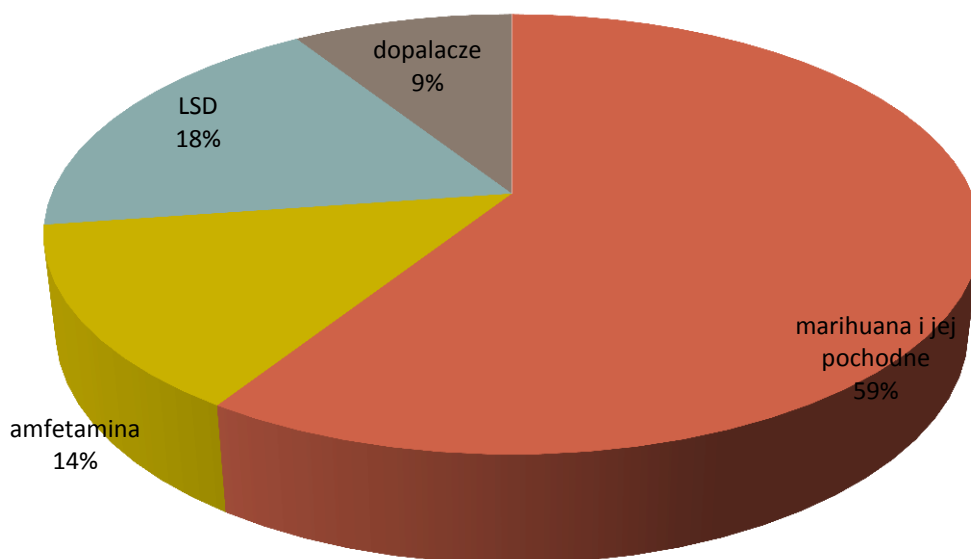

W dalszej części badania zapytaliśmy uczniów wprost o to, czy brali kiedykolwiek narkotyki. Kontakt z substancjami nielegalnymi deklaruje 6% uczniów Szkoły Podstawowej w Kruszewcu, 9% uczniów Gimnazjum w Karolewie i 10% uczniów Gimnazjum w Wilkowie. Dla porównania, w 2012 r. łącznie 8% uczniów przyznało, że miało kontakt z narkotykami, są więc to wyniki zbliżone.

Zapytaliśmy uczniów o rodzaj przyjmowanych narkotyków. Wykres kołowy przedstawia udział poszczególnych grup substancji psychoaktywnych. **Największa ilość uczniów, bo aż 59% spośród tych, którzy próbowali narkotyków przyjmowali marihuanę bądź jej pochodne. 14% uczniów eksperymentowało z amfetaminą, 18% z LSD, a 9% z dopalaczami.**

Jakie narkotyki przyjmujesz/przyjmowałeś?

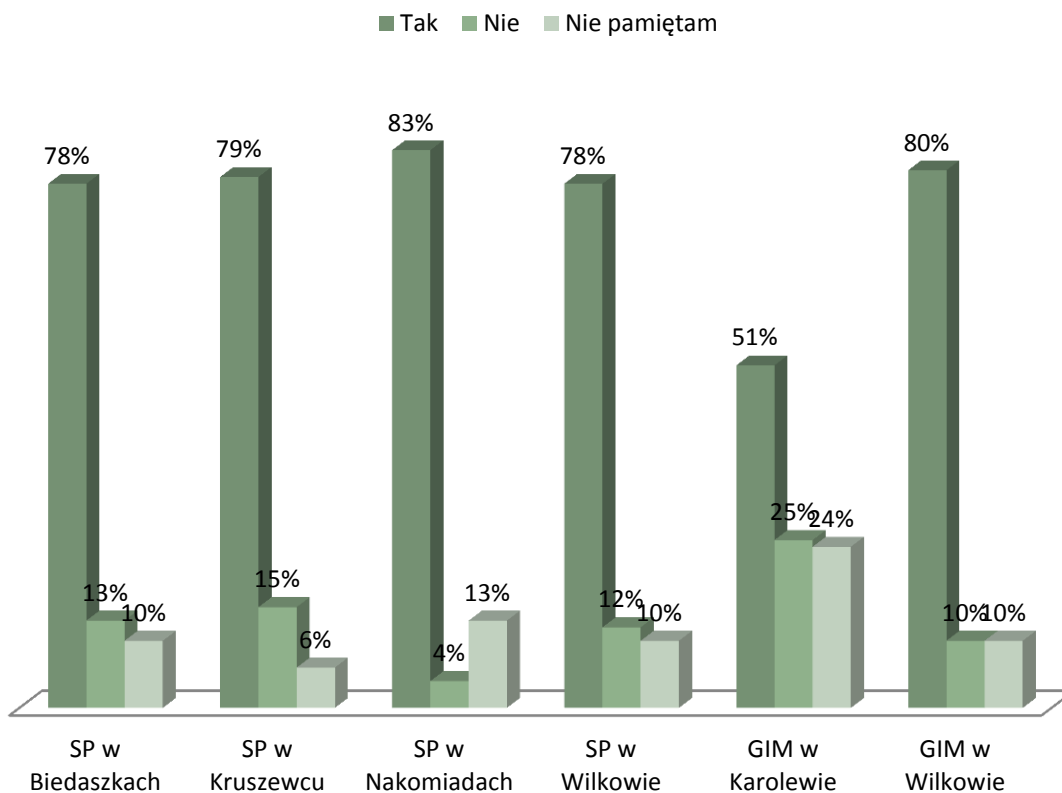

W badaniach z 2012 r. najpopularniejszym narkotykiem również okazała się marihuana – do jej używania przyznało się 79% uczniów deklarujących kontakt z narkotykami. W następnej kolejności uczniowie wymieniali amfetaminę i dopalacze.

ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE

Większość uczniów uczestniczyło w ostatnim roku w zajęciach dotyczących papierosów, alkoholu i narkotyków. To dobry sygnał, że uczniowie pamiętają, że brali udział w lekcjach wychowawczych lub warsztatach dotyczących tych tematów.

Czy w ciągu ostatniego roku uczestniczyłeś w zajęciach dotyczących szkodliwości papierosów, alkoholu, narkotyków?

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Podsumowując zebrane podczas badań dane, można wyciągnąć następujące wnioski:

- Istotą oddziaływań profilaktycznych jest kształtowanie postaw, wzmacnianie umiejętności społecznych oraz zmiana zachowań. Zarówno w przypadku dzieci, jak i dorosłych te cele można osiągnąć dzięki odpowiednio zaprojektowanym warsztatom oraz szkoleniom zakładającym czynny udział. Warty zauważenia jest fakt, że oddziaływania profilaktyczne powinny być prowadzone w sposób systemowy, tzn. obejmować dzieci i młodzież, a także nauczycieli i rodziców. Jest to szczególnie istotne, ponieważ dom rodzinny oraz środowisko szkolne to dwa systemy najsilniej wpływające na rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży
- Biorąc pod uwagę wciąż zmieniający się stan wiedzy dotyczącej profilaktyki i interwencji wobec osób uzależnionych oraz rodzin, w których występuje przemoc zalecane byłoby regularne badanie potrzeb szkoleniowych członków Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołów Interdyscyplinarnych ds. przemocy w rodzinie. Ze względu na pomocowy charakter zadań, które realizują te zespoły specjalistów, są one szczególnie narażone na zjawisko wypalenia zawodowego. Efektywnym sposobem radzenia sobie ze stresem zawodowym są regularne superwizje lub szkolenia konsultacyjne, ukierunkowane nie tylko na nabywanie nowej wiedzy, ale także na usprawnianie współpracy i wypracowywanie wewnętrznych procedur zapobiegających nadmiernemu obciążeniu emocjonalnemu.
- Za najpoważniejsze problemy społeczne w opinii mieszkańców można uznać bezrobocie (57%) oraz alkoholizm (aż 50% mieszkańców uważa ten problem za bardzo istotny). Kolejne ważne problemy według mieszkańców to ubóstwo (39%) oraz problemy mieszkaniowe (24%). Są to problemy, które bardzo wyraźnie wyróżniły się na tle pozostałych. W kontekście celu badania warty zauważenia jest fakt, że problem uzależnienia od narkotyków i/lub dopalaczy jest uznawany za bardzo istotny przez zaledwie 3% respondentów.

Oznacza to, że w świadomości ogółu problem ten nie jest tak rozpowszechniony w społeczności lokalnej jak alkoholizm.

- Postawy dotyczące alkoholu nie są spójne wśród mieszkańców. Aż 89% mieszkańców uważa, że należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż, jednak jedynie 23% popiera przeniesienie wieku, od którego dozwolone jest kupowanie i spożywanie napojów alkoholowych.
- Częstotliwość picia alkoholu reprezentowana przez większość mieszkańców jest niska. Największy odsetek osób deklaruje, że pił w ostatnio ponad 3 miesiące temu (26%) lub 1-3 miesiące temu (17%). Można wnioskować, że większość mieszkańców gminy Kętrzyn pije alkohol okazjonalnie. Niepokojący jest fakt, że aż 10% osób piło alkohol w dniu badania, a 7% w ciągu ostatnich 2 dni.
- W zakresie subiektywnej oceny ilości osób pijących w miejscach publicznych większość respondentów, bo aż 61% uważa, że nie zmieniła się ona na przestrzeni 10 lat. Niepokojący jest jednak fakt, że 34% mieszkańców gminy Kętrzyn uważa, że widok osób awanturujących się pod wpływem alkoholu jest częstszy.
- Zdaniem 57% badanych, spożycie alkoholu nie zmieniło się na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat, a 40% uważa, że obecnie dorośli i młodzież piją więcej.
- Aż 87% respondentów nie zna ani jednej osoby która używa narkotyków, dopalaczy bądź innych substancji odurzających. 8% zna do 5 takich osób, a 2% - do 10 osób. Zaledwie 3% badanych deklaruje, że zna więcej niż 10 takich osób. Z deklaracji badanych można wnioskować, że w gminie zjawisko używania narkotyków nie jest znaczącym problemem w środowisku osób dorosłych.
- O konstruktywnych przekonaniach dorosłych mieszkańców gminy świadczy także fakt, że aż 75% z nich uważa, że substancje psychoaktywne nie pomagają w sytuacjach kryzysowych. Żaden z respondentów nie prezentował przekonania, że używki mogą być pomocne w trudnej sytuacji życiowej.
- Niemal trzy czwarte respondentów deklaruje świadomość zagrożeń związanych ze szkodliwością substancji psychoaktywnych. To dobry znak, jednak pozostałe 26% odpowiedzi sugeruje, że warto podejmować działania informacyjne na terenie gminy. Odpowiedzi mieszkańców dotyczące źródeł wiedzy o substancjach

psychoaktywnych sugerują, że najlepszymi kanałami informacji są Internet, telewizja oraz ulotki informacyjne.

- Sprzedawcy oceniają, że raczej (63%) lub zdecydowanie (33%) nie jest łatwo kupić napój alkoholowy w lokalnych sklepach osobie poniżej 18 roku życia. Są to dane obiecujące.
- Sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie Kętrzyn deklarują, że sytuacja próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarza się sporadycznie: kilka razy w miesiącu (53%) kilka razy w roku (47%).
- Badania wykazały, że uczniowie generalnie czują się bezpieczni w szkole. Niestety, istnieje grupa uczniów, którzy zdecydowanie nie czują się bezpiecznie. Znow można zaobserwować tendencję korzystną dla uczniów w młodszym wieku - lepiej oceniają oni swoje samopoczucie w szkole. Gorsze wyniki uzyskali gimnazjaliści, u których znaczna część przyznaje, że czasami czuje się w szkole dobrze, a czasami źle. Być może są to młodzi ludzie, którzy pełnią rolę tzw. kozłów ofiarnych. Ten problem wymaga dalszej analizy, np. przeprowadzenia przez pedagoga lub psychologa szkolnego badań socjometrycznych w każdej klasie i identyfikację uczniów skupiających agresję grupy.
- Środowisko rodzinne oraz szkolne mają najmocniejszy wpływ na psychospołeczny rozwój dziecka. Zapytaliśmy się uczniów szkół w gminie Kętrzyn, jak oceniają swoje relacje z rodzicami bądź opiekunami. Wyniki świadczą o tym, że większość uczniów ma bardzo dobre lub dobre relacje w rodzicami. Niemal wszyscy uczniowie szkół podstawowych ocenili relacje jako bardzo dobre. Wśród populacji uczniów szkół gimnazjalnych najczęściej wybierano odpowiedź "bardzo dobre" lub "dobre". Jest to niewątpliwie zasób chroniący, który może zostać wykorzystany w planowaniu oddziaływań profilaktycznych poprzez tworzenie sojuszu rodzic-nauczyciel w przeciwdziałaniu uzależnieniom i przemocy m.in. poprzez uzupełnianą się edukację dotyczącą zagrożeń, a także kształtowanie konstruktywnych postaw i budowanie sieci wsparcia.
- Zapytaliśmy uczniów, czy znają osoby niepełnoletnie, które palą papierosy. Wyniki wskazują na wyraźny przeskok między szkołami podstawowymi, gdzie

większość uczniów nie zna takich osób, a szkołami gimnazjalnymi, gdzie tylko nieliczni nie mają w swoim otoczeniu nieletnich palaczy. Wśród wszystkich przebadanych uczniów ze szkół w Kętrzynie 21 osób pali codziennie, 4 – więcej niż raz w tygodniu. Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności wyrobów tytoniowych dla osób poniżej 18 roku życia. Niestety, pokazane poniżej wyniki sugerują, że osoby niepełnoletnie mogą kupić papierosy.

- Im starsi uczniowie, tym więcej z nich miało już za sobą doświadczenie związane z piciem alkoholu. Ilość uczniów V – VI klas podstawowych mających za sobą inicjację alkoholową kształtuje się na poziomie 0 – 12%, natomiast ilość uczniów szkół gimnazjalnych 36 – 47%. Dla porównania, w 2012 r. w gminie Kętrzyn kontakt z alkoholem deklarowało 36% uczniów.
- Wśród wszystkich przebadanych uczniów ze szkół w Kętrzynie 37 deklaruje okazjonalne spożywanie alkoholu (kilka razy w roku), 9 uczniów pije kilka razy miesiącu. Niepokojące jest, że pojawili się uczniowie którzy piją regularnie (8 osób).
- Większość uczniów uczestniczyło w ostatnim roku w zajęciach dotyczących papierosów, alkoholu i narkotyków. To dobry sygnał, że uczniowie pamiętają, że brali udział w lekcjach wychowawczych lub warsztatach.
- W porównaniu do alkoholu, narkotyki są mniej rozpowszechnione wśród dzieci i młodzieży na terenie gminy Kętrzyn. Podobnie jak w przypadku innych substancji psychoaktywnych, większe ich rozpowszechnienie wiąże się z wyższym wiekiem badanych. Niepokojące jest, że od 23 do 30% uczniów gimnazjum ma w swoim otoczeniu osoby zażywające narkotyki. Korzystnym jest, że większość uczniów reprezentuje przekonanie, że narkotyki nie pomagają w sytuacji kryzysowej. Jest to tendencja widoczna we wszystkich poziomach szkół. Niestety, aż 15-17% uczniów szkół gimnazjalnych zna źródło, w którym może kupić narkotyki. Największa ilość uczniów, bo aż 59% spośród tych, którzy próbowali narkotyków przyjmowali marihuanę bądź jej pochodne. 14% uczniów eksperymentowało z amfetaminą, 18% z LSD, a 9% z dopalaczami.

ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY - REKOMENDACJE OPARTE NA MODELU PROFILAKTYKI POZYTYWNEJ:

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania.⁴ Dzieci i młodzież są więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych.

Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu.⁵ Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników chroniących oraz czynników ryzyka:⁶

Czynniki ryzyka

- 1) *przemoc rówieśnicza*
- 2) *odrzućenie przez rówieśników*
- 3) *słaba więź ze szkołą*
- 4) *niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli)*
- 5) *destrukcyjna grupa rówieśnicza*
- 6) *niepowodzenia szkolne.*

Czynniki chroniące

- 1) *poczucie przynależności*
- 2) *pozytywny klimat szkoły*
- 3) *prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza*
- 4) *wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy*
- 5) *okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć*

⁴ World Health Organization, (2004), *Mental Health Policy, Plans and Programs*, Geneva.

⁵ Szymańska, J. (2012) *Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole*, ORE Warszawa

⁶ Monograph, (2000) Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. *Promotion, Prevention and Early Intervention for Mental Health*. Mental Health and Special Programs Branch, Canberra

6) zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy.⁷

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Zadaniem warsztatów profilaktycznych jest wzmacnianie czynników chroniących oraz osłabianie czynników ryzyka. Warto pamiętać, że **oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie alkoholu może przynieść pozytywne rezultaty także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych.**

Kolejnym wnioskiem związanym ze skutecznością profilaktyki jest konieczność **planowania cyklicznych działań.** Warunkiem zmiany postaw i zachowań (a więc nadrzędnego celu oddziaływań profilaktycznych) jest ich regularne utrwalanie.

Warto również wspomnieć, że obok oddziaływań kierowanych do uczniów warto planować także szkolenia profilaktyczne dla grona pedagogicznego oraz rodziców. Jest to warunkiem **inicjowania zmian systemowych**, a więc nie tylko pracy nad zasobami osobowymi uczniów, ale także kształtowania ich środowiska szkolnego oraz rodzinnego – głównych środowisk, w których funkcjonują.

⁷ Rządowy Program na lata 2014-2016 "Bezpieczna i przyjazna szkoła"